NAINDAKLAN A BIAG

Dagiti Banuar ti Ilocos-Cordillera

NAINDAKLAN A BIAG

Dagiti Banuar ti Ilocos-Cordillera

Inpablaak ti Komiteng Rehiyon ti Partido Komunista ti Pilipinas iti Ilocos-Cordillera
ken Chadli Molintas Command - BHB Ilocos-Cordillera

Marso 2021

PAKAUNA

"Ti mangibuyat ti dara para iti pagilian
Ket kinabanuar a saan a malipatan
Ti biag a naidaton para iti ipatpateg a pagilian
Napnuan adal ken kinabanuar!"

Paset ti naranggas a naindasigan a kontradiksyon iti malakolonyal ken malapyudal a gimong a Pilipino, nga iti agdama a tukad ket resresolbaen babaen iti gubat ti umili, ket ti nadadagsen a sakripisyo a pakaibilangan ti panangidatun ti biag. Segun kenni Kadua a Mao Zedong, "*Sadino man nga addaan ti pannakidangadang ket adda panagsakripisyo ken ti patay ket maysa a kadawyan a pasamak. Ngem naimpusoan nga ikonkonsidera tayo ti pagimbagan ti umili ken ti panagrigrigat ti kaaduan, ken no matay tayo para iti umili, daytoy ket nadayaw a pannakatay.*"

Kangatoan a saludo ti ited ti Pangrehiyon a Komite ti Partido Komunista ti Pilipinas iti Rehiyon nga Ilocos-Cordillera (PKP-ICR) ken ti Chadli Molintas Command, ti Pangrehiyon a Kumand ti Bagong Hukbong Bayan (BHB-ICR) kadagiti naindaklan a martir ken bannuar ti nailian-demokratiko a rebolusyon iti rehiyon. Iti maika-52 nga anibersaryo ti pannakaibangon ti Bagong Hukbong Bayan idi Marso 29, 1969, isagsagut ti PKP-ICR ken BHB-ICR daytoy a libro kadagiti rebolusyonaryo a bannuar a nangidatun ti biag da iti panangiyabante ti gubat ti umili. Kangrunaan a ramen iti pannakagun-od ti agdama a tukad ti panagdur-as ti armado a rebolusyon iti rehiyon ket ti intero a panawen a panangidatun da iti kabaelan, laing ken ti kangatoan a panangisakripisyo iti mismo a biag da para iti awanan panagimbubukod a panagserbi iti umili. Isuda dagiti narimat a bituen nga agtultuloy nga agserserbi kas tarabay ken inspirasyon dagiti rebolusyonaryo a puersa ken umili ti rehiyon tapno ad-adda nga agpatibker, agpakalaing ken agpursige iti panangiyabante ti gubat ti umili inggana magun-od ti balligi na daytoy ken maibangon ti sosyalismo iti masakbayan.

Iti panangidaulo ti PKP a tartarabayan ti Marxismo-Leninismo-Maoismo, iti las-ud ti 52 tawen a panangiyabante ti gubat ti umili, nagun-od ti adu ken dadakkel a panag-abante ti nailian demokratiko a rebolusyon. Naibangon ti rebolusyonaryo a panagkaykaysa dagiti dasig a maad-adipen ken magungundawayan. Limmawa, timmibker ken rimmamut ti Partido iti intar ti masa a mannalon ken intero nga umili. Pimmigsa ti BHB ken naitakder dagiti sona ken larangan a gerilya iti intero a pagilian. Tuloy-tuloy a naisayangkat dagiti taktikal nga opensiba para iti panangpakapsot iti armado a pwersa ti kabusor kabayatan nga agur-urnong met ti pigsa ti Bagong Hukbong Bayan. Naibangon,

napalawa ken napapigsa dagiti naregta a rebolusyonaryo nga organisasyon ti masa iti nadumaduma a tukad ken saklaw.

Ti panangiyabante kadagiti anti-pyudal a laban iti panangipatungpal ti minimum a programa ti rebolusyonaryo a reporma iti daga ken dadduma pay a pannakidangadang ket nakagun-od kadagiti napapateg a balligi para iti tukad-tukad a panangpasayaat iti pang-ekonomya ken pampulitika a kasasaad dagiti mannalon. Karaman ditoy dagiti naimballigian a panangdepensa iti ansestral a daga dagiti nailian a minorya kontra iti panangagaw ti estado ken dagiti imperyalista ken lokal a korporasyon ti minas, logging, enerhiya ken agrikultura. Kasta met dagiti naimballigian a kampanya iti panangpadur-as iti produksyon ti mannalon tapno masungbatan dagiti pangkonsumo a kasapulan ti tunggal pamilya a mannalon. Iti proseso ti panangiyabante kadagitoy a rebolusyonaryo a laban, pimmigsa ti Partido, Hukbo ken dagiti rebolusyonaryo nga organisasyon ti masa ken naibangon dagiti organo ti bileg pampulitika iti nadumaduma a tukad a mangisigsigurado iti agtultuloy a panangiyabante iti gubat ti umili.

Amin dagitoy a balligi ken sinibogan ti ling-et ken dara dagiti rebolusyonaryo a martir. Saan a nagun-od dagitoy a panagabante no awan ti panagsakripisyo dagiti bannuar ti armado a rebolusyon. iti kastoy a mailadawan no kasano a kadagsen dagiti panagsakripisyo ken biag nga indatun dagiti martir tayo. Segun pay kenni Kadua a Mao Zedong, *"Amin a tao ket sigurado a matay, ngem ti pannakatay ket mabalin nga agduma ti kaipapanan. Ti matay para iti umili ket adayo a nadagdagsen no iti Bantay a Tay, ngem ti agserbi kadagiti pasista ken ti matay para kadagiti mananggundaway ken manangidadanes ket adayo a nalaglag-an no iti dutdot."* Segun pay kenni Macli-ing Dulag, *"Gapu ta lumaban tayo, mabiag dagiti annak tayo ken matawid da ti daga. Ad-adda a napateg ti daga no masibugan ken pabaknangen ti ling-et ken dara tayo."*

Iti agdama a tukad ti gubat ti umili, ken partikular pay iti panaglaban iti tiraniko a rehimen a US-Duterte, sangsangoen tayo iti nair-irteng, narangranggas ken mas sopistikado a panag-atake ti kabusor iti tengnga ti krisis iti salun-at gapu iti COVID-19 ken ti agtultuloy a kumarkaro a krisis iti ekonomya. Kagiddan na daytoy ti ad-adda a dadakkel pay a karit iti napinget a panangiyabante ti gubat ti umili iti nangatngato a tukad. Iti sango ti kastoy a sitwasyon, ipanpanawagan ti Partido ti dakdakkel a panagsakripisyo tapno itultuloy a labanan ti kontrarebolusyonaryo a gubat ti pasista a rehimen iti nabatbati a panawen na daytoy iti turay, ipreserba ken papigsaen pay ti intar tayo para iti amin a kabaelan ken managparnuay a panangipatungpal kadagiti rebbengen.

Iti kasta, ti kangatoan a pammadayaw a maidaton tayo iti kinabanuar nga inpakita dagiti martir ket ti ad-adda a panagpursige iti panangiyabante ti armado a rebolusyon inggana iti pananggun-od ti balligi.

Partido Komunista ti Pilipinas

PANANGSALUDO KENNI KADUA A JULIUS GIRON

Komiteng Tagapagpaganap - Komite Sentral
Partido Komunista ti Pilipinas
20 Marso 2020

Julius 'KA NARS' Giron
Lingayen, Pangasinan
Nagmartir iti Bgy. Queen of Peace, Baguio City idi Marso 13, 2020

Iti linged ti sipnget sakbay ti parbangon ti Marso 13 rinaut ken pinatay dagiti berdugo a gamat ti pasista nga estado ni Kadua a Julius Giron ken dua pay a kadua na iti Baguio City.

Ni Kadua a Julius ket agpapaimbag manipud iti nakaro a sakit nga acute pancreatitis a timmaud kenkuana idi Hulyo 2019, nangdadael iti kidney na ken nangiduron nga agpaagas iti syudad. Ti panangpatay da kenkuana ket awan duadua a maysa manen a kaso ti extrajudicial execution, politikal a pammapatay, ken panangpatay a maysa a hors d'combat a labsing kadagiti internasyunal a makatao a linteg, ken paset ti nadara a kampanya ti pammapatay ti pasista a rehimeng Duterte ken AFP-PNP kadagiti rebolusyonaryo ken dadduma pay a lumablaban.

Ni Kadua a Julius nga am-ammo iti rebolusyonaryo nga intar kas Kadua nga Alban, Amian, Nars, Kiko ket agtawen ti 69. Agladladingit ti Partido, Bagong Hukbong Bayan, dagiti alyado nga organisasyon ti National Democratic Front of the Philippines ken ti rebolusyonaryo a masa. Kasta met nga agladingit tayo iti kadua a duktor ken ti kadua da nga inraman da iti awanan asi a pammapatay.

Nadagsen a konkondenaren ti Partido Komunista ti Pilipinas ti pasista a kinaulpit, panangabuso ken arogansya ti mawaw iti dara a rehimeng Duterte ken mersenaryo nga AFP-PNP. Awanan respeto a linabsing dagiti bukod da a linteg, dagiti internasyunal a pamantayan ken makatao a linteg, kasta met ti katulagan ti CARHRIHL a pirmado ti GPH ken NDFP gapu iti agam-amangaw nga ambisyon a patibkeren ti aso-aso nga estado ken lemmesen iti bukod da a dara dagiti agtartarigagay ti pundamental a panagbalbaliw ti gimong.

Ni kaanuman ket saan a matungpal ti rinuker a panggep da. Dagiti pasista a kinaulpit ken panangidadanes ket lallalo laeng a mangpabara iti unget dagiti maidadanes ken marigrigat. Iti tunggal Kadua nga Alban a patayen da, rinibu pay nga annak ti umili ti mamulat ken tumakder tapno itultuloy ti panaglaban agingga a maparmek ti panagari dagiti pasista, aso-aso ken reaksyonaryo.

Agladladingit tayo gapu ta dakkel a pukaw iti Partido ken rebolusyon ni Kadua nga Alban. Kagiddan, salsaludoan tayo isuna gapu kadagiti naisangsangayan a naaramidan na iti atiddog ken napudno a panagserbi iti proletaryado ken umili. Padayawan tayo isuna kas pagwadan a komunista a mangidadaulo, kadre ken mannakigubat nga umakem ti krusyal a papel iti panangiyabante ti tignayan ken panangrimbaw ti Partido kadagiti kinarigat. Gapu iti nasilnag a rekord na, nabotosan ti Maikadua a Kongreso ti Partido kas maysa kadagiti maikadua a mangidadaulo ken kameng ti Komite Sentral, Kawanihang Pampulitika ken Komiteng Tagapagpaganap ti Komite Sentral.

Ni Kadua nga Alban ket nalaing a lider ti Cordillera ken Amianan a Luzon. Addaan dara nga Igorot ken nangipaay ti dakkel a paset ti rebolusyonaryo a panangadal ken praktika iti usapin ken pannakidangadang ti umili a minorya. Inusar na a tarabay ti Marxista-Leninista-Maoista a teorya ken linya ti Partido iti usapin ti nailian, demokratiko a rebolusyon ti umili, ken naunday a gubat ti umili iti panagsukisok ken panangawat kadagiti partikular a galad ken kasapulan ti gimong ken rebolusyon iti Cordillera. Inikkan ti partkular nga atensyon dagiti inadaw nga adal ti Partdo manipud iti kapadasan ti nasapa a tukad ti pannakigubat a gerilya ken panaglaban iti pasista a diktadura nga US-Marcos ken ti panangiyaplikar dagitoy iti panangilawag iti linya ti integrado wenno amin a benneg a panangiyabante ti demokratiko a rebolusyon ti umili ken pannakidangadang para iti bukod a pangngeddeng ti umili a minorya ti Cordillera. Iti kasta, naragpat ti tignayan iti rehiyon ti awan pay kapada na a panaglawa, pigsa ken panangidaulo iti umili ti Cordillera ken ti pannakidangadang ti Cordillera ket nagbalin a narimbaw a puersa iti pannakilaban dagiti nailian a minorya, pannakidangadang nga antidiktadura ken intero a pannakidangadang ti nailian a demokratiko.

Maibilang ni Kadua nga Alban iti nabileg a hukbo ti aktibista nga inyanak ti Unang Sigwa ti 1970 a nangipasaknap ti tignayan a propaganda iti intero a pagilian ken nangiwaras ti bin-i ti armado a pannakidangadang iti nadumaduma a rehiyon. Kas iti dadduma pay a rinubo a kabataan nga estudyante, dagus a nagsubli iti rehiyon a dimmakkelan na tapno ipasaknap ti propaganda ti nailian demokratiko, mangitakder kadagiti balangay ti Kabataang Makabayan ken daddduma pay a progresibo nga organisasyon masa, ken mangirugi ti napasnek a trabaho a propaganda, panagorganisa ken panangpatignay iti intar ti masa nga anak ling-et ken dadduma pay a demokratiko a dasig iti syudad ken kaaw-awayan. Idi marekrut iti Partido ti 1971, umakem kas kalihim ti Komite ti Partido iti syudad ti Baguio ken Direktor ti Rehiyunal a Kawanihan iti Unyon ti Mangmangged.

Manipud 1973, nagkonsentra iti pannakidangadang iti kaaw-awayan. Nagbalin a kalihim ti Sangay ti Partido iti Platun ti BHB iti Montañosa (Ifugao-Benguet-Mountain Province) ken Opisyal a Pampulitika ti Platun. Nagbalin a kameng ti Komite a Tagapagpaganap ti Partido iti Rehiyon ti IMP ken maibilang kadagiti nangiyuna iti panagpalawa dagiti sona a gerilya, panagorganisa dagiti minorya ti Cordillera, panagbukel dagiti armado a yunit pampropaganda ti hukbong bayan ken panangirugi ti pannakidangadang a gerilya.

Idi 1974, natiliw isuna ken naulpit a pinarigat dagiti tortyurer ti pasista a diktadura. Iti sango ti nairteng a parigat ken peggad, saan a nadayyeg ti prinsipyo ken kinapudno iti Partido ken dagiti rebolusyonaryo a prinsipyo. Ni kaanuman ket saan a nagduadua iti komitment iti rebolusyon ken umili. Iti sumagmamano a tawen a pannakaibalud, nagbalin a kangrunaan a lider dagiti balud a politikal a natured a nangituloy ti panaglaban, nangitransporma kadagiti balud kas iskwelaan, pagpandayan ken sentro ti protesta ken pannakilaban.

Nakalibas isuna idi 1979, dagus a nagsubli iti kaaw-awayan, ken direkta a limmaok iti komprehensibo a panagabante ken panagpigsa ti pannakidangadang ti Cordillera. Indauloan na ti Komite ti Probinsya ti Kalinga idi dimmanon ti kairtengan ti armado ken saan nga armado a pannakidangadang iti mananggamgam a proyekto a Chico Dam ti pasista a diktadura. Nagbalin a kameng ti Komite a Tagapagpaganap ti Komite ti Rehiyon ti IMP (Ilocos-Montañosa-Pangasinan) ken kameng ti Komisyon iti Amianan a Luzon.

Ti uppat a kadakkel ti distrito ti larangan a gerilya iti Cordillera, nga addaan saggaysa a platun nga armado a yunit propaganda ket naregta a limmawa iti wagas a paallon-allon iti tulong ken duron ti nabileg a dalluyon dagiti protesta ken pannakidangadang a masa laban iti Chico Dam, Cellophil ken nailian a panangidadanes, ken laban iti pasista a diktadura. Nasaklaw ti armado a pannakidangadang ti amin a probinsya, simmaknap ken masansan dagiti taktikal nga opensiba ti hukbong bayan, pimmartak ti panangitaktader dagiti baro a platun ken iskwad bunga ti panagadu ti armas manipud kadagiti taktikal nga opensiba. Limmawa ken pimmigsa dagiti organisasyon masa, dagiti antipyudal a pannakilaban, panagorganisa ken panagpatignay laban iti nailian a panangidadanes ken nadumaduma pay a langa ti kampanya ken pannakidangadang a masa. Ken panagbukel dagiti lokal nga organo ken politikal a bileg. Iti nadumaduma a saklaw ken tukad, limmawa ken pimmigsa dagiti rebolusyonaryo ken progresibo a puersa ken pannakidangadang babaen iti managparnuay ken aduan a benneg a kombinasyon dagiti armado ken saan nga armado, iligal, malaligal ken ligal a langa ti organisasyon ken pannakidangadang. Inbuangay ti Cordillera People's Democratic Front kas komprehensibo a rebolusyonaryo a nagkaykaysa a prente ti umili ti minorya para iti nailian a demokrasya ken karbengan iti bukod a pangngeddeng.

Iti maika-9 a Plenum ti Komite Sentral nabotosan ni Kadua nga Alban kas regular a kameng ti Komite Sentral. Nagbalin a kalihim ti Komite ti Rehiyon ti Cordillera idi 1986 ken maikadua a mangidadaulo ti Komisyon iti Amianan a Luzon idi 1987. Indauloan na ti panaglaban iti pananggudua ti grupo a Balweg-Molina-Ortega ken dagiti kampanya da a mangsugsog ti kontrarebolusyonaryo a lokalismo iti intar ti masa a minorya laban iti Partido ken hukbo, napaspas a naibutaktak ti grupo iti kamali a linya da ken galad idi simmuko iti reaksyonaryo a gobyerno ken nagbalin a mabaybayadan a paramilitar ti AFP.

Iti maika-10 a Plenum ti Komite Sentral timmakder ni Kadua nga Alban para kadagiti basaran a rebolusyonaryo a prinsipyo ti Partido ken Maikadua a Naindaklan a Tignayan a Panagilinteg, laban iti rebisyonismo, kannigid ken kannawan nga oportunismo, ken dadduma pay a nakaro a panagsiasi. Nabotosan kas kameng ti Kawanihang Pampulitika ken Komisyong Militar bayat nga umak-akem ti rebbengen kas mangidadaulo ti Komisyon iti Amianan a Luzon.

Indauloan na dagiti organisasyon ti Partido iti Amianan a Luzon iti napasnek a panangdillaw ken panangilinteg iti nakaro a pagkurangan ken pagkapuyan ken iti narigat a panangpabaro't pigsa manipud iti dadakkel a pannakadadael ken panagatras bayat nga agsalaknib laban iti todo gera ti aso-aso a rehimeng Ramos ken todo a panangsabotahe ken pananggudua dagiti kontrarebolusyonaryo a traydor a makastrek iti daulo ti Partido, hukbo ken NDFP. Napaay dagiti atake manipud iti ruar ken iti uneg nga agkalkalikagum a naan-anay a maparmek ti Partido ken rebolusyon. Nangabaroanan ti regta ti Partido ken dagiti rebolusyonaryo a puersa numanpay agtultuloy agingga iti agdama ti panangpasubli iti dati a saklaw ken pigsa.

Iti maika-11 a Plenum ti Komite Sentral nabotosan kas kameng ti Komiteng Tagapagpaganap ti Komite Sentral ken nangipatungpal ti napapateg a rebbengen iti nailian a panangidaulo. Iti daytoy a rebbengen, indauloan na ti panangsegurado iti panangsalaknib ken panagtitipon manen dagiti sentral nga organo ti Partido idi pokusan ti atake ti kabusor. Nangruna pay, umakem isuna ti kangrunaan a papel ti koordinasyon, panagsagana ken panagisayangkat ti maikadua a Kongreso ti Partido a lalo a nangpatibker iti panagkaykaysa ken takder ti Partido kadagiti basaran a rebolusyonaryo a prinsipyo ken iti pangkabuklan a linya ti demokratiko a rebolusyon ti umili babaen iti naunday a gubat ti umili. Binigbig ti Maikadua a Kongreso ti Partido ken inikkan ti ad-adda pay a duron ti panagpadur-as ken promosyon ti dakkel a bilang dagiti kadre a kabataan ken kabanbanuagan pay iti nadumaduma a saklaw ken larangan ti pannakidangadang. Lalo a pinasingkedan daytoy ti Partido para iti panangipursige iti dana ti armado a rebolusyon iti sango ti total war ti pasista, aso-aso ken reaksyonaryo a rehimeng US-Duterte ken nabannuar a panangitag-ay ti nalabbaga a bandera ti proletaryo a rebolusyon iti panawen ti transisyon agturong iti baro a pigsa ti sangalubongan a rebolusyon a sosyalista.

Iti panawen dagiti narigat a pannubok, pinaneknekan ti Kadua nga Alban ti naimpusoan a kinapudno ken dedikasyon iti Partido ken rebolusyon. Iti dadakkel nga usapin kanayon a mulat nga ik-ikkan ti kangatoan a panangipateg dagiti rebolusyonaryo a prinsipyo, ti panagtalek ken pannakikaykaysa iti nalawa a masa, ti panangitandudo iti panangidaulo ken panagkaykaysa ti Partido, ken ti optimismo iti naraniag a masakbayan para iti rebolusyon ken umili. Aginggana iti panagkaro ti sakit na, ti kanayon a nangnangruna iti panunot na ket makasubli a dagus iti rebbengen ken makatulong iti pannakidangadang ti dasig ken umili.

Naawan man ni Kadua nga Alban, naindaklan ti patawid na nga ehemplo ken dagiti adal. Ipateg tayo ti lagip na ken natibker a pagnaen ti proletaryo a rebolusyonaryo a dana.

Agbiag ti lagip ni Kadua nga Alban!
Agbiag ti Partido!
Agbiag ti demokratiko a rebolusyon ti umili!

DAGITI MARTIR ITI ILOCOS-CORDILLERA

WRIGHT 'KA CHADLI' MOLINTAS, JR.

Buyagan, La Trinidad, Benguet
Nagmartir iti Bgy. Tio-angan, Bagulin, La Union idi Hulyo 7, 1987

NI WRIGHT 'KA CHADLI' MOLINTAS, JR. ket naiyanak idi Marso 14, 1963 iti Baguio City. Maikalima iti pito nga agkakabsat a lallaki nga annak da Wright Basatan Molintas, Sr. ken Mandy Duguis Mencio. Ni Ka Chadli ket naggapu iti dua a mabigbig ken nabaknang a pamilya iti Benguet.

Numan pay dimmakkel ni Ka Chadli iti syudad, nagtalinaed a napateg iti pamilya a mentinaren ti silpo iti ili a nagtaudan ken nainsigudan nga ugali. Kanayon a makilangen ni Ka Chadli kadagiti kabagyan ken kailian da a dumaw-as iti syudad ken kanayon nga agbakasyon iti Bokod ken Atok.

Manipud elementarya agingga hayskul, nabigbig ti kinasaririt ni Ka Chadli iti panagadal ken panangidaulo. Nagadal iti University of Baguio Science High School. Nag-enrol iti kurso a geodetic engineering iti University of the Philippines (UP), Diliman Campus idi 1979 kas iskolar iti uneg ti dua a tawen.

Aktibista ken lider estudyante

Iti UP a naimatangan ni Ka Chadli ti napinget a pannakilaban dagiti kabataan ken estudyante, kakuyog dagiti dadduma pay a sektor ti gimong, laban iti kumarkaro a kinaranggas ken krisis iti politika ken ekonomya gapu iti martial law. Naun-uneg a napagsilpo na ti nailian a sitwasyon iti problema dagiti estudyante ken umili iti Kordilyera. Nalaka na a naamiris no kasano a nagsisilpo dagiti isyu ken no ania ti ramut dagitoy. Ti demolisyon dagiti balbalay ti nakukurapay iti syudad; kinaawan panggedan ken bisin; panagngato dagiti presyo ti magatang; pasismo; ken nailian a panangidadanes iti Kordilyera ket saan a naisina iti isyu dagiti estudyante.

Idi 1980, narekrut ni Ka Chadli iti Kabataang Makabayan ken inusar ti alyas a Ka Rhett. Idi damo ket naipauneg iti maysa a kolektibo a nakabase iti UP College of Engineering agingga a maiyalis iti maysa a kolektibo nga agor-organisa aglalo kadagiti estudyante a taga-Kordilyera iti nadumaduma a kolehiyo iti Manila. Idiay a nagbalin nga aktibo kadagiti panagadal ken tignay masa aglalo kadagiti isyu kasilpo kadagiti estudyante ken nailian a minorya (NM).

Nalaing ni Ka Chadli nga agbitla. Nagbalin a tagapagsarita dagiti taga-Kordilyera nga estudyante kadagiti rali ken symposium. Nabigbig kas epektibo a tagapagsarita babaen kadagiti simple ngem nabiag a bitla na. Managamiris met ken managsaludsod kadagiti maisaysayangkat nga innadal tapno mapauneg ti talakayan ken ti kaammuan. Maysa a naragsak a kadua a nalaing nga aggitara ken agkanta kasta met laeng iti isports.

Sakbay ti 1981, napan ni Ka Chadli iti Kalinga. Pimmaset iti maysa a programa iti integrasyon para kadagiti aktibista nga estudyante ken propesyonal a tumultulong iti tignayan dagiti mannalon ken NM iti Amianan a Luzon. Ditoy a napauneg ti pannakaawat ni Ka Chadli iti pannakaipraktika ti linya a masa ken panagserbi iti umili. Nakita na ti ladawan ti kinakurapay ken panangirurumen iti Kordilyera. Timmadem ti panagamiris kadagiti pangkagimongan a parikut ken ad-adda a bimmara ti kalikagum a tumulong kadagiti NM, nangruna kadagiti kailian na nga Ibaloi. Inspirasyon ken dakkel nga impluwensya ti nakita na a kinalaing ken kinapinget dagiti kadre a nakapulapol na iti larangan a gerilya.

Kalpasan ti Macliing Memorial idi 1981 iti Bugnay, Tinglayan nagdesisyonen a sumampa iti hukbo. Tinallikudan ti komportable ken nanam-ay a panagbiag tapno idaton ti kakaisuna a biag para iti panagserbi iti rebolusyon ken masa.

Nalabaga a mannakigubat ken kadre ti Partido

Immuna a naideploy ni Ka Chadli iti District 4 a mangsaksakup iti Sagada ken Besao, Mountain Province. Nagbalin isuna a kandidato a kameng ti Partido idi 1981 ken

naan-anay a kameng idi 1982. Naipauneg kas kameng ti kalihiman ti komite ti distrito idi 1982. Naideploy iti District 3 a mangsaksakup iti Balbalan, Kalinga ken nagakem kas kalihim ti komite ti Partido manipud Disyembre 1982-Mayo 1984.

Idi 1984, nagkasar da kenni Ka Helen babaen iti seremonya ti Partido ken hukbo. Kalpasan na, naideploy da nga agassawa iti Timog Larangan a mangsaksakup iti Ifugao ken paset ti Benguet.

Manipud Hulyo 1984-Hulyo 1985, ni Ka Chadli ti nagtakem a maikadua a kalihim ti komite ti Partido iti Timog Larangan. Idi Agosto 1985, nawaswas dagiti larangan tapno buklen dagiti supra-provincial komite ti Partido a mangsakup kadagiti agaabay a probinsya. Manipud Agosto 1985-Mayo 1986, ni Ka Chadli ket nagbalin a kagawad ti supra-provincial komite ti Partido a mangsaksakup iti Nueva Vizcaya, Quirino ken Ifugao. Kagiddan daytoy ti panagtakem kas kameng ti military secretariat ken kas maikadua a kalihim ti pangprobinsya a komite ti Partido iti Ifugao.

Napasnek ken naregta ni Ka Chadli nga agipatungpal kadagiti rebolusyonaryo a trabaho iti bangir ti rigat ti trabaho nga ekspansyon ken ti nabayag a pannakaiyadayo iti asawa. In-inut met a narimbawan dagiti pagkapuyan na iti proseso ti tuloy-tuloy ken pursigido a panagrebolusyon. Managparnuay ken nairut ti integrasyon kadagiti kakadua. Naanus a ginabayan ti panagtignay ken pinadur-as na ti pangmilitar a kasanayan dagiti pada a Nalabaga a mannakigubat ken dagiti kameng ti milisyang bayan. Iti Timog Larangan a napanday ni Ka Chadli ti tured ken tibker iti labanan. Maysa kadagiti nangiplano ken nangirussuat kadagiti balligi a taktikal nga opensiba sadiay.

Babaen iti simple ngem nasaririt a panangipalawag, maysa kadagiti naanus a nangipakaawat kadagiti masa ken kakadua iti husto a panang-usig iti panagtraydor ti sumagmamano a kadre ti Partido ken hukbo a nangitakder iti kontra-rebolusyonaryo a Cordillera People's Liberation Army (CPLA).

Idi Hunyo 1986, duron iti dakkel a panagkasapulan iti trabaho a masango, naideploy ni Ka Chadli iti Benguet. Naatasan a kalihim ti nabukel nga organo ti Partido a mangidaulo iti panagpalawa ti rebolusyonaryo a tignayan iti Benguet ken mangbukel iti pangprobinsya a komite ti Partido. Idi Oktubre 1986, nagbalin a maysa kadagiti delegado iti umuna a komperensya ti Partido iti rehiyon Kordilyera ken nabutosan kas kameng iti pangrehiyon a komite ti Partido.

Idi Enero 1987, naangay iti Sagada, Mountain Province ti pangpolitika a konggreso ti Cordillera People's Democratic Front (CPDF) no sadino a nabigbig ni Ka Chadli kas pannakabagi ken umuna a tagapagsarita ti CPDF. Idi Marso 1987, pormal a nabukel ti pangprobinsya a komite ti Partido iti Benguet nga indauluan ni Ka Chadli kas kalihim agingga iti pannakapapatay na.

Rebolusyonaryo a bannuar, lider ken martir

Idi Hulyo 7, 1987, bayat a magmagna kakuyog ti dua pay a kakadua tapno dumar-ay iti maysa a pang-Partido a konsultasyon, nasabat da ti agop-operasyon a puersa ti PC-INP iti ngato ti baryo ti Tio-angan, Bagulin, La Union. Ginandat da a lumisi tapno liklikan ti kabusor ken isalbar dagiti sensitibo a dokumento, ngem asideg unayen ti kabusor kadakuada. Pinaltugan da ni Ka Chadli a naglak-am iti dua a tama. Saan a dagus a natay ni Ka Chadli. Imbes a dagus a mataming ken ipan iti ospital, pilit nga impaigalot dagiti kabusor isuna iti kawayan a kasla baboy kadagiti dua a kakadua bayat iti interogasyon kenkuana. Dua nga oras nga inawit dagiti dua a kakadua bayat nga agar-arubos ti dara na sakbay a pimmusay.

Iti bangir ti nakaro a panangparigat dagiti narungsot a kabusor kenkuana, agingga iti maudi a tedted ti dara na, saan nga insuko ni Ka Chadli kadagiti kabusor ti rebolusyonaryo a panggep a nangisagutan na iti panawen, pigsa, laing, ken biag na. Uray dagiti dua a kakadua na ket nagtalinaed a sititibker iti laksid ti nakaro a panangtortyur dagiti kabusor kadakuada.

Idi naammuan ti pamilya ni Ka Chadli ti napasamak, dagus a nagtignay ti pamilya na tapno alaen ti bangkay. Rabii ti Hulyo 9, napan dagiti kakabsat ken kakabagian ni Ka Chadli iti Bagulin, La Union tapno alaen ti bangkay ken iyawid da iti Baguio. Kinali da ti bangkay manipud iti likod ti simbaan no sadino nga impaipumpon ti padi ken dagiti nagtitinnulong a residente.

Nalamayan ti bangkay ni Ka Chadli ken naidaton kenkuana ti maysa a pulong pammadayaw. Bayat a nakamansayag ti bangkay na, adu dagiti simmangbay manipud kadagiti nadumaduma a paset ti Cordillera. Ditoy a nakita ti pamilya ni Ka Chadli ti kinaadu dagiti agay-ayat kenkuana. Pinalubosan ti pamilya a maabbungan ti nalabaga a bandera nga addaan ti maso ken karet ti lungon na.

Dakkel a ladingit para kadagiti pamilya, kakadua, ken gagayyem ni Ka Chadli ti bigla a pannakatay na. Iti apagdarikmat, ti biag na ket naranggas a ginibusan dagiti pasista a kameng ti PC-INP iti La Union.

Ababa ngem napnuan kaipapanan ti biag ni Ka Chadli. Kas panangbigbig iti dakkel a naitulong na iti panangitandudo iti Partido ken ti nailian demokratiko a rebolusyon, naipanagan kenkuana ti pangrehiyon a kumand ti NPA iti Ilocos-Cordillera – ti Chadli Molintas Command. Agtultuloy daytoy a panglaglagipan ti naruay nga umili ken ti rebolusyonaryo a tignayan a nakipagbiag kadakuada ni Wright 'Ka Chadli' Molintas, Jr. rebolusyonaryo a bannuar, lider, ken martir ti pannakidangadang ti umili ti Kordilyera.

DAGITI MARTIR ITI ILOCOS

FR. ZACHARIAS 'KA DUKSA' AGATEP

Casili, Santo Domingo, Ilocos Sur
Nagmartir iti Bgy. Baybayading, Salcedo idi Oktubre 12, 1982

NI FR. ZACHARIAS GUIMMAYAN AGATEP ket naiyanak idi Setyembre 6, 1936 iti Casili, Sto. Domingo, Ilocos Sur iti pamilya ti dasig nga akintengnga a mannalon. Ni "Karias" ket maika- uppat iti innem nga agkakabsat. Nagiskuela iti Sived Elementary School ken Benito Soliven Academy. Ubing pay ket naimatangan ti rigat ti biag dagiti mannalon a gunggundawayan ken idaddadanes ti apo't daga. Isu a nagpadi gapu iti ayat a makatulong kadagiti marigrigat.

Kalpasan a nagadal iti Vigan Archdiocesan Minor Seminary, intuloy na ti nagadal iti Immaculate Conception Major Seminary. Seryoso iti panagadal, ken naregta no politika ti tungtongan. Gapu ditoy, "Apo Kari" ti ayab dagiti kaklase na a seminarista. Abril 5, 1964 ti ordinasyon kas padi ti Romano Katoliko ken naidestino iti parokya ti Galimuyod, Ilocos Sur.

Pannakamulat

Idi damo, aktibo a timmulong kas organisador ti Federation of Free Farmers (FFF), maysa a repormista nga organisasyon. Nakabukel iti tsapter ti FFF iti Sta. Cruz, Sta. Lucia, Salcedo, ken Galimuyod. Ngem iti uneg ti FFF, nakita na a saan a salsalakniban ti linteg dagiti karbengan ti mannalon. Isu nga inyunay-unay na kadagiti mannalon ti kinapateg ti agtitipon ken nagkaykaysa a panagtignay, kasta met ti armado a depensa: ilaban ti dakdakkel a bingay iti apit manipud 50-50 agbalin a 70-30, bantayan ti apit tapno saan nga itaray dagiti buyot ti apo't daga, agtimpuyog nga agtalon no iparit ti apo't daga ti agtalon, isusukbit ti buneng no makisango iti apo't daga.

Idi maideklara ti Martial Law idi 1972, ad-adda a nakita ni Fr. Zach ti panangidadanes ken panaggunday kadagiti mannalon. Inadal na ti linaon ti Land Reform Program ni Marcos. Nakita na a bogus ken manangallilaw daytoy. Iti komperensya ti FFF iti Leyte, imbutaktak ken sinupiat daytoy, kasta met ti pro-Marcos a takder ti FFF. Gapu ditoy, inikkat da isuna iti FFF ken impatiliw pay iti militar. Naibalud ti maysa a lawas.

Ditoy a napanunot ni Fr. Zach a kasapulan ti armado a dangadang. Nagsapul iti napudno a mangitantandudo iti interes dagiti mannalon. Pinadas nga agkontak iti NPA iti Ilocos Sur. Kabayatan na, nagbalin a direktor ti Social Action Center (SAC) ti simbaan iti Ilocos. Sinublian dagiti tsapter ti FFF nga inorganisa na ken inlawlawag ti manangallilaw ken traydor a programa ken takder ti FFF.

Panagbalin a Rebolusyonaryo

Idi 1977, nakontak na dagiti kakadua. Inadal ken inarakup dagiti rebolusyonaryo a prinsipyo gapu ta nakita na nga isu't mangisursuro iti pudno a dalan a mangwayawaya kadagiti mannalon ken iti pagilian manipud iti tallo a ramut a problema- ti imperyalismo, pyudalismo, ken burukrata kapitalismo. Nagbalin a kameng ti Partido Komunista ti Pilipinas. Impraktika ti rebolusyonaryo a sursuro babaen iti simbaan. Ti kangrunaan nga atas na ket panangisagana iti 2nd district ti Ilocos Sur para iti isasangpet ti NPA. Inyam-ammo dagiti NPA kadagiti mannalon. Saan na a panawan ti kakadua iti lugar agingga a saan pay a nagtalek ti umili. Ti bilin na, "No ania ti talek yo kaniak, kasta met ti talek yo kadagiti kakadua. Tumulong da a mangingato iti tukad ti dangadang tayo. Saanen nga umanay dagiti dati a panagtignay tayo." Ni Fr. Zach ti nagbalin a tulbek iti pannakalukat ti umuna a sona a gerilya iti Ilocos Sur. Nabettak ti "solido a baluarte" ni Marcos iti amianan.

Paset ti atas iti panangkompleto kadagiti rekisitos iti panangisagana iti sona a gerilya, dakkel ti naitulong na iti panagbirok kadagiti armas para iti kakadua. No adda madamag kadagiti nalawa a kontak na, ibirokan na ti pondo. Agkawes a kas mannalon,

isako ti magatang nga armas, aglugan iti tricycle ken ipasa na kadagiti kakadua. Inggana nakompleto ti armas ti tallo nga iskwad ti NPA a saglilima katao.

Pannakatiliw ken Pannakaibalud

Ti kombento ken simbaan ket nagbalin a santuaryo para kadagiti nalimed nga aktibidades dagiti masa ken kakadua iti sango ti nalipit a turay militar. Saan unay a natagari ni Fr. Zach. Ngem no agsao, nauneg ken natadem dagiti sarita na lalo no maipanggep iti pannakaidadanes ken pannakagundaway dagiti mannalon.

Gapu iti natured a panangitandudo kadagiti karbengan ti mannalon, nagrugi ti pananggura ken pammadakes dagiti apo't daga ken aso-aso a militar. Maysa kadagiti nakabangga na ket ti pamilya ti pada a padi nga apo't daga iti Sta. Cruz. Adda pay nagranta a mangpapatay ngem nalasatan na. Ti di na nalasatan ket ti panangidarum ti kabusor iti kaso nga illegal possession of firearms. Naibalud idi Setyembre 4, 1980 iti Camp Diego Silang, Bantay, Ilocos Sur, naiyakar iti Camp Dangwa, La Trinidad, Benguet ken naiyakar manen iti Camp Bagong Diwa, Bicutan, Manila no sadino a nainayon kadagiti komon a kriminal.

Iti uneg ti baludan, nagsurat isuna kenni Marcos:

"Naibaludak saan a gapu iti aniaman a krimen a kontra iti umili, no di ket gapu iti prinsipyo a petpetpetak a sagrado ken ibilbilang ko a napudno a nainkristiyanuan. Ti darum kaniak ket malisyoso a kinaulbod a nagtaud iti bales ti sumagmamano a tattao a masaksaktan gapu kadagiti sermon ko maipanggep iti hustisya...

Supsupiatek daytoy a darum...No dayta ti klase ti hustisya a maala tayo manipud kadagiti makunkuna a guardia ti New Society, saan ngarud a nakaskasdaaw no apay nga adu dagiti sumang-at iti bambantay tapno lumaban iti gobyerno. Dagita a guardia ti gapu a mapilitan ti tattao nga agrebelde.

"Ti praktika ti pammati tayo ket makita saan laeng a babaen iti panagawat tayo kadagiti sakramento ken panagmisa, no di ket nangruna iti trabaho tayo a panangpunas iti panaggundaway ken panangidadanes ditoy daga, ken iti panagparnuay tayo iti maysa a nainkalintegan a kagimongan. Daytoy ti historiko nga atas tayo kas tao ti Dios, ngem daytoy met ti gapu nga adda dagiti tattao a di makaawat kaniak.

"Idi rinugiak nga ilawlawag manipud iti pulpito daytoy a batayan a nainkristiyanuan a prinsipyo, naalarma dagiti tattao nga ignorante iti batayan a nagdumaan ti Kristiyanismo ken komunismo, dagiti awanan bain a manggunggundaway kadagiti marigrigat a mangngalap ken mannalon. Tapno salakniban ti turay, nagiwaras da kadagiti pammadakes tapno dadaelen dak. Imbilang dak kas pangta iti turay da, maysa a lapped iti kinaagum da. Binirngasan dak a komunista, NPA, subersibo. Ngem nadalus ti konsyensyak! Itantandudok laeng ti kinadarisay ken kinapudno ti naimbag a damag. No ti

panagayat kadagiti marigrigat ket maysa a krimen, no ti tumulong iti dangadang kontra iti kinaawan hustisya ket maysa a basol, aminek a nakabasolak."

Kalpasan ti dandani uppat a bulan a pannakaibalud, nawayawayaan idi Disyembre 24, 1980, numona ta umadani ti panagbisita ni Papa John Paul II iti Pebrero 1981 iti Pilipinas ken di kayat ni Marcos a mapabainan iti panangibalud na iti maysa a padi ti simbaan Katoliko.

Apaman a rimmuar iti baludan, nagturong ni Fr. Zach kadagiti gayyem ken kabagian. Sinabat na ni Sister Fe, inaudian nga ading na, iti maysa a kombento iti Baguio idi Enero 1, 1981. Ti pakada na, "Dagiti bambantay ket agur-uray kaniak."

Panagsampa iti NPA

Inlako na ti refrigerator, sala set, ken telebisyon iti P5,000 ken inggatang iti armas nga M16. Dagus a nagsubli a nagtignay ni Fr. Zach kadagiti dungdungnguen a mannalon ti Sta. Cruz, Salcedo, Sigay, Galimuyod, ken San Emilio, ngem itan ket kas Ka Duksa, maysa nga NPA.

Iti edad a 44, medyo narigatan ni Ka Duksa a gumiddan iti napartak a pannagna dagiti ub-ubing ken al-alisto a kakadua. Pasaray maudi-udi ken maigalis iti tambak. "Saan a nalaka ti biag-NPA. Ngem dagiti rigat ket karit kaniak," kuna na kadagiti agkabannuag a kakadua. Kanayon met nga ikkan ti konsiderasyon ni Ka Duksa.

Ngem apagdanon iti baryo, agbaliw ti kasasaad. Naibusen ti pigsa dagiti agkabannuag ngem agsubli met ti pigsa ti lakay! Nakaturog ton iti bannog dagiti kakadua ngem ni Ka Duksa ket agpatpatnag a makitungtungtong kadagiti masa. Nalaing nga agipalawag. Agusar kadagiti simple nga ehemplo ken pangarigan.

"Dagiti imperyalista ket kas kadagiti billit. Ibusen ken itayab da dagiti bukel ti nagbannogan dagiti mannalon. Ti aplat (maysa a klase ti igges) ket mangpangisit iti bulong ti tabako, kas kadagiti burukrata kapitalista a manglaplapped iti panagdur-as ti pagilian tayo. Rumbeng a mapaksiat dagitoy a peste," kuna na.

"Apo Padi" ti nairuam ti masa nga ayab kenkuana. Ngem gapu ta saan na kayat a kasla maidumduma, iyunay-unay na nga isungbat, "Saan tayo a nagduma iti saad. Iti rigat ken ginawa ken agpada tayo. Ayaban dak laengen a kadua."

Limmatak ti nagan iti intero a pagilian kas rebelde a padi. Nagidiaya ti diktadura a Marcos ti gunggona a P130,000 para iti sinoman a tumulong iti pannakatiliw na.

Pannakatay

Nasurok a makatawen na iti NPA. Oktubre 12, 1982 iti Baybayading, Salcedo, bayat a nakaturog da kenni Ka Darwin (Alfredo Cesar, maysa a deakono a nag-NPA

ken nagbalin a mangidadaulo a kadre iti larangan a gerilya ti Ilocos Sur), patraydor a pinatay ti dua nga ahente ti militar a nakastrek nga NPA, iti tulong ti maysa pay a traydor nga agnagan ti Ernesto Bacdayan. Nakatakas ti tallo a traydor ket nagdiretso a simmilpo iti amo da a militar, ngem napatay met laeng dagitoy a tallo kalpasan ti sumagmamano a panawen.

Iti misa-parangal nga inatendaran ti 500 katao, dinayaw dagiti kakadua, umili, padi ken madre ti biag ken sakripisyo ni Ka Duksa. Adda 27 padi a nangselebrar iti misa. Naibasa ti mensahe ni Jose Maria Sison nga adda iti baludan idi: "Ni Fr. Agatep ket nagtignay a kas iti naindaklan a patriyotiko a tradisyon ni Fr. Jose Burgos a namartir idi 1872, kasta met dagiti lider ti simbaan a nakitimpuyog iti daan a nailian demokratiko a rebolusyon. Ni Fr. Agatep ket maysa a manakman ken militante a bannuar ti umab-abante a baro a nailian demokratiko a rebolusyon."

Kinanta dagiti tattao ti "Unang Alay." Adda 14 a testimonya para kenni Fr. Zach. "Abante isuna ngem iti panawen na ken dagiti pada na a direktor ti social action. Adda isuna idiayen, ngem datayo ket adda pay la ditoy. Adu ti mangsublat kenkuana." kinuna ni Fr. Sergio Utleg iti Archdiocese ti Tuguegarao.

"Ti pannakatay na ket awan kapada na iti kinaindaklan. Maysa isuna a martir," kuna ni Fr. Anton Korterik ti Episcopal Commission on Tribal Filipinos.

"Maysa isuna kadagiti mabilbilang a papadi a mamati a ti Naimbag a Damag ket maaddaan laeng iti pateg no maipraktika iti panangbalbaliw iti bulok a gimong. Ti panagsang-at na iti bantay ket isu ti ultimo a panangipraktika na iti daytoy," kuna ni Fr. Avelino Sapida, SAC direktor iti Imus, Cavite.

"Daksanggasat ti nasapa a pannakatay ti maysa nga ubing a padi nga aktibo iti social action ken trabaho nga agserserbi kadagiti mannalon ken marigrigat. Nupay kasta, napaneknekan ti kinatured na iti ipapatay na," kuna ni Msgr. Eleuterio Itliong, SAC direktor iti Tarlac.

"Kinompleto na ti suro ni Kristo. Saan laeng a nagpatingga iti panangbendisyon kadagiti marigrigat, no di ket intarus na iti panangkondena kadagiti managgundaway ken manangidadanes," kuna ni Fr. Ted Butalid, Executive Secretary ti Share and Care Apostolate for Poor Settlers (SCAPS).

Naitabon ti bangkay ni Fr. Zacharias Agatep alyas Ka Duksa iti Vigan Seminary idi Oktubre 15, 1981. Kas panangbigbig ken panangdayaw iti sakripisyo ni Ka Duksa, ti NPA komand iti intero a rehiyon ti Ilocos ket naipanagan kenkuana - Fr. Zacharias Agatep Command.

ALFREDO 'KA DARWIN' CESAR JR.

Bolinao, Pangasinan
Nagmartir iti Bgy. Baybayading, Salcedo idi Oktubre 12, 1982

PANGASINAN, MAYSA KADAGITI PROBINSYA iti Amianan a Luzon nga addaan ti nabaknang a tradisyon iti pannakidangadang laban kadagiti ganggannaet a managsakup ken managgundaway idi pay panawen ti Kastila. Ditoy met a naibangon manen ti Partido Komunista ti Pilipinas. Iti daytoy nga historikal a probinsya a naiyanak ni kadua nga Alfredo Celi Cesar Jr. iti munisipalidad ti Bolinao idi Nobyembre 28, 1948. Maysa kadagiti nangimula ti bin-i ti rebolusyon iti Ilocos, a nagrusing ken limmangto.

Ti ama na a maysa a mekaniko ket maibilang iti umuna a grupo dagiti Pilipino a nakidayo ken nagtrabaho idiay Guam. Pito ti tawen ni Alfredo idi maulila iti ama. Lima da nga agkakabsat iti umuna nga asawa ti ina ken nainayon ti uppat pay a kakabsat iti maikadua nga asawa. Nagaget ken responsable nga anak ni Alfredo. Uray iti naganus nga edad pay laeng ket tumultulongen iti ina a ni Rosita Celi iti panaglako iti bassit a puesto da iti Bolinao. Addaan isuna ti sirib a pinaneknekan ti pananggun-od kadagiti pammadayaw iti panagadal na. Nagturpos ti elementarya iti Bolinao Elementary School no sadino a naikkan ti nangato a pammadayaw. Dua a tawen met a nagadal iti hayskul iti Cape Bolinao High School ken intuloy ti nabatbati a dua a tawen iti maysa a seminaryo, ti Mary

Help of Christians, iti Binmaley, Pangasinan. Relihiyoso dagiti nagannak na ken manipud pay idi adda iti elementarya ket nagsakristanen. Dagitoy ti napigsa a nangimpluwensya tapno agadal iti nasao a seminaryo, ken ditoy a nasapa a napanday ti pammati na iti Dios.

Intuloy na ti panagadal iti Unibersidad ti Santo Tomas (UST) no sadino a nagturpos kas cum laude iti kurso a Bachelor of Arts. Iti daydiay met laeng nga unibersidad, nagadal ti Theology ken idi agturpos ket naordenaan kas Deacon. Nagadal manen ket nangala ti Canon Law. Adda maysa a panawen a nagbalin nga adbayser ti maysa nga school organ. Iti maysa kadagiti naputar na a daniw, maisarming ti pannakamulat iti nakakaasi a kasasaad ti kagimongan tayo a nangiplastar ti batayan ti politikal a takder na.

Dagiti agburburek a ladingit ken parikut
Iti likud daytoy saan a nainkalintegan a rehas
Dagiti agum a tigre ken leon,
Saan min kabaelan nga ibturan!

Manipud iti panagbalin a maysa a mangisursuro, nagbalin a nalaing a rebolusyonaryo a titser. Saan a nagpakaanay nga ilitanya ti linaon ti libro, isurat iti blakbord dagiti topiko ken linaon ti lektura, no di ket isigsigurado nga iti kasimplean a wagas ket maipakaawat ti leksyon kadagiti agad-adal. Umuna a nagisuro iti Sta. Catalina College iti Caloocan City. Idi adda panawagan para iti panagturong iti kaaw-awayan a tumulong iti GZP ti Ilocos, sipupuso ken awan-duadua a pinatgan daytoy.

Nagusar ti alyas a Nonoy Espiritu ken nagisuro iti maysa nga hayskul iti San Jose, Sta. Cruz, Ilocos Sur no sadino a nagtignay isuna. Kas maysa a rebolusyonaryo a titser, nagserbi a rangtay tapno ad-adda a maipakaawat iti masa a mannalon ti mala-kolonyal ken mala pyudal a galad ti gimong ken ti kagiddan daytoy a rebolusyonaryo a solusyon. Ti naadaw a linya iti maysa a naisurat a daniw, inyebkas na ti karirikna na:

Panagulimek gibusan
Nabibileg ket labanan
Agbase iti kabakiran

Isuna ket maysa a nalaing a kadre. Impakita ti kaipapanan ti pudno ken sipupuso a panagserbi iti umili. Tinallikudan dagiti pribilehiyo a kagiddan ti kina-padi a kas iti komportable ken natalingenngen a panagbiag. Imbes ket nakipagbiag iti denna dagiti marigrigat a mannalon. Saan nga inkulong ti bagi iti uppat a suli ti simbaan no di ket binirok no sadino ken kasano a mas agbalin a napnuan kaipapanan ti panangidaton na ti biag. Mamati a saan nga umanay

ti panagmisa ken panagsermon iti pulpito, panagpukkaw iti kalsada wenno panangusar ti lapis ken papel tapno magunod ti panagbalbaliw iti kagimongan. Daytoy ket iti tengnga ti naranggas a pananglipit ti estado iti uneg ti naglabas a rehimen nga US-Marcos.

Saan laengen a berde ti maimatangan
No di ti agpungpungtot a busel ti panaglaban
Ti kangisitan a gasolina a gumilgil-ayab
Isu't dila ti impyerno a mang-uram
Iti plastik nga ima ti kinaipokrito!

Balon ti naurnong a teorya ken praktika ti nasapa a panagrebolusyon, awan duadua a naipatungpal ti trabaho a GZP iti Ilocos a karaman iti dati a rehiyon ti IMP (Ilocos-Montañosa-Pangasinan) no sadino a nasarakan ken indaton na ti pinaka-produktibo a paset ti biag iti denna dagiti masa a maidadadanes ken magungundawayan. Daytoy ti nagbalin a rugi dagiti masaksian tayon a panagabante ti rebolusyon iti Ilocos iti agdama.

Idi matransporma kas maysa a sona a gerilya ti Ilocos Sur, isuna ti nagtakem kas kalihim ti komite ti Partido iti rebolusyonaryo a trabaho ken yunit ti BHB iti nasao a saklaw a teritoryo. Ti manmano a bilang ti Nalabaga a mannakigubat ket nagbalin a dose-dosena, limmawa ken pimmigsa ti base a masa, ken narugian ti agraryo a rebolusyon. Napaspas ken nalawa a naiplastar ti rebolusyonaryo a tignayan iti nasao a larangan a gerilya. Nagrugi iti bassit, agingga nga immado nga immado, ket itan, mangngegan ti agal-allungogan a rebolusyonaryo a tignayan a masa iti subrehiyon nga Ilocos.

Saan a mailibak a ti panangwaknit ken panagramut ti tignayan iti teritoryo ket bunga dagiti sakripisyo, rigat, ken panangidaton ti biag dagiti immuna a naindaklan a bannuar ti rebolusyon iti rehiyon. Maysa ditoyen ni Ka Darwin/Ka Che/Ka Domeng (inusar na nga alyas idi nagpultaym iti NPA) a timmipon iti armado a pannakidangadang, nagsakripisyo, ken nangidaton ti biag tapno maiplastar ti pundasyon ti nasapa a sub-tukad ti gubat ti umili iti Ilocos ken iti kabuklan a nailian a panangikagumaan kadagidi a panawen.Patraydor a napapatay bayat nga agipatpatungpal ti ekspansyon ken konsolidasyon ti umuna a larangan a gerilya iti Ilocos da Ka Darwin/Ka Che (Alfredo Cesar Jr.) ken Ka Duxa (Fr. Zacharias Agatep) idi Oktubre 11, 1982 iti Baybayading, munisipalidad ti Salcedo iti Ilocos Sur.

Daytoy ket inaramid dagiti nadangkok a kabusor iti dasig iti kamali a panangipagarup a no maawan dagiti indibidwal a mangidadaulo ket kumapsut wenno mapukaw ti rebolusyonaryo a pangngeddeng dagiti umili. Napaneknekan

iti praktika ti agtultuloy a pumigpigsa a rebolusyonaryo a tignayan saan laeng a kadagiti barbaryo iti umuna a distrito ti Ilocos Sur nga umuna a nagarawan no di ket iti ad-adda a nalawlawa a saklaw ti sub-rehiyon nga Ilocos iti agdama. Ti gubat tayo ket gubat ti umili ken saan a nakasanggir iti sumagmamano nga indibidwal. Dakkel ti maitulong ti tunggal indibidwal ngem ti balligi ket nakasanggir latta iti panagkaykaysa ken panagtignay ti kaaduan nga umili.

Relatibo nga ababa ti rebolusyonaryo a panagbiag ni Ka Darwin ngem nakapatpateg ken di amang a nadagdagsen pay ngem iti naurnong a sakaanan ti Bessang Pass, dagiti tagaytay ti bambantay ken turturod manipud Ilocos agingga iti tanap ti Cagayan, ken ti duri ti Montañosa agingga iti kabambantayan ti Caraballo iti Nueva Vizcaya. Kas pammadayaw ken panangbigbig kadagiti narimat a kontribusyon ni Kadua nga Alfredo Cesar iti panangimula agingga iti panangpalangto iti rebolusyonaryo a tignayan ti Ilocos, indeklara ti Partido Komunista ti Pilipinas iti rehiyon a maipanagan kenkuana ti NPA Operational Command ti Ilocos Sur.

Benny Boy ‘KA LIKOT’ Aguilar
Manila
Nagmartir iti Bgy. Aluling, Cervantes
idi Setyembre 24, 2011

Eniabel ‘KA LEA’ Balunos-Marquez
Ballesteros, Cagayan
Nagmartir iti Bgy, Namatican, Santa
Lucia idi Pebrero 13, 2020

Franklin Areola
Cagayan
Nagmartir iti Laoag City, Ilocos Norte

Elpidio ‘KA JAJA’ Alay-ay
Bgy. San Jose, Sta. Cruz
Nagmartir iti Bgy. Dagman,
Quirino, Ilocos Sur idi 1984

Noel ‘KA ERWIN’ Bonggawen
Bgy. Dulao, Malibcong, Abra
Nagmartir iti Nueva Era, Ilocos Norte idi 2007

Dominador Altura
Bgy. Baluarte, Salcedo
Nagmartir iti Vintar, Ilocos Norte idi 1990

Dominador ‘KA TOTOY’ Ancheta
Manila
Nagmartir iti Vintar, Ilocos Norte idi 1987

Rowena Antalan
Bgy. Calaoan, Candon, Ilocos Sur
Nagmartir iti Ilocos Norte idi 1990

Antonino ‘KA NORMAN’ Balanay
Dumalneg, Ilocos Norte
Nagmartir iti Bgy. Rebba, Cabugao,
Ilocos Sur idi Disyembre 10, 2002

Glory ‘KA HAREN’ Bangtuan
Bgy. Baluarte, Salcedo, Ilocos Sur
Nagmartir iti Bgy. Bulala-Liguey, Salcedo, Ilocos Sur idi Oktubre 9, 2001

Mamerto Jana Bangtuan
Bgy. Baluarte, Salcedo, Ilocos Sur
Nagmartir iti Vintar, Ilocos Norte

Edison Baging
Dumalneg, Ilocos Norte

Rogelio Bannar
Dumalneg, Ilocos Norte

Henedina ‘KA MAY’ Cabato
Bgy. Banay, Sta. Cruz
Nagmartir iti Bgy. Dinwede East, Cervantes, Ilocos Sur idi Hunyo 24, 1985

Marxes ‘KA JIGGS’ Dazon
Tadian, Mountain Province
Nagmartir iti Bgy. Suagayan, Santa Lucia idi Agosto 8, 2020

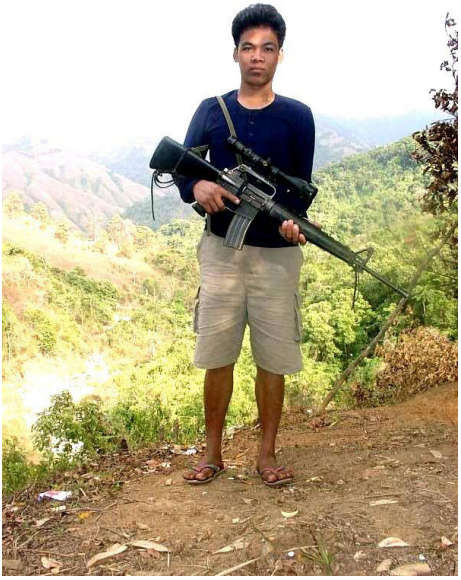

Jerwin ‘KA ANDY’ Cruz
Bgy. Lubong, Sta. Lucia
Nagmartir iti Bgy. Pila East, Santa Lucia idi July 31, 2005

Mar ‘KA ASYONG’ Capulas
Bgy. Pidpid, Sta. Cruz
Nagmartir iti Bgy. Suagayan, Santa Lucia idi Agosto 8, 2020

Carlos ‘KA TOTONG’ Catambis
Tondo, Manila
Nagmartir iti Solsona, Ilocos Norte

Crispin ‘KA DEMAR’ Castillo
Vigan City, Ilocos Sur
Nagmartir iti Bgy. Maruaya, Piddig, Ilocos Norte

Rodolfo ‘KA NARDING’ Dao-ayan
Bgy. Camanggaan, Sta. Cruz
Nagmartir iti Bgy. Silag, Sta. Maria idi 1988

Leopoldo ‘KA DIEGO’ Eustaquio
Manila
Nagmartir iti Bgy. Bugnay, Candon City idi Marso 29, 2004

Lito ‘KA OLIEN’ Gaburno
Bgy. Libang, Cervantes
Nagmartir iti Sityo Mayapyap, Bgy. Dinwede East, Cervantes, Ilocos Suri di Hunyo 24, 1985

John Russel ‘KA JACEL’ Guevarras
3rd Ave., Caloocan City
Nagmartir iti Bgy. Arangin, Santa Lucia idi Hulyo 26, 2007

Clinton ‘KA MANUEL’ Gayudan
Sallapadan, Abra
Nagmartir iti Bgy. Arangin, Santa Lucia idi Hulyo 26, 2007

Melchor ‘KA MAR’ Haban
Bgy. Camanggaan, Sta. Cruz
Nagmartir iti Suyo idi 1984

Mario ‘KA RAMON’ Habon
Bgy. Kinmarin, Salcedo
Nagmartir iti Bgy. Banay, Sta. Cruz idi Hunyo 12, 1981

Dominador ‘KA ALLAN’ Javinar
Bgy. Nagtengga, Sta. Cruz
Nagmartir iti Suyo idi 1984

Jose ‘KA DAWENG’ Javonillo Sr.
Bgy. Camanggaan, Sta. Cruz
Nagmartir iti Bgy. Tablac, Candon idi 1989

Delfin ‘KA DINDO’ Gulayan
Bgy. Tabacda, Tubo, Abra
Nagmartir iti Bgy. Aluling, Cervantes idi Setyembre 24, 2011

Bong ‘KA JOY’ Julio
Bgy. Calaoan, Sta. Cruz
Nagmartir iti Sityo Mayapyap, Bgy. Dinwede East, Cervantes, Ilocos Sur idi Hunyo 24, 1985

Jimmy 'KA MEL' Julian
Dumalneg, Ilocos Norte
Nagmartir iti Bgy. Maradudon, Cabugao, Ilocos Sur idi Abril 4, 2001

Joseph ‘KA JONGJONG’ Joaquin
Malibbang, Flora, Apayao
Nagmartir iti Bgy. Nagrebkan, Badoc, Ilocos Norte idi Hunyo 10, 2005

Edgar ‘KA NARDO’ Justo
Candon City
Nagmartir iti Bgy. Suagayan, Santa Lucia idi Agosto 8, 2020

Victorino ‘KA BASTE’ Madarang
Bgy. San Agustin, Agoo, La Union
Nagmartir iti Bgy. Bulala-Liguey, Salcedo idi Oktubre 9, 2001

Julius ‘KA GOYO’ Marquez
San Quintin, Pangasinan
Nagmartir iti Bgy, Namatican, Santa Lucia idi Pebrero 13, 2020

Rolando 'KA EUGENE' Marvil
Bgy. Bugnay, Candon City
Nagmartir iti Bgy. Suagayan, Santa Lucia idi Agosto 8, 2020

Gerardo ‘KA ALFRED’ Orbita
San Mariano, Isabela
Nagmartir iti Bgy. Sibsibbu, San Emilio idi Nobyembre 12, 2003

Chito ‘KA REY’ Ortega
Manila
Nagmartir iti Bgy. Sakritan, Nueva Era, Ilocos Norte idi 1991

Herman ‘KA MIKE’ Padaloy
Bgy. Bugbuga, Sta. Cruz
Nagmartir iti Bgy. Pila East, Santa Lucia idi Hulyo 31, 2005

Ma. Finela ‘KA RICKY’ Mejia
Urdaneta, Pangasinan
Nagmartir iti Bgy, Namatican, Santa Lucia idi Pebrero 13, 2020

Pamela ‘KA MAYMAY’ Peralta
Baguio City
Nagmartir iti Bgy. Suagayan, Santa Lucia idi Agosto 8, 2020

Randy ‘KA MIKO’ Ramos
Bgy. Baluarte, Salcedo
Nagmartir iti Bgy. Daligan, Sta. Cruz idi Abril 24, 2005

Nestor ‘KA GUSTING’ Sosa
Bgy. San Julian, Magsingal
Nagmartir iti Bgy. Rebba, Cabugao idi Disyembre 2002

Pelagia ‘KA ESTER’ Salay
Bgy. Pidpid, Sta. Cruz
Nagmartir iti Sityo Mayapyap, Bgy. Dinwede East, Cervantes, Ilocos Sur idi Hunyo 24, 1985

Glendy ‘KA KENNETH’ Tayco
Probinsya ti Masbate
Nagmartir iti Bgy. Sto. Rosario, Sigay idi Agosto 9, 2003

KA AGA
Dumalneg, Ilocos Norte
Nagmartir iti Bgy. Cabaroan, San Esteban, Ilocos Sur idi Abril 1989

KA BERTING
Bgy. San Jose, Sta. Cruz, Ilocos Sur
Nagmartir iti Sityo Mayapyap. Bgy. Dinwede East, Cervantes, Ilocos Sur

KA BETSY
Dumalneg, Ilocos Norte
Nagmartir iti Solsona, Ilocos Norte

KA BINGO
Nagmartir iti Santiago, Ilocos Sur idi 1993

KA BISMARK
Malibbang, Flora, Apayao
Nagmartir iti Bgy. Quiom, Batac, Ilocos Norte idi 1997

Hazel Joyce ‘KA MIKA’ Panganiban
Pola, Oriental Mindoro
Nagmartir iti Bgy. Kilang, Galimuyod idi Setyembre 5, 2007

Roselle 'KA ASHLEE' Ravena
Bgy. Baruyen, Bangui, Ilocos Norte
Nagmartir iti Bgy. Arangin, Santa Lucia, Ilocos Sur idi July 26, 2007

KA CHARLIE
Bgy. Lipay Norte, San Gabriel, La Union
Nagmartir iti Bgy. Palacapac, Candon, Ilocos Sur

KA EFREN
Apayao
Nagmartir iti Bgy. Cabayo, Vintar, Ilocos Norte idi 1988

KA JESS
Sitio Baudan, Bgy. Man-atong, Suyo, Ilocos Sur
Nagmartir iti Sityo Man-ubac, Bgy. Man-atong, Suyo idi Hunyo 28, 1985

KA JORDAN
Ilocos Norte
Nagmartir iti Bgy. Silag, Sta. Maria, Ilocos Sur idi 1988

KA KUDILONG
Bgy. Ubbog, Sta. Cruz
Nagmartir iti Sityo Paingan, Bgy. Kiblungan, Suyo idi 1982

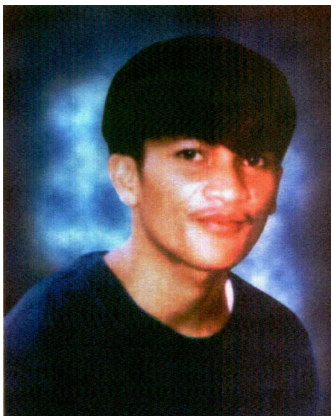

Jonathan 'KA ELIAS' Tuplano
3rd Avenue, Caloocan City
Nagmartir iti Bgy. Palacapac, Candon City idi July 29, 2000

KA MICKY
Bgy. Talampac, Lacub, Abra
Nagmartir iti Nueva Era idi 2004

KA NOLI
Bgy. Badeo, Kibungan, Benguet
Nagmartir iti Bgy. Maratudo, Magsingal

KA NIKKI
Adams, Ilocos Norte
Nagmartir iti Sityo Barangobong, Bgy. Cadacad, Narvacan, Ilocos Sur idi 1989

KA RANDY
Bucay, Abra
Nagmartir iti Bgy. Capariaan, Sta. Cruz

KA REGGIE
Nagmartir iti Bgy. Silag, Sta. Maria idi Enero 9, 1988

KA RIGO
San Marcial, San Isidro
Nagmartir iti Bgy. Sagat, Sta. Cruz

KA ROGEL
Bgy. Baracbac, Tagudin
Nagmartir iti Suyo

KA ROLDAN
Ilocos Norte
Nagmartir iti Bgy. Silag, Sta. Maria, Ilocos Sur idi 1988

KA TOMAS
Bgy. Lubnac, Suyo

Sulat ni Ka Therin kay Ka Ricky

Pebrero 20, 2020

Mataas na pagbati at pagpupugay kina kasamang Goyo, Lea at Ricky sa kanilang kapasyahang tahakin ang hirap at sakripisyo sa paglahok sa armadong rebolusyon at pag-aalay ng kanilang buhay para sa kapakanan ng rebolusyon at mamamayan.

Nakikidalamhati ako sa mga kapamilya, kaibigan, kakilala at mga naiwang mga kasama at ang buong rebolusyonaryong kilusan sa pagkawala ninyo. Nawa'y ang pagdadalamhati ay di mauwi sa takot, pagdadalawang isip at pagkapasibo. Nakangangalit ang ginawang pagpaslang ng mga elemento ng estado sa mga walang kalaban-labang mga kasama at pambababoy sa mga bangkay. Ipinapakita lang nito ang pangangailangang durugin ang reaksyunaryong armado at magpakahusay na pag-aralan paano harapin sila nang maiwasan ang mga di kinakailangang kaswalti.

Gusto kong ikwento sa inyo ang mga naaalala ko kay Finela na mas kilala bilang Ka Ricky. Una ko siya nakilala noong 2006. Inirekomenda siya ng mga kaklase niya sa isang subject na may progresiong paninindigan sa isyu ng paaralan at pambansa at pwedeng maging kasapi ng KM-DATAKO. Kaya panahon ng enrollment, buwan ng Abril, naimbitahan siyang pumaloob sa isang kolektiba ng balangay sa unibersidad. June ng taong iyon ay nakiupo si Finela sa balangay "Ka Elvira".

Sa trabaho habang siya ay nakapaloob sa balangay "Ka Elvira," maliban sa masipag siyang magsulat, inilagay rin namin siya sa propaganda committee na naghahanda ng Risiris, ang newsletter ng KM-DATAKO. Masinop at mahusay siyang magsulat, kaya bago mag-semestral break, narekluta siya bilang kandidatong kasapi ng Partido. Sumunod

na semester ay naipasa na siya sa isa pang grupo ng Partido at mas sa labas ng pinapasukan niyang paaralan na siya kumilos. Hindi na kami nagkasama sa Sangay na napalooban ko.

Maalala ko noong nahuli sila noong 2008 dahil pininturahan nila ng "X" ang mga mukha ni Gloria Arroyo sa mga poster niya kasabay ng pagdalaw ni GMA sa Baguio. Igigiit sana nilang sila'y inosente pero napinturahan din ang kanilang mga kamay. Ayon, na-caught red-handed sila, diretso sa kulongan. Buti na lang nakalabas sila agad.

Mga June 2009 na kami huling nagkita. At sampung taon ang dumaan bago kami magkita muli. At iyon na pala ang huli. Ka Ricky, malaki ang pasasalamat ko sa iyo. Sa panlilibre mo sa akin kapag wala akong makain. Pagpapatak ng pan-tuition fee ko. Pagpapainom mo ng kape kapag may malaking rally o walkout. Ang pagkupkop mo sa akin sa opis ng Outcrop noong hinabol ako ng death squad.

Walkout ang panawagan ng panahong iyon. At hindi na napaparisan hanggang ngayon. Tuwing lumalabas sa mga classroom at laboratoryo patungong kalsada, sa Melvin Jones, sa KMO o pagsugod sa SM o pakikipag-dialogue laban sa TOFI at LabFI, ay may mas mataas pang panawagan at iyon ang magtungo sa kanayunan. Talikuran ang pinanggalingang uri at maglingkod sa mamamayan. Salamat sa pagtugon sa panawagang walkout.

DAGITI MARTIR ITI ABRA

AGUSTIN 'KA MERTO' BEGNALEN

Bgy. Lat-ey, Malibcong
Nagmartir iti Domenglay, Licuan-Baay idi Oktubre 1981

NI AGUSTIN 'KA MERTO' BEGNALEN ket naiyanak kada Jose Begnalen ken Esperanza Ambalneg iti Bgy. Lat-ey, Malibcong, Abra idi Disyembre 24, 1947. Inauna iti 13 nga agkakabsat. Nababa nga akintengnga a mannalon ti saray ti pamilya na. Ti pamilya Begnalen ket kameng ti tribu a Gubang. Sagrado Katoliko iti bangir ti nairut pay laeng a nainsigudan a kaugalian kas Tingguian.

Ni Ka Merto ket nagturpos iti elementarya idi 1962 iti Bangilo St. Joseph School a tartarawidwidan ti Society of the Divine Word (SVD), maysa a grupo dagiti papadi a Katoliko. Gapu ta awan ti asideg nga hayskul, napan iti Manila ken inkagumaan a nageskuela bayat nga agtrabtrabaho. Nagturpos ti hayskul iti Quezon Memorial School iti Kamuning, Quezon City. Saan nan a naituloy nga agkolehiyo gapu iti kinakurang ti panggastos.

Maysa nga aktibista ken organisador dagiti kabataan manipud idi adda iti hayskul. Kameng ti Knights of St. Joseph ken ti Kakailian, maysa nga organisasyon

dagiti kabataan manipud Abra. Nagmiembro met iti maysa nga alyansa dagiti taga-Kordilyera nga adda iti Manila. Kasta met iti Young Christian Workers ken nagbalin nga organisador dagiti mangmangged kadagiti pabrika iti Manila. Nagtrabaho ti mano a tawen iti Arnuldos Woodworks Inc. a kukua ti SVD, ngem gapu iti kinababa ti sueldo ket nagawid iti Bangilo idi 1976. Tinulongan ti pamilya na iti panagtalon ken pana-panawen a nagkarpintero. Iti ayat a matulongan dagiti nagannak ken mapag-eskuela dagiti kakabsat, impinget na ti panagtegged manipud kaadda na iti Manila agingga idi nagsubli iti ili.

Nadanonan na ti dakkel a parikut ti umili idi nagawid iti Bangilo. Idi 1973, rinugian ti Cellophil Resources Corporation (CRC), maysa a dakkel a kompanya ti panagtroso, a kalbuen dagiti kabakiran ti Abra a paset ti ginamgam na a kabambantayan ti Abra, Mountain Province, ken Kalinga-Apayao. Ti CRC ket kukua daydi diktador a Marcos babaen ti dummy a ni Herminio Disini. Gapu iti nakaro a dislokasyon nga impaay ti CRC iti Abra, timmipon ni Ka Merto iti tignayan masa kontra iti CRC. Namilitarisa ti lugar. Dagiti tropa ti Philippine Constabulary (PC) ti mismo a simmango kadagiti agprotprotesta nga umili. Ti mayor ti Malibcong ket sinukatan ni PC Maj. Cuyopan tapno maipilit kadagiti umili a pastreken da ti CRC. Naipilit ti panagrekrut ken panagbukel kadagiti yunit ti Civilian Home Defense Force (CHDF). Uray ni Ka Merto ket napilitan a simrek iti CHDF ken isu pay ketdi ti pinili da a commanding officer (CO) dagiti agsansanay a CHDF ti Malibcong idi 1978. Ngem uray man isuna ti CO, intultuloy a pimmaset iti kampanya laban iti CRC. Indanon dagiti petisyon ti umili kadagiti opisyales ti lokal a gobyerno, ahensya ti gobyerno iti probinsya ken rehiyon, dadaulo ti simbaan ken dadduma pay nga organisasyon.

Saan nga inkaskaso ti gobyerno dagiti petisyon ti umili a mangpasardeng koma iti operasyon ti CRC, imbes, pinakaro da ti pammutbuteng kadagiti umili. Sinuspetsa da a kameng wenno suporter ti NPA dagiti umili a simmupyat iti CRC. Imbadde-baddek ni Maj. Cuyopan ti dayaw dagiti lallakay iti panangibaga na a kasla bakes dagitoy gapu ta nakabaag da. Inasutan ti pistola ni Col. Constancio Lasaten a komander ti Abra PC ti grupo dagiti babbaket a simmupyat iti CRC. Limmatak ti kinaranggas ti militar ken dagiti opisyales ti gobyerno kas kenni Carmelo Barbero nga idi ket undersecretary ti Department of Local Government and Community Development, ken dagiti tauhan da iti lokalidad. Pilit a pinagpirma da dagiti lallakay a pumabor iti operasyon ti CRC. Pinasuksokan da kadagiti nangingina nga arak dagiti dadduma a lokal nga opisyales ken lallakay. Nalawag iti umili a kasapulan ti armado a pannakidangadang tapno magibusan ti pannakagundaway ken pannakairurumen da. Ngem awan pay idi ti yunit ti NPA nga agtigtignay manipud na-wipe out idi Agosto 1976.

Idi Enero 1979, simmampa iti NPA ni Ka Merto iti larangan a gerilya ti Mountain Province. Maysa pay a napudot nga isyu ti umili idi ti Chico River Dam Project ni Marcos a manglayus ken mangpatalaw iti adu a tribu iti Kalinga ken

Mountain Province. Saan unay a narigatan ni Ka Merto iti biag a gerilya ta nasalun-at ken naruam iti biag iti kabambantayan. Nabiit a naiyasideg na ti bagí iti yunit ken iti masa. Naadal ken nabagayan ti ugali, pagsasao, ken kultura iti lokalidad lallalo idi maadal ti yunit dagiti partikular a tarabay iti panagtignay.

Ni Ka Merto ket naisem ken naragsak a makilangen. Nalaing nga aggitara, agkanta, agsalidummay, aguggayam, ken agpabuya. Managparnuay no kasano a maala ti interes dagiti propagandaan wenno ikkan ti innadal, mapakatawa dagiti makaturturog. Mabagayan ti sinoman: ubing, baket, lakay. Naanus a mangipatungpal kadagiti trabaho uray man pinnuyatan.

Seryoso, natured ken natanang ni Ka Merto iti pangmilitar a trabaho. Kalmado ken saan a maawanan ti disposisyon uray kadagiti red alert a kasasaad ken labanan.

Ni Ka Merto ket nagtakem a tim lider inggana nagbalin nga iskwad lider. Naanus a tinarabayan dagiti kasamsampa. Alisto iti panagremedyo iti suplay uray pay no nairut ti kasasaad ken nagaraw ti kabusor, ta di na ipalubos a mabisinan ti yunit. Nalaing ken naanus a treynor kadagiti pormal ken saan a pormal a treyning. Naanus a tinarabayan dagiti kasamsampa.

Nagbalin a kameng ti Partido Komunista ti Pilipinas ni Ka Merto idi 1979. Nagtakem kas kameng ti komite ti Partido iti larangan. Idi Hunyo 1980, maysa ni Ka Merto kadagiti naideploy iti amianan nga Abra tapno ipatungpal ti programa ti komite ti Partido iti rehiyon a malukatan manen ti Abra kas sona a gerilya. Isuna ti nadutokan a CO ti yunit. Iti kasasaad a napusek dagiti patrol base wenno kampo ti kalaban ken adu dagiti yunit ti CHDF, dakkel ti naitulong na gapu ta sigud nga adda kaammuan iti tereyn ken umili. Kalpasan ti makatawen a panagtignay ti yunit, epektibo a naitakder ti maysa a larangan a gerilya iti amianan nga Abra. Iti kalikagum dagiti kakadua a mapalawa pay ti pagtigtignayan, indauloan ni Ka Merto ti yunit a nag-ekspansyon idiay Licuan-Baay.

Maysa a rabii idi Oktubre 1981, nakubkob dagiti kabusor ti pakarso a nagturogan da iti Domenglay, Licuan-Baay. Kadua na a nagbuis iti biag ni Ka Diego a taga-Pacgued, Malibcong. Ti pannakatay ti kakadua ket nangsibug iti rebolusyonaryo a tignayan iti amianan nga Abra. Immadu ti simmampa a kailian da lallalo dagiti agtutubo. Sipipinget ti masa a nangsaranget iti nakaro a ranggas militar ken nangirupir kadagiti nainkalintegan ken rebolusyonaryo a programa.

Kas panangbigbig kadagiti narimat a kontribusyon ni Ka Merto iti panangiyabante iti rebolusyonaryo a tignayan iti Abra, naipanagan kaniana ti probinsyal a komand ti NPA iti Abra idi 1988.

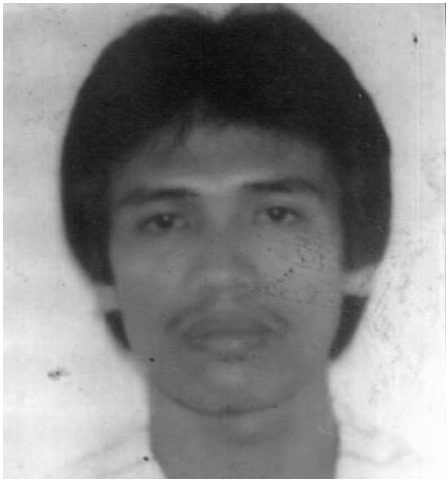

Saulo ‘KA LAWIN’ Lumadao
Bgy. Labaan, Bucloc
Nagmartir idi 1987

Procopio ‘KA PYRO’ Tauro
Bgy. Benben, La Paz
Nagmartir iti Bgy. Lingas, Licuan-Baay idi Oktubre 2010

Sabawil Abawag
Bgy. Pacoc, Lacub

Miguel (Almazan) ‘KA ALON’ Anggaboy
Bgy. Buaya, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Caganayan, Tineg idi Oktubre 10, 2011

‘KA DONG’ Agsib
Bgy. Dulao, Malibcong
Nagmartir iti nagbaetan ti Sityo Sap-al ken Talipugo, Bgy. Buneg, Lacub

Alloy ‘KA MAKI’
Bgy. Poblacion, Lacub

Lorenzo ‘KA DAM-AT’ Ambong
Bgy. Buaya, Balbalan
Nagmartir iti Sityo Talipugo, Bgy. Buneg, Lacub idi 1994

Appi ‘KA OTSO’
Bgy. Pacoc, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Pacoc, Lacub

Aquino ‘KA REGION’
Bgy. Belaat, Tineg
Nagmartir iti Bgy. Tui, Daguioman

Lito ‘KA FROILAN’ Asbucan
Bgy. Poblacion, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Agsimao, Tineg idi 1991

Johnny ‘KA REXIE’ Ayuyang
Bgy. Kiblongan, Suyo, Ilocos Sur
Nagmartir iti Luba idi 1988

Badeng ‘KA ANDY’
Bgy. Tiempo, Tubo
Nagmartir iti Sityo Pananuman, Bgy. Tubtuba, Tubo idi 1981

Dorothy ‘KA RENCEL’ Ating-Manuel
Bgy. Poblacion, Tinglayan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Caganayan,
Tineg idi Oktubre 10, 2011

Bonifacio ‘KA LAWIN’ Baggas
Bgy. Umnap, Malibcong
Nagmartir idi 1987

Nicomedes ‘KA DRACO’ Bandril
Bgy. Gacab, Malibcong
Nagmartir idi 1997

Pedring ‘KA JESS’ Banggao
Sityo Buneg, Bgy. Nabuangan, Conner, Apayao
Nagmartir iti Bgy. Guinguinabang, Lacub idi Setyembre 4, 2014

Belmonte ‘KA BASAN’ Basiwet
Bgy. Talampac, Lacub

Magno ‘KA BRAGA’ Ayabo
Basao, Tinglayan, Kalinga
Nagmartir iti Mt. Layaban, Bgy.
Tabacda, Tubo idi Hunyo 14, 2005

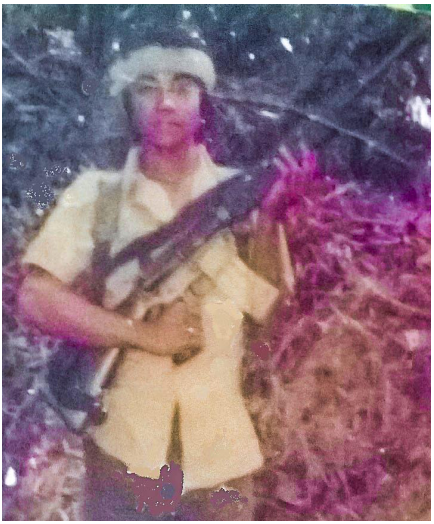

Nixon ‘KA REL’ Bagwan
Bgy. Umnap, Malibcong
Nagmartir idi 1988

Edgardo ‘KA RECTI’ Balbin
Bgy. Guinguinabang, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Caganayan, Tineg idi Oktubre 10, 2011

Jovenan ‘KA GIGI’ Balladao
Sityo Ligayan, Bgy. Balantoy, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Apao, Tineg idi Enero 17, 2006

Ariel 'KA MANNY' Balicao
Sityo Matalibeng, Bgy.Mataragan, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. ud-udiao, Sallapadan idi 2004

Romy 'KA WAR' Bawalan
Bgy. Lat-ey, Malibcong
Nagmartir idi 1987

Ireneo 'KA JOVEN' Bawalan
Bgy. Lat-ey, Malibcong
Nagmartir idi 1987

Isaias 'KA WINNER' Bayungan
Bgy. Duldulao, Malibcong
Nagmartir idi 1988

Smith 'KA SPARTAN' Begnalen
Bgy. Lat-ey, Malibcong
Nagmartir iti Licuan-Baay idi 1983

Incio 'KA EDDIE' Belmonte
Bgy, Buneg, Lacub
Nagmartir iti Pongsod, Tineg idi 1989

Dominador 'KA ALEX' Bawalan
Bgy. Lat-ey, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. Pacoc, Lacub idi 2004

Eto ‘KA BROSLEY’ Borgonia
Bgy. Guinguinabang, Lacub
Nagmartir iti San Juan idi 1987

Gantiyong ‘KA TEDDY’ Borgonia
Bgy. Pacoc, Lacub

Robert ‘KA DAWYAN’ Beyao
Bgy. Mabaca, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Guinguinabang, Lacub idi Setyembre 4, 2014

Puyat Borgonia
Bgy. Lan-ag, Lacub

Mongot ‘KA RANGER’ Borgonia
Bgy. Lan-ag, Lacub
Nagmartir iti Tineg

‘KA GIGI’ Bringas
Bangued

Perfecto ‘KA JANGGO’ Bulaay
Bgy. Umnap, Malibcong
Nagmartir idi 1983

Robert ‘KA FIGHTER’ Borgonia
Bgy. Guinguinabang, Lacub
Nagmartir iti Tineg idi 2004

Sammy ‘KA TRIBU’ Bulaay
Bgy. Umnap, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. Kabaruyan, Daguioman idi 1991

Benny ‘KA BENNY’ Busao
Bgy. Pacoc, Lacub

Beddengan Damaso
Bgy. Amtuagan, Tubo

Gumpad ‘KA WARREN’ Dangtayan
Bgy. Mataragan, Malibcong
Nagmartir iti nagbaetan ti Sityo Sap-al ken Talipugo, Bgy. Buneg, Lacub

Alvin 'KA PAULO' Cahuban
Manila
Nagmartir iti Bangilo, Malibcong idi Enero 2010

Leonides 'KA MASO' Casay
Bgy. Mataragan, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. Gangal,
Sallapadan idi Hunyo 7, 2008

Delfin 'KA IAN' Carino
Bgy. Buneg, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Basar, Sallapadan
idi Hulyo 7, 2006

Sammy 'KA CHOLO' Cayago
Manila
Nagmartir iti Tubo idi Marso 24, 2008

Rodel ‘KA BUNSO’ Corpus
Sinait, Ilocos Sur
Nagmartir iti Bgy. Caganayan, Tineg idi Oktubre 10, 2011

Engr. Philbert ‘KA TIKID’ Dalang
Besao Proper, Besao, Mountain Province
Nagmartir iti Villaviciosa idi 1988

Melvin ‘KA OMENG’ Dehicasyon
Manila
Nagmartir iti Bgy. Caganayan,
Tineg idi Oktubre 10, 2011

Tino ‘KA JUNE’ Duyac
Bgy. Mataragan, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. Duldulao, Malibcong

Fernando ‘KA DELIO’
Manila
Nagmartir idi 2002

Maximo ‘KA ATONG’ Dumag
Bgy. Gawaan, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Mt. Layaban, Bgy. Tabacda, Tubo idi Abril 5, 2008

Zamora’KA SADSAD’ Kayto
Bgy. Ampalioc, Luba
Nagmartir iti Bgy. Amtuagan, Tubo idi 1984

Badi ‘KA DICSO’ Galanto
Bgy. Amtuagan, Tubo
Nagmartir iti Subusob, Bgy. Sabnangan, Luba idi 1980

Sabado ‘KA GANI’ Galanto
Tubo
Nagmartir iti Luba idi Setyembre 10, 1980

Nemesio ‘KA ROGER’ Garcia
Bgy. Sta Monica, Magsingal, Ilocos Sur
Nagmartir iti Luba idi Setyembre 10, 1980

Rogelio (Banawa) ‘KA BERLIN’ Gaayon
Bgy. Mabaca, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Caganayan, Tineg idi Oktubre 10, 2011

Juanito ‘KA ALAY’ Gannaban
Bgy. Maling, Balbalan, Kalinga
Nagmartir idi 1992

Arnold ‘KA MANDO’ Jaramillo
Tomay, La Trinidad, Benguet
Nagmartir iti Bgy. Guinguinabang, Lacub idi Setyembre 4, 2014

Gayang
Bgy. Mataragan, Malibcong

Gibaton ‘KA BRUSLI’
Bgy. Duldulao, Malibcong
Nagmartir iti Palpalayen, Bangilo

‘KA GINA’ Gonzalez
Bgy. Amtuagan, Tubo
Nagmartir iti Bgy. Amtuagan, Tubo idi 1980

Saldy ‘KA MOROY’ Gumanag
Bgy. Lat-ey, Malibcong
Nagmartir idi 1987

‘KA PALEN’ Labawan
Bgy. Pacgued, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. Amtuagan idi 1980

Gasatan Labbagan
Sityo Matalibeng, Bgy. Mataragan, Malibcong

Antok ‘KA NOYNOY’ Labbagan
Bgy. Mataragan, Malibcong

Sabio Lagicao
Sityo Talipugo, Bgy. Buneg, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Lan-ag, Lacub

Leoncio ‘KA EDDIE’
Bgy. Talampac, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Lapat-Balantay, Tineg

Romeo ‘KA BANGBANG’ Macasing
Bgy. Mabaca, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Buneg, Lacub idi Disyembre 1986

Biernes ‘KA ARCHIE’ Maguensay
Bgy. Ataki, Tubo
Nagmartir iti Bgy. Dilong, Tubo idi 1983

Magwelang ‘KA FREDDIE’
Bgy. Buneg, Lacub
Nagmartir iti Pongsod, Tineg idi 1989

Palet ‘KA GEORGE’ Manggad
Bgy. Lan-ag, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Gangal, Sallapadan

Leon Melecio
Sityo Likowan, Bgy. Amtuagan, Tubo
Nagmartir iti Bgy. Amtuagan, Tubo idi 1983

Richard ‘KA DANIEL’ Libuangen
Bgy. Baclingayan, Tubo
Nagmartir iti Ampungan, Bgy. Tubtuba, Tubo idi Oktubre 6, 2008

Brandon ‘KA SLY’ Magranga
Natonin, Mountain Province
Nagmartir iti Bgy. Guinguinabang, Lacub idi Setyembre 4, 2014

Reynaldo ‘KA CRIS’ Masadao
Bgy. Dulao, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. Caganayan,
Tineg idi Oktubre 10, 2011

Leonardo ‘KA DM’ Manadao
Bgy. Allaguia, Pinukpuk, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Tui, Daguioman
idi Pebrero 11, 2018

Arthur 'KA ARON' Melod
Bgy. Magnao, Tabuk, Kalinga
Nagmartir idi 1992

Marianing 'KA JULIUS' Galot
Sityo Sawil, Bgy. Legleg, Quirino, Ilocos Sur
Nagmartir iti Dilong, Tubo idi 1983

Markslenn 'KA DANNY' Ortega
Manila
Nagmartir iti Bgy. Benben, La Paz

Jose 'KA BING' Padaoil
Tubo
Nagmartir iti Tubo idi Setyembre 10, 1980

Romulo Palabay
San Fernando, La Union
Nagmartir iti Sityo Pananuman, Bgy. Tubtuba, Tubo

Recca Noelle 'KA TET' Monte-Bangibang
Manila
Nagmartir iti Bgy. Guinguinabang,
Lacub idi Setyembre 4, 2014

Simon 'KA SIBAT' Naogsan Jr.
Natonin, Mountain Province
Nagmartir iti Bgy. Basar,
Sallapadan idi Hulyo 7, 2006

Banawa 'KA RECTO' Paredes
Bgy. Asiga, Pinukpuk, Kalinga
Nagmartir idi 1992

Josefa 'KA JANE' Patricio
Bgy. Gayaman, Luba
Nagmartir iti Bgy. Sabnangan, Luba idi 1980

Patricio 'KA TRIO' Reyes
Bgy. Poblacion, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Bacooc,
Lagangilang idi 1988

Wassot 'KA WHISKEY' Reyes
Bgy. Poblacion, Lacub
Nagmartir iti Sityo Libsong, Bgy.
Guinguinabang, Lacub idi 1985

Sabawil Solomon
Bgy. Pacoc, Lacub

Pacio 'KA ROGER' Sagao
Bgy. Pacgued, Malibcong

Roberto ‘KA LIMBO’ Perez
Malate, Manila
Nagmartir iti Bgy. Guinguinabang,
Lacub idi Setyembre 4, 2014

Lilette Fatima ‘KA TRINA’ Raquel
Aparri, Cagayan
Nagmartir iti Tineg idi Oktubre 28, w2007

Michael ‘KA TARIUS’ Reyes
Bgy. Poblacion, Lacub
Nagmartir iti Mt. Layaban, Bgy. Tabacda, Tubo idi Hunyo 6, 2009

‘KA ANDRING’ Sagao
Bgy. Pacgued, Malibcong

Bucao ‘KA RISING’ Sibalo
Bgy. Pacgued, Malibcong

Ricardo ‘KA TUBONG’ Reyes
Bgy. Poblacion, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Guinguinabang,
Lacub idi Setyembre 4, 2014

Tessie ‘KA HEIDI’ Tabcao
Sityo Dandanac, Bgy. Tamboan, Besao, Mountain Province
Nagmartir iti Sityo Pananuman, Bgy. Tubtuba, Tubo idi 1985

Teresita Ventura
Laoag City, Ilocos Norte

Baydo Yagyad
Bgy. Amtuagan, Tubo
Nagmartir iti Bgy. Ampalioc, Luba idi 1983

Anderson ‘KA TARZAN’ Simangen
Bgy. Apao, Tineg
Nagmartir iti Bgy. Gangal,
Sallapadan idi Hunyo 7, 2008

Bonifacio (Ban-o) ‘KA RX’ Simangon
Sityo Ligayan, Bgy. Balantoy, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Lapat-Balantay,
Tineg idi Pebrero 10, 2012

KA ALMA
Bgy. Bekigan, Sadanga, Mountain Province
Nagmartir iti Bgy. Kili, Tubo idi Setyembre 10, 1980

KA AMIHAN
Bgy. Talampac, Lacub

Melito ‘KA BASBAS’ Tabaday
Bgy. Gacab, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. Gangal,
Sallapadan idi Hunyo 7, 2008

Noli ‘KA BAYAN’ Tebag
Bgy. Buaya, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Bayabas,
Malibcong idi Setyembre 1997

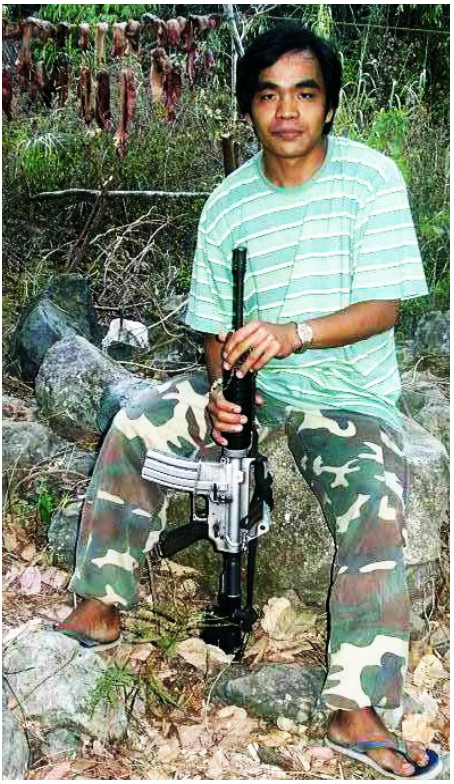

Albert ‘KA YASMIN’ Teneza
Bgy. Buanao, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. Alangtin, Tubo idi 2003

Dionisio ‘KA NOLI’ Tongdo
Bgy. Tanglag, Lubuagan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Amtuagan, Tubo idi Pebrero 15, 2010

KA ANDY
Bucloc

KA BENJIE
Bgy. Lat-ey, Malibcong

KA BURNOK
Bgy. Mataragan, Malibcong

KA CHAC-AP
Bgy. Amtuagan, Tubo

KA DANNY
Bgy. Mataragan, Malibcong

KA DANTE
Bgy. Taccong, Sagada
Nagmartir iti Taleb, Bgy. Tabacda, Tubo idi 1993

KA DEXTER
Bgy. Buneg, Lacub

KA DIEGO
Bgy. Mataragan, Malibcong

KA EVAN
Bgy. Kilong-ulao, Boliney
Nagmartir idi 2004

KA FERDIE
Claveria, Cagayan
Nagmartir iti Bgy. Tokipa, Luba

KA FRED
Sityo Balaoang, Bgy. Guinguinabang, Lacub

KA GEORGE
Piddig, Ilocos Norte
Nagmartir iti Bgy. Tokipa, Luba

KA HADJI
Bgy. Baclingayan, Tubo
Nagmartir iti Bgy. Dilong, Tubo idi 1983

KA HILDA
Bgy. Talampac, Lacub
Nagmartir iti Lagangilang

KA JOEL
Bgy. Mataragan, Malibcong

KA JOSE
Bgy. Tiempo, Tubo
Nagmartir iti Subusob, Bgy. Sabnangan, Luba idi 1980

KA JUN
Luba

KA LENI
Bgy. Pacoc, Lacub

KA LEO
Nagmartir iti Sityo Pananuman, Bgy. Tubtuba, Tubo idi 1981

KA LINA
Bgy. Pacoc, Lacub
Nagmartir iti Palpalitpit, Lagangilang

KA MACLIING
Aguinaldo, Ifugao
Nagmartir iti Taleb, Bgy Tabacda, Tubo idi 1993

KA MAGNUM
Apayao
Nagmartir iti Bgy. Tokipa, Luba

KA MARAO
Bgy. Mataragan, Malibcong
Nagmartir iti Bgy. Duldulao, Malibcong

KA MARCIAL
Bgy. Tiagan, San Emilio, Ilocos Sur
Nagmartir iti Tubo idi 1983

KA MEL
Bgy. Baoyan, Boliney

KA MIKE
Sityo Libsong, Bgy. Guinguinabang. Lacub
Nagmartir iti Palpalitpit, Lagangilang

KA NONOY
Sityo Matalibeng, Bgy. Mataragan, Malibcon

KA NORMA
Nagmartir iti Bgy. Amtuagan, Tubo idi 1984

KA OMPONG
Bgy. Guinguinabang, Lacub
Nagmartir iti Lagangilang

KA OMPONG
Bgy. Lan-ag, Lacub

KA PURAW
La Paz

KA PUTIK
Bgy. Pacgued, Malibcong

KA RAAL
Bgy. Buneg, Lacub

KA RAMBO
Bgy. Baoiyan, Boliney

KA RANGER
Bgy. Lan-ag, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Agsimao, Tineg

KA RG
Bgy. Bugnay, Tinglayan, Kalinga
Nagmartir idi 1982

KA RICHARD
Pudtol, Apayao
Nagmartir iti Bgy. Malapaaw, Langiden

KA ROD
Ifugao
Nagmartir iti Dilong, Tubo idi 1988

KA ROJO
Bgy. Baoyan, Boliney

KA RUSNI
Bgy. Mataragan, Malibcong

KA SALES
Nagmartir iti Bgy. Amtuagan, Tubo idi 1984

Reyna 'KA ARBIS' Villacarlos
Baguio City
Nagmartir iti Bgy. Caganayan, Tineg idi Oktubre 10, 2011

Elpidio 'KA RAUL' Wanason
Bgy. Maling, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Buneg, Lacub idi Disyembre 1986

KA TANIEL
Bgy. Lan-ag, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Gangal, Sallapadan

KA ZALDY
Bgy, Guinguinabang, Lacub
Nagmartir iti Bgy. Danac, Boliney

MAREGREG MAN DAGITI BULONG KEN SANGA

(para kadagiti martir ti Lacub)
Dec. 5, 2014

Maregreg dagiti bulong manipud iti kayo
Ken matuktukkol dagiti sanga,
Maibusan man kadagiti bulong
Ket agtaltalinaed latta ti kayo.

Malaglagip mi ti kayo
Bayat a ti karirikna mi
Ket aglablabbaga iti pungtot
Ket agrekrekkas ti riaw
Para iti hustisya
Tapno maikkan ti maiparbeng a pannusa
Ti kinaulpit a napasaran yo
Iti ima dagiti pasista a berdugo.

Malaglagip mi ti kayo
Nu kasano ti panangted na ti linong
Iti panawen ti nakaro a siray ti init
Wenno iti panagarubos ti napigsa a tudo,
Nu kasano nga agtaltalinaed daytoy a nakatakder
Iti saplit ti bagyo.

Wen, bagyo a talaga ti daydiay a pasamak,
Ngem saan a nagunggon ti puon,
Iti laksid ti pannakaidasay yo
A kas sanga ti daydiay a kayo,
Ti biag ken lagip yo met
Ti nangsibog iti daydiay a kayo
Tapno lallalo a rumangen
Ken agpadakkel manen

Amin tayo ket kas kadagiti sanga ken bulong,
Ken bayat a ti puon na
Ket agtultuloy nga agsabsabong,
Datayo a sanga
Ket agnanayon a maaddaan kadagiti bunga.

DAGITI NAGMARTIR ITI APAYAO

Bongngat ‘KA EFREN’ Awingan
Bgy. Buaya, Balbalan, Kalinga
Nagmartir idi 1989

Jessie ‘KA ESTONG’ Casaklang
Agoo, La Union
Nagmartir iti Bgy. Puguin, Conner

Munar ‘KA MANTE’ Wansi
Uma, Lubuagan, Kalinga
Nagmartir idi 1990

Bali ‘KA HAYJIE’
Bgy. Guilayon, Tabuk, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Mabiga, Conner idi 1990

Richard ‘KA SANDY’ Lawagan
Bgy. Asiga, Pinukpuk, Kalinga
Nagmartir idi 1991

Wilbert ‘KA BUTCH’ Siwal
Bgy. Magnao, Tabuk, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Mabiga, Conner idi 1991

Emilio ‘KA VER’ Camaddo
Bgy. Buaya, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Mabiga, Conner idi 1992

Siknawa ‘KA BOYET’ Bangit
Bgy. Mabaca, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Calafug, Conner idi 1992

Albert ‘KA ALBERT’ Dugayon
Bgy. Mabaca, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Mabiga, Conner idi 1993

Ramon ‘KA REGION’ Daodao
Bgy. Asiga, Pinukpuk, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Sakpil, Conner idi 1993

KA EDGAR
Bgy. Agbannawag, Tabuk, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Mabiga, Conner idi 1990

KA JONIE
Nagmartir iti Bgy. Mabiga, Conner idi 1991

DAGITI NAGMARTIR ITI BENGUET

JENNIFER 'KA MARIA' CARIÑO

Baguio City

Nagmartir iti Hungduan, Ifugao idi Hulyo 13, 1976

JINGJING TI AWAG kenkuana ti pamilya ken dagiti gagayyem na. Naiyanak idi Marso 4, 1950. Nagtaud iti mabigbigbig a klan dagiti Cariño iti syudad ti Baguio. Ti ama na ket ni Atty. Jose Cortez Cariño ken ti ina na ket ni Josefina Kintanar. Ni Jingjing ket inauna iti walo nga agkakabsat.

Nagturpos iti elementarya kas balediktorian idi 1963. Ubing pay laeng ket nakitan ti kinasirib na. Kasta met a nakita kenkuana ti panangisakit kadagiti nakurapay ken maidaddadanes. Idi hayskul, sinupiat na ti manangikuspil a deklarasyon ni Carlos P. Romulo a "Saan a Filipino dagiti Igorot."Ngem iti laksid ti nasapa a pannakamulat na iti konsensya a pangkagimongan, ni Jingjing ket kas met laeng kadagiti kadawyan nga agtutubo, managayat iti musika, panagbasa kadagiti libro ken magasin, ken makibarkada. Paborito na ti kanta a "House of the Rising Sun" ken dagiti kanta ti grupo a Beatles ken The Animals.

Maysa nga iskolar ni Jingjing idi agkolehiyo. Nagenrol iti Maryknoll College, Quezon City idi 1968. Ngem saan a nakabayag idiay gapu iti iliw isu a nagawid ken nagenrol iti University of the Philippines College Baguio iti kurso a BS Math-Physics. Nagbalin a mannurat iti dyaryo ti eskuelaan.

Pannakamulat ken panagtignay

Idi maudi a tawen ti 1960s ken nasapa a 1970s, rimmegta ken immabante ti aktibismo iti intar dagiti agtutubo nga istudyante kas sungbat iti kumarkaro a krisis iti politika ken ekonomya iti gimong a Pilipino. Ni Jingjing ket nagbalin nga aktibista idi 1969. Maysa kadagiti immuna a babbai a nangidaulo iti rebolusyonaryo nga organisasyon a Kabataang Makabayan iti Baguio.

Aktibo a nakilaok kadagiti innadal ken aksyon masa dagiti estudyante. Simmuporta kadagiti aglaklako iti tiendaan a lumablaban iti demolisyon, Nakitipon kadagiti welga dagiti mangmangged para iti pannakaingato ti sueldo ken nasayaat a kasasaad iti panagtegged. Ti talento ken panagayat iti musika ket inusar na iti politikal a pannakidangadang. Limmatak kas aktibista iti kultura. Nagisuro ken nagited iti panagsanay iti alternatibo a musika kadagiti kakadua na nga aktibista. Nagisagana kadagiti pabuya a kultural kadagiti rali. Insardeng na ti panagiskwela tapno ipamaysa ti intero a panawen na iti panagtignay.

Idi 1971, maysa ni Jingjing kadagiti nangibangon iti Pagkakaisa ng Progresibong Propagandista (PPP). Nagbalin nga umuna a Secretary General ti PPP. Narekrut ni Jingjing iti Partido iti daytoy a tawen.

Idi met laeng 1971, nagam-ammo ken naginnayat da kenni Gilbert Pimentel, maysa met nga aktibista a taga-Mountain Province. Nagsardeng met laeng ni Gilbert manipud iti panagiskwela na tapno ipamaysa ti panagorganisa kadagiti gardinero iti Benguet. Agpada da nga interesado iti usapin a Nailian a Minorya. Timmulong da a nangibangon iti Highland Activist (HiAc) nga idi 1971 ket nagbalin a Kilusang Kabataan ng Kordilyera (KKK) idi maangay ti kumperensya iti Bontoc. Maysa ni Jingjing kadagiti nagbitla iti nasao a kumperensya. Nagkasar da Jingjing ken Gilbert idi 1972.

Iti umuna a Kumperensya ti Partido iti Northern Luzon idi Marso 1972, nabutosan ni Jingjing kas regular a kameng ti Rehiyonal a Komite. Nagakem met a Deputy para iti Edukasyon ti Partido para iti sub-rehiyon ti Kordilyera (Montañosa idi). Nalaing ni Jingjing iti trabaho nga edukasyon. Sakbay a naideklara ti Martial Law, nagakem pay ni Jingjing kas Kalihim ti Komite ti Partido iti Syudad.

Panawen ti Martial Law, Panawen ti awan kapada a kinadangkok

Idi indeklara ti diktadura nga US-Marcos ti Martial Law idi 1972 maysa ni Jingjing kadagiti adu nga aktibista a naiduron iti limed a panagtignay tapno saan a matiliw. Simmampa ni Gilbert nga asawa na iti New People's Army bayat a ni Jingjing ket nabati iti syudad gapu ta masikogen.

Nireyd dagiti pasista a soldado ti balay da iti Baguio. Babaen iti tulong dagiti kakabagian ken gagayyem, nalusotan ti pannakaaresto babaen iti panagpammarang kas madre.

Bayat nga agur-uray iti panaganak na, intultuloy a nagtignay iti Manila. Nagpasngay idi Nobyembre 25, 1972 iti maysa a babai a pinanaganan da a Malaya. Ti pinili da a nagan ket mangipakpakita iti tarigagay da para iti anak da ken iti pagilian. Bayat nga adda iti Manila, nagak-akar da Jingjing ken Malaya tapno saan a matunton dagiti pasista a soldado. Nagtultuloy a nagtignay iti limed. Timmulong iti panagsukisok kadagiti syentipiko nga eksperimento iti produksyon ti lokal nga pasabog ken nakipaset iti naibangon nga Explo Movement Group.

Idi Marso 1974, natiliw ti asawa na ken naibalud iti Fort Bonifacio, Metro Manila. Numan pay asideg laeng da Jingjing ken Malaya, saan da a makabisita. Sigurado a tiliwen met dagiti pasista a soldado iti kanito nga agpakita isuna.

Nagtultuloy a kimmaro ti kinaranggas ti diktadura a turay. Adu nga aktibista ti iligal a maaresto, maibalud, masalbeyds wenno agpukaw lattan. Nagdanag ni Jingjing iti seguridad da nga agina iti nalipit unay a kasasaad ti panagtignay iti syudad.

Panagsampa iti NPA

Timmibker ti pannirigan a babaen laeng iti armado a pannakidangadang a masolusyonan dagiti batayan a problema ti gimong a Pilipino. Limmatak ti pannawagan a ti panagsampa iti NPA ket isu ti umno a turongen tapno maiyabante ti dangadang.

Ngem nasakit kenkuana a panawan ti ay-ayaten na nga anak. Naisina la ngaruden isuna iti asawa na gapu iti kinadangkok ti diktadura nga US-Marcos, agsina da kadi met nga agina? Tu-ok daytoy iti puso ken panunot na. Ngem kas pudno a rebolusyonaryo, nagdesisyon nga ibati ni Malaya iti pamilya na tapno suroten ti dana ti armado a rebolusyon.

Simmampa ni Jingjing iti NPA iti maudi a paset ti tawen 1974. Nagtignay iti nagbedngan ti Ifugao ken Benguet. Ditoy a naam-ammo isuna kas Ka Maria.

Narigat unay ti panagbiag iti pagtigtignayan da a lugar. Kamote ti

nangnangruna a pagbiag ti umili ditoy. Sumagmamano laeng a bulan iti tunggal tawen a makaraman iti inapuy. Para iti maysa a dimmakkel iti syudad, saan a nalaka nga agadyas iti kastoy karigat a panagbiag. Ngem nabaelan ni Ka Maria a rimbawan dagiti rigat ken napardas a nakasursuro iti lokal a pagsasao ken kultura. Nasuro na ti agsida ti pakó ken abalin wenno babat (pine grub). Timmibker ti pakinakem nga agrebolusyon. Nagserbi kas Medical Officer ti yunit. Sinuruan dagiti umili nga agbasa ken agsurat. Nagsurat met kadagiti pablaak ken modyul iti panagadal. Nagakem kas kameng ti Komite a Tagaipatungpal ti Sangay ti Partido iti uneg ti NPA iti sona a gerilya a nagtignayan na.

Iti tay-ak ti kultura, nagputar kadagiti rebolusyonaryo a kanta iti lokal a sao. Insuro dagitoy a kanta kadagiti umili. Inay-ayat ken dinungdungngo ti masa ni Ka Maria.

Masansan nga agsurat ni Ka Maria kenni nanang na iti Baguio. Istoryaen na dagiti nadumaduma a pasamak iti biag iti sona a gerilya. Mabaelan na a kitaen ti naraniag a masakbayan iti likudan dagiti rigat ken problema ti panagrebolusyon. Kanayon nga addaan namnama a dagiti sakripisyo ket agbunganto. Kadagitoy a surat kanayon na nga ibilin kenni ina na nga ilawlawag na kenni Malaya ti ilablaban da.

Idi Hulyo 13, 1976, maysa a nakalkaldaang a pasamak ti dimteng kenni Ka Maria ken iti intero a rebolusyonaryo a tignayan. Natay ni Ka Maria gapu iti maysa nga aksidente. Agtawen idi ti 26, maysa a martir iti dangadang ti umili para iti nawaya ken demokratiko a kagimongan para iti amin nga annak, agraman ti bukod na nga anak. Nabigbig met isuna kas bannuar iti gimong a Pilipno babaen iti Bantayog Foundation. Maysa ni Jennifer kadagiti naikitikit ti nagan na iti Bantayog ng mga Bayani iti Quezon City. Ti biag ni Jennifer "Ka Maria" Cariño ket maysa nga inspirasyon kadagiti agtutubo. Naruay nga agtutubo ti simmurot ken sumursurot iti tugot na. Pudno unay, ti sakripisyo na ket nabaknang a kontribusyon iti pananggun-od iti pudno a wayawaya ken demokrasya. Kas panangbigbig ditoy, nainagan kenkuana ti probinsyal a komand ti New People's Army iti Benguet – ti Jennifer 'Maria' Cariño Command.

Ryan 'KA RUDY' Alladog
Bgy. Malaya, Cervantes, Ilocos Sur
Nagmartir iti Bgy. Bad-ayan,
Buguias idi Agosto 2005

Balanoy 'KA DA' Bantasan
Bgy. Baculongan Sur, Buguias
Nagmartir idi 1989 iti Sityo Cayapas,
Baculongan Sur, Buguias

Josefa
Bgy. Baculongan Sur, Buguias
Nagmartir iti Buguias idi 1976

Resteta 'KA SENYANG' Fernandez
Sampaloc, Manila
Nagmartir iti Sityo Beyeng, Central
Bakun, Bakun idi Agosto 24, 1985

KA JIMBO
Kayapa, Nueva Vizcaya
Nagmartir idi 1988 iti Cada,
Bgy. Balili, Mankayan

Bernadette 'KA EUAN'
Dolipas-Capuyan
La Trinidad, Benguet
Nagmartir idi Marso 27, 2016

William 'KA SUKTAN' Gansel
Bgy. Pacgued, Malibcong, Abra
Nagmartir iti Bgy. Bad-ayan, Buguias idi Agosto 2005

Brandon ‘KA TUB-ON’ Ginaban
Bgy. Kili, Tubo, Abra
Nagmartir iti Sityo Lay-odan, Bgy. Sebang,
Buguias idi Agosto 17, 2005

Margarita ‘KA TALINA’ Mariacos
Bgy. Badeo, Kibungan
Nagmartir iti Sityo Lam-ayen, Bgy.
Baculongan Norte, Buguias idi 1991

Alex “KA WADI” Torres
Manila
Nagmartir iti Bgy. Ballay,
Kabayan idi 1973

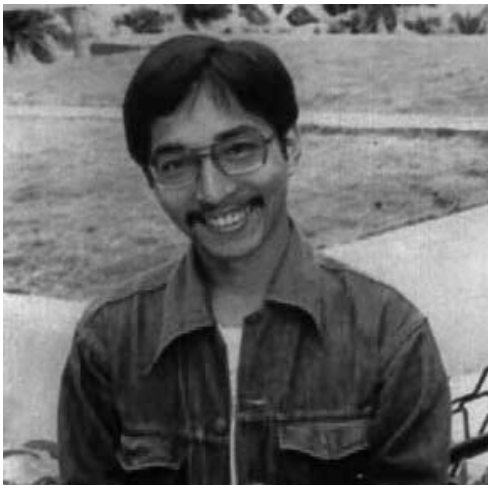

Fr. Nilo ‘KA BOBOT’ Valerio
Pangasinan
Nagmartir iti Sityo Beyeng, Central
Bakun, Bakun idi Agosto 24, 1985

Soledad ‘KA GINA’ Salvador
Ilocos Norte
Nagmartir iti Sityo Beyeng, Central
Bakun, Bakun idi Agosto 24, 1985

ANTONIO 'KA LEYAP' LICAWEN

Bgy. Sacasacan, Sadanga, Mountain Province
Nagmartir iti Sityo Lay-odan, Bgy. Sebang, Buguias idi Agosto 17, 2005

"Gagangay na. An-anusan latta ta atiddog pay ti rebolusyon..." Daytoy ti kadawyan a mangngeg kenni Ka Leyap tunggal kumaro ti panagut-ot ti saka na. Marigatan a magna kadagiti panawen ti atiddog a maniobra ti yunit ti New People's Army (NPA) nga idadauloan na manipud iti nakaro a pannakabullo ti maysa a saka iti military training idi 1989. Adda pay timmubo a naut-ot a dakkel a cyst (lipoma) iti abagana gapu iti panagawit ti nadagsen a makoto ken dadduma pay a ramit panggubat. Ngem saan a nagbalin a lapped iti agtultuloy a panagtignay kas maysa a mannakigubat ken kumander dagiti pisikal a problema na — agingga iti ipupusay iti ima ti kabusor idi 2005.

Naiyanak ni Antonio Licawen, a naam-ammo ti umili ken kakadua kas Ka Edis, Ka Wanti ken Ka Leyap, iti maysa a pamilya ti mannalon iti Sacasacan, Sadanga, Mt Province idi 1967. Nasapa a namulat kadagiti pasamak ken ramut ti panagrigrigat ken pannakagundaway dagiti mangmangged, mannalon, umili a nakurapay iti syudad ken dadduma pay a mairurumen nga umili. Gapu iti kinarigat ti biag iti kaaw-awayan, napan nagnaed ti pamilya na idiay Baguio idi kaubing na, ken nagbalin da a paset ti nakurapay nga umili iti syudad. Nabiag da a kas mala-mangmangged. Nakipordia ken nakikontrata dagiti nagannak na.

Nagpatengga ni Ka Leyap iti Grade 6 iti burgis a pagadalan. Nasapa da a naulila iti ama, isu nga naobliga, uray ubing pay laeng, a tumulong kenni ina na tapno mabiag da nga agkakabsat. Inakem ti rebbengen kas ama dagiti dua nga ading na isu a nasapa a nataengan ti panunot na.

Narimat ti pakasaritaan ti rebolusyonaryo a biag ni Ka Leyap manipud nariing iti rebolusyon agingga a timmipon iti NPA ken Communist Party of the Philippines (CPP) idi 1987. Ti ngannganí dua a dekada a panagtignay na kas armado ti umili ket pakasaritaan ti kinatured, kinapinget a lumaban ken kinaanus a mangsango ti adu a sakripisyo ken karit.

Idi 1985, naorganisa ken nagtignay ni Ka Leyap iti intar dagiti kabataan iti nakurapay nga umili iti syudad iti tawen nga 18. Aktibo a nakipaset kadagiti pangkultura nga aktibidad dagiti kabataan. Iti parehas a tawen, narekrut iti Demokratiko a Timpuyog ti Agtutubo iti Kordilyera (DATAKO), sakbay a naitipon daytoy iti Kabataang Makabayan (KM). Bayat nga agtigtignay ni Ka Leyap iti Baguio, naduktalan ken nairut a pinetpetan ti prinsipyo ti nailian demokratiko a rebolusyon babaen ti naunday a gubat ti umili kas kakaisuna a dalan ti pannakaisalakan ti umili a Pilipino manipud iti imperyalismo a US, pyudalismo ken burukrata kapitalismo. Ngarud, nagdesisyon a sumampa iti NPA idi Marso 1987 iti edad a 20. Ditoy met laeng a narekrut kas kameng ti CPP. Pimmauneg iti maysa a yunit ti NPA nga agtigtignay iti boundary ti Benguet ken La Union. Nagakem iti rebbengen kas S4 (opisyal pangkabuhayan) ti yunit. Kalpasan ti maysa a tawen, nagatendar ni Ka Leyap iti maysa a military training santo nakipaset iti nagsasaruno a dadakkel a taktikal nga opensiba kasta met a natured a simmango kadagiti depensiba a labanan.

Idi met laeng 1988, naidestino ni Ka Leyap iti North Benguet. Nagbalin a Political Officer (PO) ti platun ken nagbalin a Commanding Officer (CO) iti parehas a tawen. Indauloan ti panagpalawa iti sona a gerilya iti dakkel a a paset ti North Benguet bayat a naisabak ti platun da iti nagsasaruno a labanan.

Idi 1989, nagbalin a kagawad ti mangidadaulo a Caretaker Group ti Partido iti North Benguet. Iti parehas a tawen a nabukelen ti mangidadaulo a yunit ti Partido iti North Benguet, ti Area Party Committee, timmakder ni Ka Leyap kas 2nd Deputy Secretary (DepSec) iti Kalihiman daytoy. Kadagiti simmaruno a tawen, maysa ni Ka Leyap kadagiti kadre ti Partido ken Nalabbaga a kumander a nangidaulo iti panangiyabante ti rebolusyonaryo nga armado a pannakidangadang iti North Benguet.

Idi inwayat ti Partido ti Maikadua a Naindaklan a Tignayan ti Panagilinteg (MNTP) idi 1992, nakipaset met ni Ka Leyap iti panangidaulo iti panangipatungpal daytoy iti masakupan ti North Benguet. Nagpursige iti trabaho a rekoberi idi umuna a paset ti tignayan ti panagilinteg.

Idi 1997, timmakder ti North Benguet kas maysa a larangan a gerilya. Malaksid iti panagakem kas CO, isuna met laeng ti immakem iti rebbengen ti 2nd DepSec iti Kalihiman ti Komiteng Larangan (KL). Idi 1998, nagbalin isuna a 1st DepSec ken nagtultuloy a nagakem kas CO ti yunit ti NPA a nagtignay iti Northwest Benguet.

Tawen 2000, naidestino ni Ka Leyap iti larangan ti triboundary ti Abra-Mt Province-Ilocos Sur (AMPIS). Nagbalin a 2nd DepSec. Idi 2003, nagbalin a CO ti Front Operations Command (FOC) ti AMPIS. Idi 2005, nagbalin a 1st DepSec ti Kalihiman ti KL ti AMPIS.

Natibker ken sipupuso a pinagserbian ni Ka Leyap ti umili manipud panagrugi ti panagtignay kas aktibista iti intar dagiti nakurapay iti syudad, iti panagbalin a Nalabbaga a mannakigubat ken kas mangidadaulo a kadre ti Partido.

Nairut ken nauneg ti pampulitika nga integrasyon ken panangidaulo ni Ka Leyap iti masa. Naanus nga agited ti innadal ken agpalawag iti masa kadagiti parparikut ken isyu da ken ti armado a rebolusyon kas solusyon kadagitoy. Alisto a makitipon kadagiti kultural a pabuya tapno maisigurado a nalaka a maagsep dagiti masa ti innadal. Naanus a mangsango iti panagresolba kadagiti nadumaduma a problema nga iyuman ti masa iti kakadua kas kadagiti nagbabaetan da maipapan iti daga ken sanikua.

Pudno a pagwadan ni Ka Leyap ti kinatibker ken panagpursige iti sango ti adu a pannubok. Pagwadan met iti panagrimbaw kadagiti pagkapuyan ken limitasyon tapno agtultuloy a makaited ti kontribusyon iti panangiyabante ti rebolusyon. Adda dagiti panawen a naapektaran ti moral iti tengnga dagiti nadadagsen a pannubok ngem narimbawan na amin dagitoy. Idi panawen ti MNTP, awan duadua nga inakseptar na dagiti pagkapuyan ken maysa kadagiti nangiyun-una ti panagilinteg ti yunit ti Partido ken NPA a nakapaunegan na. Gapu kadagiti kamali ti Partido ken NPA iti napalpalabas, adda dagiti panawen a dimmalan iti narigat a kasasaad ti rebolusyonaryo a tignyan iti probinsiya ti Benguet ken Mountain Province. Ngem narimbawan ni Ka Leyap ti narigat a panagtignay kadagitoy a kasasaad. Nagpursige iti panangipatungpal kadagiti rebbengen ken trabaho iti tignayan ti panagilinteg tapno mapasubli ti nairut a relasyon ti masa ken Hukbo, mapalawa manen ti base a masa ti armado a pannakidangadang ken mapadakkel manen ti puersa ti NPA.

Kadagiti kakadua iti NPA nga indadauloan ni Ka Leyap, am-ammo isuna kas seryoso ken istrikto a kadua iti panangipatungpal kadagiti prinsipyo ken patakaran ti Partido ken NPA. Nupay kasta, mannakaawat ken managtulong iti panagilinteg ken panagrimbaw dagiti kakadua kadagiti pagkapuyan da. Seryoso a makisarsarita kadagiti kakadua nga addaan problema ken kadagiti nakaaramid ti pagkapuyan wenno kamali. Kanayon a nauneg ti panagpanpanunot na isu a no maminsan,

mabain nga umasideg ti dadduma a kakadua kenkuana. Ngem manag-alalay lalo kadagiti kakadua nga idadauloan na ta kayat na unay a makaadal ken dumur-as da.

Numanpay seryoso ti langlanga ni Ka Leyap, iti kabuklan ket naragsak a kadua ken nalaing a makiangaw. Naasideg, alisto ken naregta a makilangen iti kakadua ken masa. Nalaing a makiistorya kadakuada uray agpatpatnag. Maysa met a mannurat kadagiti daniw ken kankanta. Nalaing nga agtokar ti gitara ken agkanta. Inbingay na iti kakadua ken masa dagiti insurat na a daniw wenno kanta.

Numanpay nababa laeng ti dinanon iti burgis a pageskuelaan, saan a nagbalin a lapped daytoy tapno agtultuloy nga agpadur-as agingga nagbalin a maysa a responsable a mangidadaulo a kadre iti organisasyon ti Partido ken Hukbo. Seryoso ken naanus nga inpatungpal na dagiti rebbengen ken reponsibilidad na iti panangidaulo iti laksid kadagiti limitasyon na. Naanep a nagbasa ken nagadal tapno mapadur-as ti kaammuan kadagiti prinsipyo ti rebolusyon. Kasta met a naregta a nakilangen ken nagadal manipud iti nabaknang a kapadasan dagiti masa a mannalon.

Uray nakakonsentra ni Ka Leyap iti Hukbo, saan na a binaybay-an ti responsibilidad iti pamilya. Uray immadayo iti sidong da, nagtalinaed a nabara ken nauneg ti panagayat na kadakuada, kas ti panagayat iti umili a pagserserbian na. Iti baet dagiti panagsasabat da, saan a malipatan a suratan ti asawa ken anak. Uray awan iti denna da, intultuloy latta ti panagakem kas ama dagiti kakabsat na. Kadagiti panawen nga adda sagubanit ti ina na, inaramid na ti amin a kabaelan na tapno makatulong babaen ti suporta ti Partido.

Pakakitaan ti pannakatenneb kas proletaryado ti napinget a panangrimbaw iti anyaman a nagkapuyan iti kinasibilyan na. Adu met dagiti nasabsabat a problema a personal ngem rinimbawan na amin dagitoy.

Ni Ka Leyap ken ti maysa pay a mannakigubat ti NPA a ni Brandon "Ka Tub-on" Ginaban ket tiniliw, tinortyur ken sinalbeyds ti nagtipon a tropa ti 1604th Provincial Mobile Group ti Philippine National Police (PNP) ken ti Buguias Municipal Police Station iti Sitio Lay-odan, Brgy Sebang, Buguias, Benguet idi Agosto 17, 2005. Dua nga aldaw sakbay daytoy a pasamak, kinubkob dagiti tropa ti PNP ti yunit da Ka Leyap idiay Sitio Bad-ayan, Baculongan Sur, Buguias. Dua a kakadua ti nagbuwis ti biag iti nasao a labanan, da William "Ka Suktan" Gansel ken Ryan "Ka Rudy" Alladog. Natalged a nakaatras ti kakadua, agraman ni Ka Leyap, ngem narigatan isunan iti pinagna gapu ta limteg ti tumeng na ken ti siguden a nabullo a saka na.

Manu nga aldaw kalpasan ti panagatras, bayat nga adda iti panagaywan ti masa, nadanunan ti kabusor da Ka Leyap ken Ka Tub-on nga agin-inana iti maysa a kalapaw. Pinosasan dagiti pasista ti dua a kadua a naawanan gaway a lumaban sa da inguyod nga inpan iti maysa a disso. Idiay a tinortyur da isuda sakbay a ginibusan ti

biag babaen ti panangbagsol ken panangpalpaltog kadakuada. Isu nga agdadata a kinaulbod ti inpablaak ti PNP nga adda kano napasamak nga enkuentro iti baet da iti kakadua.

Ti inaramid dagiti tropa ti kabusor ket tinatakrot nga addang ken nalatak a panaglabsing kadagiti Linteg ti Gubat (Articles of War) ken iti katulagan iti panangrespeto iti pangtao a karbengan wenno ti Comprehensive Agreement on the Respect for Human Rights and International Humanitarian Laws (CARHRIHL). Segun kadagitoy a linteg ken katulagan, maibilang da Ka Leyap ken Ka Tub-on kas hors de combat wenno mannakigubat nga awanan-kabaelan a lumaban isu a rumbeng laeng a nasayaat nga inasikaso koma dagiti tropa a nangtiliw kadakuada. Kabaliktad daytoy, rinanggasan latta dagiti tropa ti PNP ti bangkay ti dua a kadua babaen ti panangtatek ti bala kadagitoy.

Pinadayawan ken in-promote pay dagiti among da a pasista dagiti kabusor a tropa a naulpit a nangraut, nangtortyur ken nangpapatay iti kakadua. Ngem ania a dayaw ti magun-od ti panangpapatay iti awan-gaway a lumaban? Napalaus a ginura, linaksid ken naminpinsan a linipat ti umili isuda malaksid iti pana-panawen a pannakalagip kadakuada kas takrot ken desperado a mammapatay nga awan pulos kaammuan kadagiti prinsipyo ti natakneng ken nadayaw a pannakigubat.

Ngem ni Antonio "Ka Leyap" Licawen ken dadduma pay a kakadua ket inay-ayat la unay ken saan pulos a malipatan ti masa. Inikkan ti masa, Partido ken NPA ti kangatuan a pammadayaw gaputa nagbalin a maysa a maingel a mannakigubat ken kumander a nangidaton ti biag iti maysa a nainkalintegan ken nadayaw a pannakigubat para iti pagimbagan dagiti kaaduan a maidadanes nga umili a Pilipino. Naitukit ti nagan iti kankanta ti pannakidangadang kas bannuar ti nailian a minorya iti Cordillera ken ti intero a pagilian.

Isabelita 'KA ELVIRA' Del Pilar
Baguio City
Nagmartir idi 2003

Dr. Ma. Lourdes 'KA MORIE' Tangco
Manila
Nagmartir iti Bgy. Queen of Peace, Baguio City
idi Marso 13, 2020

KA ARVIE
Nagmartir iti Bgy. Queen of Peace, Baguio City idi
Marso 13, 2020

DAGITI MARTIR ITI IFUGAO

NIMFA (NONA) 'KA MIA' DEL ROSARIO

Naga City, Camarines Sur

Nagmartir iti Bgy. Amganad, Banaue idi Disyembre 1976

DISYEMBRE 7, 1976, AMGANAD, BANAUE, IFUGAO — parbangon idi maammuan ti yunit da Ka Mia nga umas-asidegen dagiti puersa ti militar iti pagub-ublagan. Idi naammuan daytoy ni Ka Liza, agtartaray isuna a napan iti pagturturogan ni Ka Mia tapno maballaagan. Karidridep laeng idi ni Ka Mia ta nagpatnag a nagposting. Isusuot pay laeng ni Ka Mia ti pouch idi nagpatudo ti putok dagiti soldado. Timmapuak ni Ka Liza tapno agkober, ket saan nan a nakita ni Ka Mia. Iti daytoy a kubkob ti kabusor a nagbuwis ti biag ni Ka Mia. Imparada dagiti kabusor ti bangkay na iti sango ti munisipyo ti Banaue.

Ni Ka Mia ket naiyanak a Nimfa Borras del Rosario idi Mayo 6, 1954 iti Naga City, Camarines Sur. Mas am-ammo dagiti kapamilya ken gagayyem iti palayaw a "Nona." Maikatlo iti walo nga agkakabsat. Ni Nona ket inladawan dagiti kakabsat kas naragsak ken nalaing a makipulapol, uray pay kadagiti nataengan. Iti nasapa nga edad ket nangipakitan kadagiti galad ti maysa a lider babaen iti panangorganisa kadagiti nadumaduma nga aktibidad iti Colegio de Santa Isabel, no sadino a nagturpos iti elementarya. Uray siyam pay laeng ti tawen idi matay ti ina na, nangipakita ti naidumduma a tibker ni Nona a dinayaw dagiti kakabsat na. Nakapasa kas iskolar iti Philippine Science High School (PSHS) iti Quezon City.

Hayskul pay laeng, nagrugin a namulat iti pudno a kasasaad ti gimong a Pilipino. Nagbalin nga aktibo iti Serve the People Brigade (SPB), agingga nga idauluan ti tsapter ti Samahang Demokratiko ng Kabataan (SDK) iti eskuelaan da. Nagtultuloy ti panangipakita ni Nona ti laing iti akademya. Saan a nakalapped ti kina-aktibista tapno makaala kadagiti prestihiyoso nga iskolarship iti kolehiyo. Pinili ti agadal iti University of the Philippines (UP), iti kurso a Bachelor of Science in Chemistry. Iti UP a nagbalin a miembro ti Kabataang Makabayan (KM) ken nagtultuloy a nagtignay para iti panagbalbaliw ti kagimongan. Timmipon kadagiti nalawa a panagtignay, nangidaulo ken nagbalin a paset dagiti discussion groups, nagrekrut kadagiti baro a miembro, ken pinamulatan dagiti pada na a kabataan. Nakipaset iti kapuskolan ti First Quarter Storm (FQS), panawen dagiti nairteng ken nalalawa a panagtignay laban iti nakaro a krisis a pangkagimongan, ken laban iti rehimen nga US-Marcos. Ti nalawa a panagkaykaysa dagiti umili ti nanggunggon iti bileg ni Marcos, ken isu metten ti nangiduron kenkuana a mangideklara ti Martial Law idi 1972.

Apaman a naideklara ti martial law, pinili ni Nona nga agpultaym kas organisador iti erya ti Quezon City ken Marikina kadua na ni Alex Torres a pada a kabataan nga aktibista a naasawa na. Ditoy a nagbalin da nga aktibo iti pannakilaok iti limed a tignayan laban iti diktadura a Marcos. Saan a nagbayag, gapu metten iti nakaro a pananglipit ti gobyerno kadagiti aktibista ken iti oposisyon, natiliw da Nona ken Alex idi Hunyo, 1973 bayat a mangmangted ti innadal kadagiti mangmangged. Dandani sangapulo a bulan a naibalud da iti Ipil Rehabilitation Center idiay Fort Bonifacio. Nagsina ti naibaludan da nga agasawa. Idi mawayawayaan da, nagnaed idiay Katipunan, Quezon City ken saan a pinuted ti linya ti komunikasyon kadagiti nabati pay a political detainees. Bayat nga adda iti ruar, simmuporta iti plano a panaglibas dagiti nabati pay a detenido. Kas paset ti kondisyunal a pannakawayawaya, masapul a linawas nga agreport da kadagiti awtoridad. Dagiti nasao a kondisyon ti nangiduron iti agasawa a mapanen iti kaaw-awayan tapno idiay nga ituloy ken pairtengen ti panagtignay. Iti maudi a paset ti 1975 a simmampa da Ka Nona ken Alex iti NPA iti Ifugao.

Dagiti tawen a 1971 agingga iti 1975 ti makuna a tawen ti panangimula kadagiti rebolusyonaryo a bin-i para iti panangilatag ken panangpalawa ti armado a pannakidangadang iti Amianan a Luzon. Ti Ifugao ti umuna a sona a gerilya iti Kordilyera, nga idi ket adda iti uneg ti rehiyon nga Ilocos-Montañosa-Pangasinan (IMP). Uray no kasano ti rigat dagiti immuna a puersa gapu iti adu a limitasyon kas iti kinakurang ti armas, treyning ken kapadasan iti gerilya a pannakigubat, nagpursigi da nga impatungpal dagiti rebolusyonaryo a rebbengen da. Dagitoy ket iti laksid ti "nip in the bud" a pangmilitar a kampanya ti rehimen nga US-Marcos. Kadagitoy a panawen nga umuna a naiplastar dagiti pundasyon ti prinsipyo ti pannakidangadang ti umili para iti nailian a demokrasya, kagiddan ti pannakidangadang dagiti nailian a minorya.

Daytoy naanep ken naregget a panagrugi ti nangmulat iti adu a nailian a minorya a tumipon iti armado a pannakidangadang, pati payen ti napaspas a panagtaud dagiti kabataan nga aktibista manipud iti urban. Maysa ngarud kadagitoy ni Nona wenno Ka Mia kadagiti masa a nakapulapol na.

Napaspas a nakaanatop iti panagbiag iti kaaw-awayan. Naan-anay nga inarakup ti baro nga aglawlaw, maiduma iti dimmakkelan ken nakairuaman a panagbiag iti syudad. Sinursuro ti panagusar ti acupuncture, herbal nga agas ken dadduma pay a batayan a kaammuan iti medikal nga impakat na iti Gawaing Masa. Dakkel a nakatulong daytoy iti masa a binaybay-an ti gobyerno. Isu a nagbalin a nasinged dagiti masa iti yunit a nakapaunegan na.

Nagbalin a vice squad leader ken nalaing a propagandista ti nakapaunegan a yunit a nagtignay kadagiti erya ti Hapao ken Hungduan. Daytoy met a yunit ti naatasan nga agpalawa iti erya ti Banaue no sadino a madama a napudot ti usapin a road right of way gapu iti road widening para iti turismo a flagship project ni Marcos iti Ifugao. Nagturong ti tim da kadagiti lugar nga ayan dagiti apektado a masa. Tunggal rabii ket mapan iti baryo no nalpasen ti agmalem a trabaho dagiti mannalon, tapno ag- SI ken agpropaganda. Naammuan da nga awan pulos ti aniaman a kompensasyon nga indiaya ti nasao a proyekto kadagiti mannalon a maapektaran.

Ni Ka Mia ket nagserbi met a mannurat ken nangiburay iti rebolusyonaryo a pagiwarnak a Dangadang ti rehiyon bayat a ti asawa a ni Alex ti political guide ti iskwad da. Kadagiti panawen a makaipatulod ti surat kadagiti pamilya da, kanayon nga ibaga da a naragsak iti desisyon da a nagturong iti kaaw-awayan ken nakasagana iti ania man a sakripisyo kagiddan daytoy a desisyon.

Bayat a nakamisyon ni Alex iti ruar ti larangan idi 1975, tiniliw ken pinatay ti kabusor isuna iti Kabayan, Benguet. Kapilitan a rimmuar ni Ka Mia iti maysa a panawen tapno tumulong nga agbirok. Nagsubli ni Ka Mia iti yunit kalpasan ti sumagmamano a bulan ti napaay a panagbirok. Iti laksid ti panagladingit, sipapasnek latta a nangipatungpal kadagiti rebbengen. Saan a nagbayag, pimmusay ni Ka Mia iti maysa a kubkob idi Disyembre 1976 iti edad a 22.

Sumagmamano a lawas kalpasan ti ipupusay na, napan ti pamilya na kakuyog ti bayaw a ni Boy Torres iti Banaue, Ifugao tapno alaen ken iyawid ti bangkay na idiay Manila. Intulod da iti nagtungpalan na a dinar-ayan dagiti kakadua na, gagayyem, kakabagian, ken mas a a makaam-ammo kenkuana.

Kas panangsaludo ken panangbigbig iti signipikante a naitulong ni Ka Mia iti rebolusyonaryo a trabaho idiay Ifugao, nainagan kenkuana ti NPA Operational Command ti Ifugao.

Ronelio ‘KA RENAN’ Balatines
Manila
Nagmartir iti Bgy. Pakkil, Aguinaldo
idi Hunyo 2, 2013

Benjamin ‘KA BINGAS’
Masla, Tadian

Joel ‘KA RAUL’ Bongtiwon
Bgy. Camandag, Asipulo
Nagmartir iti Bgy. Camandag,
Asipulo idi Oktubre 2014

Roger ‘KA EL’ Bomayni
Bgy. Pihipe, Camandag
Nagmartir idi 2018

Nardo ‘KA DOSE’ Gaong
Bgy. Angkileng, Sagada, Mountain Province
Nagmartir iti Aguinaldo idi Hunyo 4, 2015

Pablo ‘KA PABLO’ Lingbawan
Sityo Pakawan, Bgy. Tocucan, Tinoc
Nagmartir iti Tinoc

Armando Palabay
San Fernando, La Union

Nestor ‘KA ANDOY’
Bgy. Balenciagao Sur, Pasil
Nagmartir iti Bgy. Cawayan,
Asipulo idi Hunyo 1990

Sixto ‘KA LIGA’ Tangid
Lagawe
Nagmartir idi 1994

KA ARIS
Bgy. Pacgued, Malibcong
Nagmartir idi 1990

KA BAGO
Bgy. Ud-udiao, Sallapadan
Nagmartir idi 1990

Leonardo ‘KA ZOLA’ Manahan
Bangued, Abra
Nagmartir iti Bgy. Namal, Asipulo idi Abril 14, 2017

KA BALBON
Bgy. Tanglag, Lubuagan, Kalinga
Nagmartir idi 1999

KA EAGLE
Banaue
Nagmartir idi 1990

KA NAPPY
Nagmartir iti Bgy. Lactauan, Banaue

KA SAMUEL
Bgy, Kinnakin, Banaue

Artus ‘KA LIBRE’ Talastas
Lias, Barlig, Mountain Province
Nagmartir iti Bgy. Pakkil, Aguinaldo
idi Hunyo 2, 2013

SINONG MAKAKALIMOT KAY KA DARIO?

(Alay kay Kasamang Leonardo 'Ka Dario/Ka Zola' Manahan
Ka Celine
Hunyo 2017

Pinamunuan mo
Ang pagpapadaloy ng kilusang pagwawasto
Sa iyong saklaw na teritoryo
Noo'y bagong pasok pa lamang ako
Sa unibersidad na kinilusan mo
Nasaksihan ang iyong pagiging matiyaga
At pagiging magiit sa mga prinsipyo
At mahigpit na pagtangan sa organisasyon

Huli na kitang nakita
Sa isang aktibidad
Sa isang malamig na syudad
Ang iyong ngiti't paliwanag
Ay baon naming nagbubuo
Ng kapasyahang subukin
Ang buhay sa sonang gerilya

Natuluyan na nga akong nagpultaym
Nabalitaan ko nga rin namang
Kumilos ka sa iba't ibang larangan
Hanggang sa ika'y nahuli't nasadlak sa bilangguan
Gayunpama'y di ito ang nagpahina
Sa iyong pagpapahalaga sa armadong pakikibaka

Lumipas ang mga taon
Bali-balita na lamang
Ang aking naririnig
Hanggang nang tayo'y muling magkita
Sa isang probinsya

Naroon pa rin naman
Ang masaya mong pagtawa
Nananatiling matibay ang pagtangan mo kay Mao
Habang katuwang ang iyong kabiyak sa Hukbo

Balitang sa aki'y gumulantang
Na narinig kamakailan lamang
Na binawi ka na ni kamatayan

Gusto kong isiping
Parang di-kumpirmadong impormasyon lamang
Hinggil sa kilos ng kaaway
Ngunit totoo nga ang balita
Pagkat naiuwi ka na sa Maynila
At doo'y naparangalan na.

Paalam Ka Dario
Salamat sa lahat ng iyong naituro
Para sa aki'y
Mananatili ka pa ring si Papa D
Na gumabay at nagtiyaga
Sa aming makukulit na bagong rekluta
Na buong pusong sa Partido'y inimbita
Sa panahong tayo'y nagwawasto

Hindi ka namin makakalimutan
Ang pangalan mo'y
Di lamang sa lapida nakaukit
Kundi maging sa mga puso't isipan
Ng mga masa sa Hilagang Luzon
Na iyong pinagsilbihan.

Sa aming mga puso
Dala namin ang isang panata
"Tuloy-tuloy at deka-dekada
Ng walang pag-iimbot na pagsisilbi sa sambayanan".

DAGITI NAGMARTIR ITI KALINGA

ALFONSO (JONIE) 'KA LEJO' CAWILAN JR.

Bgy. Tanglag, Lubuagan
Nagmartir iti Bgy. Bacarri, Paracelis, Mountain Province idi Oktubre 1987

KALINGA, 1981. Iti maysa a nalipit a kurba iti dalan, nagengkwentro dagiti tropa ti Philippine Marines ken yunit ti NPA. Immuna a nakasiput ti gayd ti kakadua. Nakita na ti panagdawadaw ti barrel ti paltog ti kabusor iti kurba. Napartak a ginammatan na ti barrel, bigla a ginuyod ken dinisarmaan na ti nakigtot a kabusor. Isu ngata daydiay ti immuna a dis-arma nga awan putok a naaramid ti NPA iti Kalinga. Ti gayd a nangagaw ti paltog ket natayag, narapis, kayumanggi, ken nasiglat a kabataan a taga-Tanglag, Lubuagan, Kalinga. Isuna ni Alfonso "Ka Lejo" Dumawing Cawilan, Jr.

Panawen idi ti nabara a pannakidangadang ti umili kontra iti Chico River Dam Project a manglayus iti adu a tribu ken mangpadisi iti nasurok 100,000 umili a Kalinga ken Bontoc. Maysa ni Ka Lejo kadagiti adu a lokal a kabataan a timmipon ken nangpaadu iti yunit ti New People's Army a simrek iti Kalinga idi 1975. Binukbokan ti diktadura a Marcos ti Kalinga, Mountain Province, ken Abra ti adu a tropa tapno sebseban ti lumablaban a tignayan ti umili. Sumagmamano

a batalyon ti PC, Army, ken Marines ti naidestino idiay. Ngem nagtultuloy latta ti pannakidangadang ti umili. Nawaya latta a nagtignay dagiti yunit ti NPA ken milisyang bayan a nangpaay ken nangbira kadagiti operasyon ti kabusor.

Naiyanak ni Ka Lejo iti sitio Liglig ti Tanglag idi Oktubre 30, 1959. Maikatlo iti pito nga agkakabsat. Dasig a tengnga nga akintengnga a mannalon ti pamilya da. Nadayaw ti pakasaritaan ti pamilya da Ka Lejo. Ni Alfonso Cawilan, Sr. nga ama na ket mabigbig a panglakayen, ken ti apo na a ni Lakay Dumawing ket pangat ti ili. Natayen ti ama ken apo ni Ka Lejo, ngem agingga ita ket sibibiag pay ni Angelita Dumawing nga ina na. Nagleppas iti elementarya ni Ka Lejo iti Tanglag Elementary School idi 1973. Simrek isuna iti hayskul, ngem gapu ta nasapa a naulila iti ama, saan nan a naituloy ti panagadal.

Natalna ken saan unay a managbarkada ni Ka Lejo idi kaubing. Nagaget ken kanayon a tumulong kenni ama na iti panagtalon. Inkaubingan ni Ka Lejo ti kina-sharpshooter iti palsiit, gapu ta tunggal malem no malpas ti panageskuela da, isu ti ay-ayam dagiti ubbing a lallaki iti baryo da.

Dimmakkel ken namulat ni Ka Lejo iti sidong ti nabara a tignayan ti umili kontra iti proyekto a Chico Dam. Ni ina na ti maysa kadagiti natured a babbaket a nangidaulo iti panagsupyat iti dam. Nagrugi ni Ka Lejo a nagtignay kas kontak ti kakadua idi simrek ti NPA iti Tanglag idi 1976. Simmampa kas Nalabaga a mannakigubat idi 1978. Napardas ti panagdur-as iti gawaing masa ken iti pangmilitar a trabaho. Kalpasan ti nasurok innem a bulan a panagtignay kas Nalabaga a mannakigubat, naimbitaran ken simmampa iti Partido idi maudi a paset ti 1978.

Manipud 1981-84, ni Ka Lejo ket kameng ti Komite ti Partido iti District 2, maaw-awagan idi a D2, a makinsakup kadagiti munisipalidad ti Lubuagan, Tanudan, ken Tabuk. Nadutokan idi a commanding officer (CO) ti pangdistrito a yunit gerilya (DYG). Naadal ti Batayan a Kurso ti Partido idi 1983. Kas mangidadaulo, nalaing ni Ka Lejo a mangted iti innadal, naanus a makitungtong ken mangbalakad kadagiti kakadua a problemado. Maysa a managbabain ken naulimek a kadua ti nagpatulong kenkuana nga umarem. Ni Ka Lejo ti nagbalin a rangtay ken tagapagsarita agingga a nabukel ti relasyon.

Nalaing nga agay-ayam ti basketball ken agpattong ni Ka Lejo. Kadagiti panawen ti gawaing masa iti barbaryo, kanayon a mangabak ti yunit da iti basketball. Ngimmato ti popularidad ti NPA gapu iti insayangkat a kampanya ken serbisyo a pangsalun-at.

Idi 1985-86, naideploy ni Ka Lejo iti Komite ti Partido iti District 3 wenno D3 a makinsakup kadagiti munisipalidad ti Tanudan, Lubuagan, Pasil,

Balbalan ken Pinukpuk. Nagtakem a CO ti DYG ti D3. Panawen idi ti pananggulo ni Conrado Balweg a nangitandudo iti kamali, nalipit, ken managimbubukod a linya. Imbangon ni Balweg ti CPLA ken simmina da iti NPA ken ti rebolusyunaryo a tignayan ti umili. Saan a naguyod ni Ka Lejo iti kamali a linya ti CPLA. Dagus a simmilpo kadagiti dadduma pay a kakadua ken timmulong iti panangisimpa iti organisasyon ti Hukbo ken Partido babaen iti panangawis nga agsubli iti NPA dagiti kakadua a naallilaw ti CPLA. Timmulong iti kampanya a pangpolitika iti intar ti masa tapno ipalawag no apay a kontra-rebolusyonaryo ti linya ti CPLA. Idi limmatak ti kriminal ken kontrarebolusyunaryo a galad ti CPLA, aglalo idi pinatay da ni Ama Daniel Ngayaan ken dagiti dadduma pay a ligal nga aktibista ken umili, ni Ka Lejo ti maysa kadagiti limmaban iti CPLA.

Idi 1986, naideploy ti yunit da iti Abra tapno tumulong kadagiti kakadua. Isuna ti nagtakem kas CO gapu ta ti nadutokan a CO ket nagkedked gapu iti panagbuya a Kalinga laeng ti mabalin a pagtignayan ti kakadua a taga-Kalinga. Nagsubli da Ka Lejo iti Kalinga idi 1987 ken nadutokan a kameng ti Military Secretariat ti komite ti Partido iti probinsya ken CO ti nabukel a pangprobinsya a yunit gerilya. Maysa ni Ka Lejo kadagiti instruktor ti naiwayat a treyning a pangmilitar para kadagiti kakadua iti Kalinga idi 1987. Nabigbig kas naanus ken natanang a mangisuro.

Adu ti indauluan ken kimmuyogan ni Ka Lejo a taktikal nga opensiba kontra iti AFP ken dagiti paspasurot da a CPLA. Ti inkaubingan a kina-sharpshooter iti palsiit ket napadur-as agingga iti panagpaltog. “Sure hit,” kuna dagiti kakadua

iti panagpaltog na. Idi Oktubre 1987, rinaut ti yunit ti detatsment iti Bacarri, Paracelis, Mountain Province. Nakaklining ti innem a M16, maysa a Garand, ken maysa a masinggan. Iti bangir na, namartir ti maysa a kadua ken nasugatan ti dua.

Idi Oktubre 15, 1987, immatras iti Cudal, Tabuk, Kalinga dagiti kakadua. Nagbati dagiti dadduma a kakadua iti igid ti baryo bayat a da Ka Lejo ken Ka Sandy ket nagbulod ti lugan ken mangala ti danum ken dadduma pay a kasapulan dagiti kakadua. Nangibaon da Ka Lejo ti kabataan a mangipan ti danum ken dadduma pay nga usaren dagiti kakadua. Binilin dagitoy nga agsubli a dagus a mangireport ti kasasaad ti kakadua. Ngem nasabat ken tinengngel dagiti tropa ti PC dagiti kabataan. Kinompiskar da ti danum ken dadduma pay nga iggem dagitoy.

Gapu ta nabayag nga awan nagsubli kadagiti kabataan, sinurot da Ka Lejo ken Ka Sandy isuda. Saan da nga ammo nga adda kabusor a nakapakat iti asideg. Naambus da Ka Lejo. Apaman a nangngeg dagiti dadduma a kakadua ti rumanipak a putok, dagus a nagmaniobra da a sumuporta. Awan nadanonan kadagiti kabusor gapu ta dagus a nagtaray dagiti PC kalpasan nga ispreyan da ti bala da Ka Lejo. Awanen anges da Ka Lejo idi madanon ti kakadua. Ni Ka Lejo ket nasarakan a nakadasay nga iggem na ti paltog na a nakaturong iti direksyon a nagpuestoan ti kabusor. Pinalabaga ti dara na ti daga a nakapasagan na. Agingga iti maudi, limmaban isuna.

Idi 1988, naipanagan kenni Ka Lejo ti probinsyal a komand ti NPA iti Kalinga kas pammadayaw iti kinabannuar na. Agingga ita ket malagip ti kakadua ken masa ti komprehensibo a laing na iti politika ken militar, nabara a pannakilangen ken panangipateg na iti tunggal kadua, natured ken prinsipyado a panangidaulo na iti yunit, ken natibker a panangpetpet na kadagiti linya ken prinsipyo ti Partido ken NPA. Ni Ka Lejo ket minuli ken pinanday ti naidumduma a pannakidangadang ti umili ti Kalinga kontra iti proyekto a Chico dam. Manipud idiay, sinurot na ti rebolusyonaryo a dana ken natenneb kas managpakumbaba a soldado ti umili, natanang a komander, ken pudno a bannuar ti rebolusyon a Pilipino.

Felix 'KA MARCIAL' Daggay
Bgy. Dao-angan, Balbalan
Nagmartir iti Sityo Kumyaas, Bgy, Dao-angan, Balbalan idi Enero 29, 1997

Abraham 'KA ABE' Bannawagan
Bgy. Suyang, Tabuk, Kalinga
Nagmartir iti Forest Region, Isabela idi 1975

Marcial 'KA RANIAG' Abawag
Bgy. Wagud, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Taga, Pinukpuk idi 1990

Pedro 'KA SERGON' Abuli
Bgy. Poswoy, Balbalan
Nagmartir iti Sityo Binansagan, Bgy. Bayao, Pinukpuk idi 1990

Morris 'KA DARWIN' Aggulin
Bgy. Asibanglan, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Dugpa, Pinukpuk idi 1993

Marcos (Lin-o) 'KA CLIFF' Aggalao
Bgy. Gawaan, Balbalan
Natay iti baludan ti BJMP-Tabuk
idi Setyembre 12, 2017

Divina 'KA REN' Aggulin
Sityo Tawang, Bgy. Poblacion, Balbalan
Nagmartir iti Sityo Kumyaas, Bgy, Dao-angan, Balbalan idi Enero 29, 1997

Samin 'KA SEBO' Agnas
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Gubang, Bgy.
Gawaan, Balbalan idi 1993

Apolonio 'KA DIWA' Ambasing
Bgy. Balantoy, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Mabaca, Balbalan idi 1992

Mateo 'KA RUDY' Awingan
Bgy. Ammacian, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Ammacian, Pinukpuk idi 1987

Ador 'KA ND' Badong
Bgy. Asibanglan, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Guilayon, Tabuk idi 1989

Vencio 'KA MARTY' Balicao
Bgy. Pantikian, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Balantoy, Balbalan idi 1983

Romy 'KA LAPID' Baligod
Bgy. Malagnat, Pinukpuk
Nagmartir idi 1989

Rufino 'KA SINO' Balucas
Bgy. Lat-ey, Malibcong, Abra
Nagmartir iti Bangbang. Bgy.
Mabaca, Balbalan idi 1988

Patrick 'KA OTSO' Baluga
Bgy. Poswoy, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Poswoy idi 1993

Galming 'KA ILIAN' Banatao
Bgy. Asibanglan, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Asibanglan, Pinukpuk idi 1990

Henry 'KA ORDI' Banawa
Bgy. Ballayangon, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Cagaluan, Pasil idi 1991

Pedro 'KA TARZAN' Banawa
Bgy. Poswoy, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

Rudy 'KA DENDEN' Banawa
Bgy. Ballayangon, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Taga, Pinukpuk idi 1988

Roger 'KA FERDY' Banggawan
Bgy. Mabaca, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Pakawit, Pinukpuk idi 1993

Amudil 'KA WALTER' Banoy
Bgy. Poswoy, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Mabaca, Balbalan idi 1992

Melicio 'KA ROMY' Benito
Bgy. Dao-angan, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Dao-angan, Balbalan idi 1994

Joel 'KA NYD' Banson
Sityo Ligayan, Bgy. Balantoy, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Pakawit,
Pinukpuk idi Hulyo 28, 2008

Elong 'KA DEPLOY' Binatic
Bgy. Baay, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Mabungtot,
Lubuagan idi 1987

Bito 'KA DANIEL'
Bgy. Talalang, Balbalan
Nagmartir iti Sityo Sesek-an, Bgy.
Talalang, Balbalan idi 1993

Patricio 'KA JOVEN' Bonggar
Pangasinan Province
Nagmartir iti Bgy. Tanglag, Lubuagan idi 1979

Delion 'KA LANLAN' Bayowan
Bgy. Tanglag, Lubuagan
Nagmartir iti Bgy. Poswoy, Balbalan
idi Pebrero 29, 2004

Bagtang 'KA AWI' Bulawit
Bgy. Basao, Tinglayan
Nagmartir iti Sityo Kilayon, Bgy. Balantoy,
Balbalan idi Nobyembre 2, 2004

Ruben 'KA THOUSAND' Caddalapan
Bgy. Taloctoc, Tanudan
Nagmartir iti Sityo Tomiangan, Bgy. Dupag,
Tabuk

Sario 'KA SEMI' Calunggay
Bgy. Wagud, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Taga, Pinukpuk idi 1990

Dante 'KA SIMON' Casay
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Poblacion,
Balbalan idi 1988

Sammy 'KA JOPER' Casay
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Gubang, Bgy.
Gawaan, Balbalan idi 1993

Miguel 'KA ARGIE' Daligdig
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Poblacion,
Balbalan idi 1985

Timoteo 'KA LIGTAS' Daligdig
Bgy. Poswoy, Balbalan
Nagmartir iti Sityo Tomiangan, Bgy. Dupag,
Tabuk idi 1989

Jerry 'KA RIO' Dalingay
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

Tommy 'KA MARJUN' Bullao
Bgy. San Juan, Tabuk
Nagmartir iti Bgy. Western Uma,
Lubuagan idi Nobyembre 13, 2006

Rudy ‘KA SIXTO’ Daguitan
Mangali, Tanudan
Nagmartir iti Bgy. Gawaan,
Balbalan idi Marso 15, 2021

Babylyne ‘KA ROSEL’ Daodao
Bgy. Asiga, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Buaya, Balbalan idi 1993

Patricio ‘KA EDMAR’ Diwayan
Bgy. Mabaca, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Mabaca, Balbalan idi 1987

Martin ‘KA CESAR’ Dulnagon
Bgy. Baay, Pinukpuk
Nagmartir iti Sityo Gaogao, Bgy. Dupag, Tabuk idi 1988

Wilson ‘KA ROLDAN’ Dusag
Bgy. Asibanglan, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Gobgob, Tabuk idi 1989

Bernardo ‘KA ABAY’ Gaayon
Bgy. Mabaca, Balbalan
Nagmartir idi 1992

Rosendo ‘KA DAFFY’ Galing
Bgy. Apatan, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Ab-abaan, Balbalan idi 1993

Bambot ‘KA MARVIN’ Gappac
Bgy. Asibanglan, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Dugpa, Pinukpuk idi 1994

Jayson ‘KA ROY’ Dumpao
Bgy. Poswoy, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Ammacian,
Pinukpuk idi Setyembre 2009

Pedro ‘KA EYGEE’ Dungoc Sr
Bgy. Bugnay, Tinglayan
Nagmartir iti Mt. Chumanchil, Bgy.
Bugnay, Tinglayan idi 1985

Biado 'KA GIBSON' Gibasan
Bgy. Ballayangon, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Poswoy, Balbalan
idi Setyembre 25, 1999

Amboy 'KA AMBOY' Hortilano
Bgy. Apatan, Pinukpuk
Nagmartir iti Bangbang. Bgy.
Mabaca, Balbalan idi 1988

Paul 'KA JONY' Ingwan
Bgy. Asibanglan, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Gobgob, Tabuk idi 1990

Joker 'KA DUKLAN'
Bgy. Magnao, Tabuk
Nagmartir iti Bgy. Dugpa, Pinukpuk idi 1993

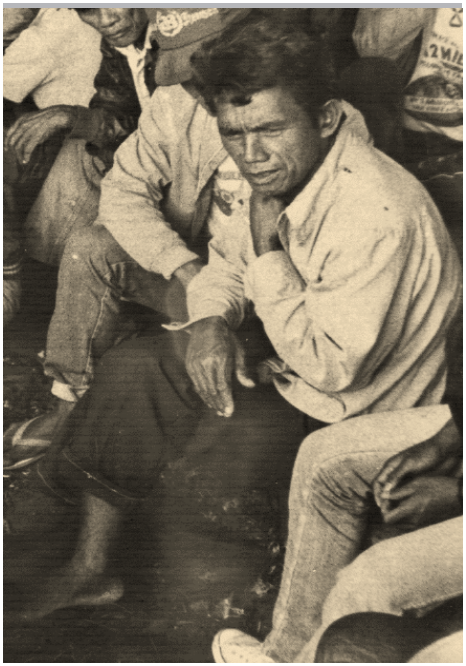

Lumbaya 'KA CHARLIE' Gayudan
Bgy. Bugnay, Tinglayan
Nagmartir iti Mt. Chumanchil, Bgy.
Bugnay, Tinglayan idi 1984

Ruben 'KA ANIB' Gumabay
Bgy. Allaguia, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Maling,
Balbalan idi Abril 7, 2017

Felix 'KA TEROY' Langgaman
Bgy. Lanna, Tabuk
Nagmartir iti Sityo Binansagan,
Bgy. Bayao, Pinukpuk idi 1990

Leo 'KA ARNOLD' Lassudan
Bgy. Wagud, Pinukpuk
Nagmartir iti Sityo Posel, Bgy.
Limos, Pinukpuk idi 1993

Bayungan 'KA DINDO' Layugan
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Sityo Liglig, Bgy.
Gawaan, Balbalan idi 1989

Luis 'KA REYNOLD' Leyang
Bgy. Apatan, Pinukpuk
Nagmartir iti Sityo Bonnong, Bgy.
Wagud, Pinukpuk idi 1990

Dumallay 'KA DUMA' Longan
Bgy. Taloctoc, Tanudan
Nagmartir iti Sityo Patakan, Bgy.
Dupag, Tabuk idi 1990

Antonio 'KA ALI' Luis
Bgy. Balantoy, Balbalan
Nagmartir iti Sityo Bulo, Bgy.
Balantoy, Balbalan idi 1990

Carlos ‘KA BUDDY’ Linggayo
Bgy. Bagtayan, Pasil
Nagmartir iti Bgy. Pugong, Pasil idi Abril 2009

Elorde ‘KA ALAY’ Miguel
Sityo Bonnong, Bgy. Wagud, Pinukpuk
Nagmartir iti Pamusilon, Bgy. Balbalasang,
Balbalan idi Mayo 13, 2017

Nora ‘KA TM’ Miguel-Daguitan
Sityo Bonnong, Bgy. Wagud, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Gawaan,
Balbalan idi Marso 15, 2021

Quintin ‘KA SALDO’ Manao
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

Clemente ‘KA WARDEN’ Maling
Bgy. Baay, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

Wilson ‘KA JASSER’ Monong
Bgy. Buaya, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Mabaca, Balbalan idi 1992

Bongbong ‘KA BONGBONG’ Nalog
Bgy. Limos, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy.Baay, Pinukpuk idi 1989

Eugenio ‘KA RAYOS’ Paganao
Bgy. Buanao, Malibcong, Abra
Nagmartir iti Sityo Kumyaas, Bgy. Dao-
angan, Balbalan idi Enero 29, 1997

Paul ‘KA RANGER’
Bgy. Banagan, Tabuk
Nagmartir iti Bgy. Naneng, Tabuk idi 1990

Eddie ‘KA EDMAR’ Pe Benito
Bgy. Poblacion, Lacub, Abra
Nagmartir iti Pasil idi 1988

Miguel 'KA EFREN' Sabado
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Ableg, Pasil idi 1988

Dionisio 'KA DUSTRY' Sagalon
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Gawaan, Balbalan idi 1989

Marites 'KA GIGI' Payangdo-Atok
Bgy. Upper Pinget, Baguio City
Nagmartir iti Maganga, Bgy. Balantoy, Balbalan idi Abril 4, 2010

Saturnino 'KA DIOKNO'
Bgy. Pantikian, Balbalan
Nagmartir iti Sityo Sesek-an, Bgy. Talalang, Balbalan idi 1993

Saturnino 'KA VICTOR' Salebad
Bgy. Allaguia, Pinukpuk
Nagmartir iti Sityo Kumyaas, Bgy. Dao-angan, Balbalan idi Enero 29, 1997

Edwin Salingbay
Bgy. Ammacian, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Nambucayan, Tabuk idi 1987

Dumayag 'KA WILDY' Taiding
Bgy. Maling, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Ableg, Pasil idi 1988

Miguel 'KA SABLAN' Tugong
Bgy. Gawaan, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Gawaan, Balbalan idi 1992

Arnel 'KA SILPOT' Tungdo
Bgy. Apatan, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

Raymundo 'KA WARDO' Ulliba
Bgy. Mabaca, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Bayao, Pinukpuk idi 1995

Mrs. Francisca 'KA NOEMY' Ulliba
Bgy. Allaguia, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Bayao, Pinukpuk idi 1995

Romeo 'KA RANDY' Wagsingan
Bgy. Baay, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy. Mabaca, Balbalan idi 1992

Roy 'KA BK' Tongdo
Bgy. Mabaca, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Western Uma, Lubuagan idi Disyembre 23, 2018

Marcelo 'KA TEDDY' Wagsingan
Bgy. Baay, Pinukpuk
Nagmartir iti Sityo Bonnong, Bgy. Wagud, Pinukpuk idi 1992

Galmon 'KA PATAG' Wandag
Bgy. Poswoy, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Poswoy, Balbalan idi Enero 21, 1999

Segundo 'KA JAY' Wandag
Bgy. Poswoy, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Poswoy, Balbalan idi Enero 21, 1999

KA ALLEN
Bgy. Naneng, Tabuk
Nagmartir iti Bgy. Suyang, Tabuk idi 1980

KA ANDY
Bgy. Guilayon, Tabuk
Nagmartir iti Bgy. Guilayon, Tabuk idi 1988

KA ARTHUR
Magnao, Tabuk
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

KA BARA
Bgy. Cagaluan, Pasil
Nagmartir iti nagbeddengan ti Balenciagao ken Cagaluan, Pasil idi 1983

KA BERO
Bgy. Cagaluan, Pasil
Nagmartir iti Bgy. Dangoy, Lubuagan idi 1983

KA CESAR
Bgy. Basao, Tinglayan
Nagmartir iti Bgy. Cagaluan, Pasil idi 1984

KA DANIEL
Uma, Lubuagan
Nagmartir iti Mt. Chumanchil, Bgy. Bugnay, Tinglayan idi 1985

KA DANNY
Bgy. Ngibat, Tinglayan
Nagmartir idi 1979

Palatic 'KA SALEM' Wandag
Bgy. Poswoy, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Poswoy, Balbalan idi 2013

KA EDDIE
Uma, Lubuagan
Nagmartir iti Sumadel, Tinglayan idi 1988

KA ELCO
Lubuagan
Nagmartir idi 1980

KA EUGENE
Manila
Nagmartir iti Calaccad, Tabuk idi 1987

KA FELIPA
Bgy. Tanglag, Lubuagan
Nagmartir iti Bgy. Tanglag, Lubuagan idi 1985

KA GINO
Pantikian, Balbalan
Nagmartir iti Bgy. Talalang, Balbalan idi 1982

KA JAMES
Tabuk
Nagmartir idi 1988

KA JAY
Bgy. Allaguia, Pinukpuk
Nagmartir iti Bgy, Allaguia, Pinukpuk idi 1990

KA JOEL
Tabuk
Nagmartir iti Bgy. Taloctoc, Tanudan idi 1991

KA LANDO
Cagayan
Nagmartir iti Bgy. Buaya, Balbalan idi 1993

KA LINDA
Bgy. Tinglayan Proper, Tinglayan
Nagmartir idi 1980

KA MANNY
Cagayan
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

KA NICK
Cagayan
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

KA PANDONG
Uma, Lubuagan
Nagmartir idi 1983

KA RANGER
Cagayan
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

KA RINA
Bgy. Saclit, Sadanga, Mountain Province
Nagmartir iti Bgy. Taloctoc, Tanudan idi 1983

KA RIO
Abra
Nagmartir iti Bgy. Pantikian, Balbalan idi 1992

KA ROBERT
Bgy. Magnao, Tabuk
Nagmartir iti Bgy. Magnao, Tabuk idi 1993

KA ROGER
Cagayan
Nagmartir iti Bgy. Poblacion, Balbalan idi 1988

KA ROSE
Bgy. Ngibat, Tinglayan
Nagmartir iti Bgy. Cagaluan, Pasil idi 1984

KA RUDY
Bgy. Bugnay, Tinglayan
Nagmartir iti nagbeddengan ti Balenciagao
ken Cagaluan, Pasil idi 1984

KA RUTH
Allaguia, Pinukpuk
Nagmartir iti Bangbang. Bgy.
Mabaca, Balbalan idi 1988

KA RUTHY
Bgy. Tanglag, Lubuagan
Nagmartir iti nagbeddengan ti Balenciagao
ken Cagaluan, Pasil idi 1983

KA VERGO
Tabuk
Nagmartir iti Sityo Ligayan, Bgy.
Balantoy, Balbalan idi 1995

TI NAKIRED A PANGNGEDDENG NA

(daton para kenni Kadua Marcos 'Ka Cliff' Aggalao)
Manipud iti Kalinga

Tiniliw da ka nga awanan laban
Sada ka imbalud uray awan nagbasolan
Piliten da ka a dusaen
Kadagiti parparbo a krimen
Tapno maipangas da laeng
Ti bileg nga inda ipanpannakkel

Pinarigatan da ka iti uneg ti baludan
Ti wayawayam indaka pinaidaman
Inggana ti sakit ket napakaruan
Gapu ta saanen a kinabaelan
Ti bagim a napakapsutan
Gapu iti saplit ti liday ken kinaulpit
A nasagrap mo iti pukok dagiti agar-ari

Naibalud da ti bagim
Ngem saan a ti kapanunotam
A napanday iti mano a tawen
A pannakiranget laban kadagiti nadangkok a rehimen
Saan da a nagballigi
A pasukuen ti panirigan nga inka tinengngel

Saan mi latta a malipatan
Ti pabalon mo idi dinesisyunan
A tumulong kan iti ili a naggapuan
Gapu ta dim' metten kabaelan
A makisabay kadagiti agkakabannuag
Salun-at mon ket maparigatan

“Saan ko nga isuko ti pangngeddeng
Sayang ti nakatayan dagiti kakaduak
A pinatay dagiti CPLA a naranggas”

Itan ket aginana ka, kadua
Dagiti imbatim a lagip
Sursuro ken pannao
Ket nabati kadagiti puso
Ti naisem a rupa
Ket agtalinaed iti karirikna
Dagiti nakalanglangen mo a masa ken kakadua
Iti las-ud ti tallo pulo nasurok a tawen
A nagdaliasatam iti dana ti pannakidangadang

Salamat iti amin, kadua
Iti inka pannakaitabon
Maysa a sapata met ti inkami binalon
Ti biag a naibuis mo ket saan a malipatan
Aldaw ket dumteng
Bala ti mangsingir ti hustisya
Kadagiti naulpit a pasista.

DAGITI NAGMARTIR ITI MOUNTAIN PROVINCE

LEONARDO 'KA NARDO' PACSI

Mayag, Bauko
Nagmartir iti Sityo Pilipil, Bgy. Aluling, Cervantes, Ilocos Sur idi Oktubre 18, 1972

Ni Leonardo "Ka Nardo" Yangot Pacsi ti umuna a martir a komander ti NPA iti Cordillera. Kas panangbigbig iti kinatured ken iti narimat a rekord na, naipanagan kenkuana ti probinsyal a komand ti NPA-Mountain Province.

Nanumo a nagtaudan

Ni Ka Nardo ket naipasngay idi 1948. Isuna ti maikadua nga anak da Pedro Bataan Pacsi ti Bakun, Buguias, Benguet ken Magdalena Yangot ti Mayag, Bauko, Mountain Province. Idi Maikadua a Gubat ti Sangalubongan, timmipon ni Tatang na kadagiti Bolomen, maysa a grupo dagiti gerilya a limmaban kadagiti Hapones. Simple ti panagbiag ti pamilya a nababa-nga-akintengnga a saray ti mannalon. Nagturpos ti elementarya iti Mayag Elementary School idi 1960 ken nageskuela agingga

maikadua a tawen ti hayskul iti Holy Rosary High School iti Kayan, Tadian, Mountain Province.

Panangsapul iti nanam-ay a pagbiagan

Napan ti pamilya Pacsi iti Isabela idi 1962. Nagnaed da iti De Vera, Cauayan. Panag-uma ti nagbiagan bayat a nagtrabaho ni tatang da iti kompanya ti logging.

Idi 1969, kimmuyog ni Ka Nardo kadagiti kailian na a nagtrabaho iti Distillera La Corona, maysa a kompanya ti arak iti Manila. Iti daytoy a panawen, nagrugi a pimmigsa ti dalluyon ti tignayan para iti nailian a demokrasya. Rinibu nga aktibista nga agtutubo-estudyante ken mangmangged ti inaldaw a nagrali ken nanglayus kadagiti kalsada ti Manila tapno ilaban ti karbengan ken pagimbagan dagiti estudyante, mannalon, ken mangmangged. Nagalimpatok daytoy a tignayan iti makuna a First Quarter Storm wenno napipigsa ken dadakkel a protesta a nanggungon iti diktadura Marcos idi Enero-Marso 1970.

Nagawid ni Ka Nardo iti Isabela idi 1970. Simrek kas mangmangged iti kompanya ti logging a nagtrabahuan ni tatang na.

Panangsapul iti naan-anay a panagbalbaliw

Bayat ti panagtrabaho ni Ka Nardo iti logging, naam-ammo ken nakalangen dagiti kailian na a Nalabaga a mannakigubat ti NPA. Namulat ni Ka Nardo iti pudno a kasasaad ti pagilian ken ti pangkasapulan nga agtignay para iti panagbalbaliw ti gimong. Saan a nagbayag, inarakup ni Ka Nardo ti armado a pannakidangadang. Idi 1971, simmampa ni Ka Nardo iti NPA. Daydi a tawen, nagdesisyon ti Partido a pasaklawen ti NPA iti dadduma pay a paset ti Luzon. Kalpasan ti pangmilitar a treyning, maysa ni Ka Nardo kadagiti nangwaknit iti rebolusyonaryo a dana iti Cordillera.

Ifugao ti damo a nagtignayan da. Natured nga inawat dagiti rigat ken sakripisyo a paset ti panangadal ti husto a taktika iti gawaing masa bayat a sinango da ti nairut a kasasaad militar. Imbiag da ti islogan a "simple a panagbiag ken naregget a pannakidangadang." Adu ti napasampa da manipud iti lokalidad.

Manipud Ifugao, paallo-allon a limmawa ti erya a nagtignayan ti NPA. Adda iskwad a nabukel tapno agtignay kadagiti ili ti Buguias, Benguet; Bauko ken Tadian, Mountain Province; ken Cervantes, Ilocos Sur. Nadutokan ni Ka Nardo kas Commanding Officer (CO) ti yunit.

Kalkalaingan na ti katayag ken pammagi ni Ka Nardo. Kanayon a nakakallugong iti silag. Gapu ta kabisado ti erya, masansan nga isuna ti gayd wenno adda iti sango ti pormasyon no pannagna. Naisem ken naalibtak nga aggaraw, ken popular iti umili.

Dakkel ti naitulong ti yunit da kadagiti umili iti erya a nagtignayan idiay Bauko ken Tadian. Epektibo a pinasardeng ti nakaro ken nabayagen a saan a marisut a problema iti panagtakaw kadagiti nuang. Nakitaktikal nga alyansa da pay kadagiti pulis kasilpo iti panangpasardeng iti panagtakaw ti nuang. Dagiti kampanya nga inrussuat da kasilpo iti salun-at ken kontra iti panagtakaw, panagsugal, ken panagbartek ket nangpasinged kadakuada iti umili. Agingga ita, iduldulin pay ti umili dagiti dagum ti akyupangtura nga inusar da Ka Nardo idi.

Pasismo ti Diktadura a Marcos

Nakaro a ranggas ti sinagrap ti umili manipud idi indeklara ni Marcos ti Martial Law idi Setyembre 21, 1972. Adu ti abuso militar iti erya a nagtignayan da Ka Nardo. Ni Basungo, barangay kapitan ti Bana-ao, Tadian ket awanan basul a tiniliw ken makabulan nga imbalud ti Philippine Constabulary (PC) iti Bontoc. Impakat da ti curfew, semana wenno rinabii a panagposting ken panagronda tapno lappedan kano ti umili a mangibalon iti makan kada Ka Nardo. Ti aglabsing ket mamulta iti lima a supa a bagas. Iti maikadua a panaglabsing, manok ti multa. Immando da ti panagkolekta ti dua a supa a bagas tunggal balay kada domingo para iti suplay dagiti PC a nagpuesto iti uneg ti baryo. Ti maysa a kagawad a suspetsa da a suporter ti NPA ket tiniliw dagiti PC, impan da iti eskuelaan ken iti sango dagiti estudyante ken titser, linabusan ken pinarigatan da isuna.

Napalalo ti pananglipit ti militar iti pamilya ni Ka Nardo. Idi Nobyembre 1972, ni Romeo, agtawen 19 nga ading ti Ka Nardo ket puersado nga inala ti militar a kinuyog ni Simeon Strada, barangay kapitan ti De Vera, Cauayan. Kayat kano ti militar nga itudo ni Romeo no sadino ti ayan ni Manong na. Manipud idi ket saanen a nabirokan ni Romeo. Gapu iti tensyon manipud iti tuloy-tuloy a pananglipit ti militar ken danag iti kasasaad ni Romeo, rimsua ti adu a sakit nga impatay ni nanang da Ka Nardo.

Nasaknap idi ti saywar ti militar kontra iti rebolusyonaryo a tignayan. Aktibo ti kampanya, aglalo kadagiti lokal nga opisyales, a siputan ti tignay ti NPA. Natiktikan ti militar ti garaw ken ruta da Ka Nardo. Naammuan da uray dagiti estilo ti kakadua, kas iti kanayon a panagkallugong ni Ka Nardo iti silag.

Bannuar ti dangadang

Iti sellag ti rabii idi Oktubre 18, 1972, bayat a magmagna da Ka Nardo, inambus isuda dagiti tropa ti PC. Inturong dagiti soldado ti putok iti nakakallugong iti silag ta ammo da nga isuna ti komander ti yunit. Uray pay natamaan, nagmentina ni Ka Nardo agingga a natalged a nakaatras dagiti dadduma a kakadua.

Kalpasan ti labanan, naurnong dagiti umili iti nakaipasagan ni Ka Nardo. Nakita da a kinapkapan ti PC ti bangkay na. Adda naala na a P5.00 ken maysa a pakete ti Datu a kalakaan a sigarilyo idi. Mananglais a kinuna ti PC, "Daytoy gayam ti kuarta ken sigarilyo ti komander!" Inuyaw na pay ti puraw a sapatos ni Ka Nardo.

Impabagkat ti PC kadagiti umili ti bangkay. Impan da iti munisipyo ti Bauko. Simmabat idiay ti grupo ni Maj. Henry Acmor, komander ti PC ti Mountain Province. Rinanggasan da ti bangkay ni Ka Nardo. Pinalpaltogan ken ginuyguyod da. Gapu ta napitak-pitakan, nagiinnangaw dagiti militar nga isuna ni "Komander Nardong Putik." Kalpasan na, imparang da ti bangkay iti paraangan ti munisipyo. Tunggal lumabas a bus ket pinasardeng ti militar tapno buyaen ti pasahero ti bangkay. Kamaleman na, inala dagiti lallakay a taga-Mayag ti bangkay ni Ka Nardo. Impumpon da iti igid ti kalsada a mapan Mayag.

Palalo a napabutngan dagiti umili iti kinaranggas ti PC. Mabuteng da a makita ti PC a makipulpulapol da iti pamilya ni Ka Nardo. Amin a letrato ni Ka Nardo ket pinuoran dagiti kabagian na. Uray ti pamilya ni Ka Nardo ket nagbalin a saan a managistorya kasilpo kenkuana kalpasan ti nakalkaldaang a pasamak. Ita laeng a mapanunot dagiti kabagian ni Ka Nardo a saan a rumbeng a nagpaiyanud da iti pananglipit ti militar, ken husto ti inaramid ni Ka Nardo.

Nabagas ti 24 tawen a biag ni Ka Nardo. Naanep nga inadal na ti kasasaad ti pagilian ken sangalubongan. Nagtignay ken nangriing kadagiti adu pay nga umili tapno lumaban ken baliwan ti bulok a sistema ti gimong. Pinili ti narigat a biag iti NPA ken indaton na ti biag na kas kangangatuan a sakripisyo para iti umili. Babaen kadagiti kakadua a kas kenni Ka Nardo, nasindian ti apuy ti proletaryo a rebolusyon iti Cordillera.

Daniel 'KA UPOD' Alunday
Bgy. Poswoy, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Mt. Pinmawpaw, Bgy. Dalican, Bontoc idi 2014

Sumedchan 'KA PAGPAG' Agkarao
Bgy. Can-eo, Bontoc
Nagmartir iti Ampawilen, Sadanga idi 1988

Waw-eng 'KA RENDO' Agumbay
Bgy. Alangtin, Tubo, Abra
Nagmartir iti Mokomok, Sityo Dandanac, Bgy. Tamboan, Besao idi Nobyembre 2, 1992

Antonio 'KA HECTOR' Akien Jr.
Kayan, Tadian
Nagmartir iti Kayan, Tadian idi 1989

Patricio 'KA BRANDO' Balicao
Bgy. Poswoy, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Bacarri, Paracelis idi Oktubre 1987

Virgilio 'KA ERNING' Bawit
Bgy. Daoangan, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Pangao, Bauko idi 1991

Felix (Balinggao) 'KA LAWIN' Beyao
Bgy. Mabaca, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Otucan Sur, Bauko idi 1994

Ruben 'KA JAY' Borgonia
Bgy. Talampac, Lacub, Abra
Nagmartir iti Mt. Sisipitan, Bgy. Aguid, Sagada idi 1991

Pedro 'KA BRUNO' Ducco
Bgy. Demang, Sagada
Nagmartir iti Bgy. Masla, Tadian idi Disyembre 1988

'KA ROSELY' Gibaton
Bgy. Mataragan, Malibcong, Abra
Nagmartir iti Bauko idi 1993

Roger 'KA SAKNI' Goddek
Bgy. Ab-abaan, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Mt. Iiyagan, Bgy. Mainit, Bontoc idi Agosto 5, 2003

Eduardo 'KA LEE' Jose
Bgy. Tiempo, Tubo, Abra
Nagmartir iti Bgy. Mabalite, Tadian idi 1985

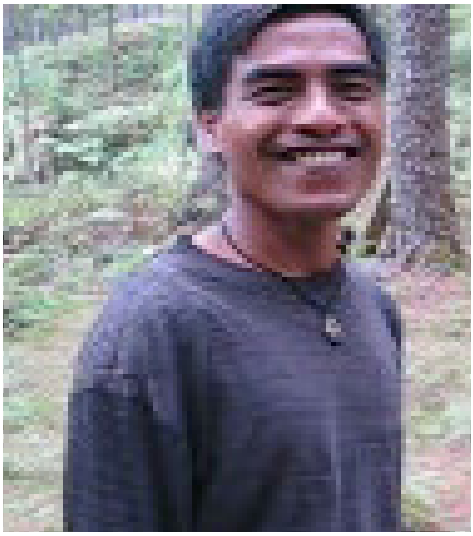

Teodoro 'KA BALOR' Binatic
Bgy. Baay, Pinukpuk, Kalinga
Nagmartir iti Mt. Ampakaw, Bgy. Balugan, Sagada idi Abril 3, 2010

Julio 'KA STEVE' Kapkapen
Bgy. Tamboan, Besao
Nagmartir iti Bgy. Masla, Tadian
idi Disyembre 1988

Eugenio 'KA MAGNO' Mabiasan Jr.
Tabuk, Kalinga
Nagmartir iti Mt. Antubbeng, Aguid,
Sagada idi Pebrero 1993

Ashley 'KA VALIANT' Magalgalit
Sityo Pide, Balugan, Sagada
Nagmartir iti Mokomok, Sityo Dandanac, Bgy.
Tamboan, Besao idi Nobyembre 2, 1992

Wilbur 'KA RUBEN' Mangay-at
Bgy. Lusad, Sabangan
Nagmartir idi 1984

KA WANGWANG' Marngo
Bgy. Bugnay, Tinglayan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Betwagan, Sadanga

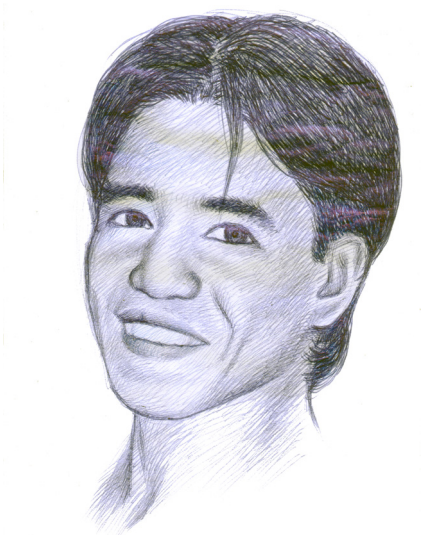

Juan 'KA ANTON' Bun-as
Bgy. Basao, Tinglayan, Kalinga
Nagmartir iti Mt. Palidan, Bgy. Mainit,
Bontoc idi Marso 16, 2006

Felenina Criselda 'KA AZON' Lagmay
Manila
Nagmartir iti Mt. Demang, Bgy. Aguid,
Sagada idi Agosto 29, 2013

John 'KA PHILIP' Melod
Nagmartir iti Sityo Kabikaan, Bgy.
Monamon Norte, Bauko idi 1993

Mike 'KA AMBAS' Pinag
Bgy. Asibanglan, Pinukpuk, Kalinga
Nagmartir iti Mt. Sisipitan, Bgy.
Aguid, Sagada idi 1991

Bal-ing 'KA KIRAT' Taplan
Bgy. Tamboan, Besao
Nagmartir iti Bgy. Mabalite,
Tadian idi Disyembre 1985

KA AKBAY
Bgy. Can-eo, Bontoc
Nagmartir iti Bgy. Mainit,
Bontoc idi Pebrero 1988

Laurence Patrick 'KA MILO' Lee
Manila
Nagmartir idi Oktubre 20, 2019

KA ANDRES
Bgy. Bugnay, Tinglayan
Nagmartir iti Bgy. Betwagan, Sadanga idi 1986

KA CHRISTY
Bgy. Ngibat, Tinglayan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Betwagan, Sadanga idi 1981

KA DARIO
Bgy. Dupag, Tabuk, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Betwagan,
Sadanga idi Disyembre 1981

KA DICK
Abra
Nagmartir iti Mt. Sisipitan, Bgy.
Aguid, Sagada idi 1991

KA DUKSA
Bgy. Can-eo, Bontoc
Nagmartir iti Bgy. Mabaay, Bauko idi 1991

KA JACK
Ifugao
Nagmartir iti Tadian idi 1989

KA JINGGO
Ifugao
Nagmartir iti Bgy. Sacasacan,
Sadanga idi Setyembre 1988

KA NARDO
Ifugao
Nagmartir iti Bgy. Can-eo, Bontoc idi 1989

KA PULON
Bgy. Bagnen Oriente, Bauko
Nagmartir iti Sabangan idi 1988

KA RENDO
Bgy. Gobgob, Tabuk, Kalinga
Nagmartir idi 1993

KA ROGER
Manila
Nagmartir iti Bgy. Betwagan, Sadanga

KA ROLAND
Abra
Nagmartir iti Aguid, Sagada idi 1985

Noe 'KA GILBERT' Magkachi
Bontoc
Nagmartir iti Mt. Amungao, Bgy.
Mainit, Bontoc idi Agosto 30, 2018

KA SANDY
Bgy. Guilayon, Tabuk
Nagmartir iti depensiba a labanan iti Bgy. Alinanag, Paracelis, Mountain Province idi Oktubre 1987

KA SATUR
Manila
Nagmartir iti Bgy. Banaao, Tadian

KA SIMON
Bgy. Basao, Tinglayan, Kalinga
Nagmartir iti Bgy. Mainit, Bontoc idi 1986

KA SPARTAN
La Union
Nagmartir iti Kairuz Lumber Corporation logging area, Sabangan idi 1971

KA TAM
Bgy. Can-eo, Bontoc
Nagmartir iti Bgy. Mainit,
Bontoc idi Pebrero 1988

KA VILMA
Nagmartir iti Kairuz Lumber Corporation logging area, Sabangan idi 1971

KA YAMI
Bgy. Mataragan, Malibcong, Abra
Nagmartir iti Sityo Kabikaan, Bgy. Monamon Norte, Bauko idi 1993

Esang Ka'y Rebolusyonaryo

Daniw ni Ka Randolf para ken ni Noe "Ka Gilbert" Magkachi, martir ti rebolusyon
(NPA Mountain Province, 2018)

I
Esang ka'y rebolusyonaryo
Madayaw nan panggep mo
Menserbi isnan is-iso ay kudo
Uray biag et idaton mo

II
Esang ka ay kapapatgan
Naligat ka'y maanapan
Balitok nan engka maiyarigan
Nabalor adi en mabayadan

III
Esang ka'y mannakigubat
Naanus ay sinmango isnan kinarigat
Uray anges mo nan mapugsat
Rebolusyon mentuloy, mangabak

IV
Inumdan nan napait ay kanito
Berdugo ay sosoldado
Inutang da nan biag mo
Gapu isnan baknang ay ensa amo

V
Pinugsat da nan anges mo
Nakdeng man nan biag mo
Ngem nan naindaklan ay panggep mo
Mentuloy ay lumangto

VI
Naisibog nan basam isnan luta
Mangbangon naseseyep ay riknan di masa
Et suroten da nan gatin mo
Sublaten inbatim ay armas mo

VII
Esang ka ay banwar
Nadayaw nan nagan mo
Esang ka'y pagwadan
Menserbi inggana tungpal biag mo

VIII
Kangatuan ay saludo, kadwa!
Nan idaton mi ken sik-a
Ta uray nan maudi ay pitik nan pusom
Rebolusyon nan enna ebagbaga

IX
Nan lagip mo adi maliplipatan
Wada ka isnan pakaistoryaan
Mentalinaed ka isnan lagip di kakadwa ya masa
Uray no madanon tako nan komunismo

Matago-tago nan lagip mo, Ka Gilbert!
Matago-tago nan New People's Army!
Matago-tago nan demokratiko a rebolusyon di umili!

Maysa Ka a Rebolusyonaryo

Daniw ni Ka Randolf para ken ni Noe "Ka Gilbert" Magkachi, martir ti rebolusyon
(NPA Mountain Province, 2018)

I
Maysa ka a rebolusyonaryo
Nadayaw ti panggep mo
Agserbi iti padam a marigrigat
Kakaiisuna a biag naidaton mo

II
Maysa ka a kapapatgan
Narigat ka a mabirokan
Maiyarig ka kas maysa a balitok
Balor na't saan a mabayadan.

III
Maysa ka a mannakigubat
Naregget a simmango iti ania man a kinarigat
Anges mo man ti napugsat
Rebolusyon agtultuloy, mangabak!

IV
Nadanon ti napait a pasamak
Soldados a berdugo
Inutang da ti biag mo
Panagserbi na iti babaknang nga amo.

V
Pinugsat da ti anges mo
Pinatengga da man ti biag mo
Ngem ti naindaklan a panggep mo
Agtultuloy a lumangto.

VI
Ti daram naisibog iti daga
Mangriing iti natuturog a rikna ti masa
Ti tugot mo isu't suroten da
Inbatim nga armas isu't sublaten da.

VII
Maysa ka a banuar
Nagan mo't napnuan dayaw
Maysa ka a pagwadan
Agserbi inggana"t tungpal biag.

VIII
Kangatuan a saludo, kadua!
Ti idaton mi kenka
Ta uray maudi a pitik ti pusom
Rebolusyon latta ti balikas na.

IX
Ti lagip kanyam saan a malipatan
Naiukit iti pakaistoryaan
Ti lagip kanyam agtalinaed iti kakadua ken masa
Uray maragpat tayo ti komunismo.

Agbiag ti lagip mo, Ka Gilbert!
Agbiag ti New People's Army!
Agbiag ti demokratiko a rebolusyon ti umili!

Dagiti kakadua manipud iti Ilocos-Cordillera a nagmartir iti sabali a lugar

Danilo ‘KA NOLAN’ Ben
San Fernando, La Union
Nagmartir iti Cagayan

Rolando ‘KA JOEL’ dela Cruz
Bgy. Nambaran, Tabuk
Nagmartir iti Mallig, Isabela idi Marso 26, 2002

Jose ‘KA DODONG’ Javonillo Jr.
Bgy. Camanggaan, Sta. Cruz, Ilocos Sur
Nagmartir iti Nueva Vizcaya

Sony ‘KA BOSTER’ Kegan
Bgy. Mabaca, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Cagayan idi 1991

Belen ‘KA JANICE’ Siagan
Bgy. Mabaca, Balbalan
Nagmartir iti Isabela idi 1993

Noe ‘KA YASSER’ Siagan
Bgy. Mabaca, Balbalan, Kalinga
Nagmartir iti Gen. Nakar, Quezon
idi Marso 27, 2000

Valeriano 'KA GANI' Sosa
Bgy. San Julian, Magsingal, Ilocos Sur
Nagmartir iti Isabela idi Agosto 30, 2003

Victorino Sosa
Bgy. San Julian, Magsingal, Ilocos Sur
Nagmartir iti Central Luzon

Purificacion ‘KA PINAY’ Pedro
Laoag City, Ilocos Norte
Nagmartir iti Orion, Bataan idi Enero 23, 1976

Sagut para kadagiti martir

Ka Pinay: Manipesto Ti Naindayawan a Pannakiladingit

Binekkel da ka dagiti pasista iti barut ti kuryente
iti uneg ti banyo ti maysa nga ospital;
sakbay daytoy pinaltogan da ka –
maysa a babai nga awanan armas,
pinarigatan uray addaan ka ti nasaem a sugat:
sugat a naoperaan nga awan anestisya!

Ti amin iti biag mo
ket inted mo nga awan panagbabawi
kadagiti mannalon ken mangmangged
ken amin a marigrigat ken mairurumen.

Kinantaam dagiti umili ti Ifugao
Maysa ka a babai ti syudad
nga immay tumulong
ken agserbi iti umili.
Manipud kaaddam iti sidong ti masa,
naipasngay manen ti maysa nga Ifugao:
nakatapis,
Tuwali iti dila,
mama iti bibig.

Ragsak ken panagayat mo
ket kas lawag ti init.
Ti amin nga aramid mo
ket pudno a panagayat
saan nga asi.
Dagiti nakadumog ket binangon mo
tapno sarangten ken sanguen da
ti kalaban
ket maisubli ti naindayawan
a karbengan.

Ket idinto a natiliw da ka
ti kalaban
kayat da nga irubom
ti bukod mo a bagí
ken dagiti kaduam iti intar ti masa
a makidangdangadang
a maibusor kadagiti naulpit.
Imbes, situtured a pinilim ti naulpit
a pannakakettel ti biag.

Iti ipupusay mo, nabukel
saan laeng ti daniw
no di ket ti unget:
"Saan mi a malipatan,
saan da kan to a malipatan
Dagiti bilin mo ket indengan mi
para iti panangibales
iti masakbayan!"

**Naipablaak iti Dangadang idi Nobyembre-Disyembre 1977. Ni Purificacion Pedro alyas Ka Pinay, taga-Laoag, Ilocos Norte, ket simmampa iti NPA. Nasugatan isuna iti maysa a labanan ken tiniliw ti kabusor. Iti ima ni Col. Rodolfo Aguinaldo, natortyur ken natay ni Ka Pinay idi Enero 1976. Ni Aguinaldo ket dinusa ti NPA idi Hunyo 19, 2001.*

SALUDOAN DAGITI MARTIR TI REBOLUSYON

(sabayang bigkas)

Agtultuloy ti krisis
A masagsagrap ti umili a Pilipino
Dagiti umili nga agpanpanawagan
Agpukpukkaw ti panagbalbaliw
Iti bangir na
Umir-irteng ti panangirurumen
Ken pammutbuteng
Ti pasista ken aso-aso a rehimen
ni Aquino
Inagum ti agturturay a dasig
Ti demokrasya ti tunggal Pilipino

Gapu iti kastoy a kasasaad ti gimong
Inarakup mo
Tikangatoanapormatipannakidangadang
Armado a pannakilaban!

Sumilpo ka iti NPA
Nga awan sabali a kalikagum
Nu di ket mawayawayaan
Ken pagserbian ti nalawa nga umili!

Sika ket saan a nagsarimadeng
A nagdalyasat
Kadagiti nangangato a bantay
Tapno danunen ti umili

Agtudo man wenno bumagyo
Saan ka nagsardeng a nagpalawag
Nag-organisa
Ken nagpatignay kadakuada
Ngem sika kadi
Ket nasayangan
A nangtalikod iti naulimek
Ken narang-ay a biag?

Saan!
Gapu ta ammom
Nga ad-adu pay dgt umili
A matmatay iti bisin

Sika kadi
Ket nagduadua
Iti panagsango ti rigat ken sakripisyo?

Saan!
Gapu ta naimula iti pusom
Ti panag-ayat
Nga ilaban ti karbengan
Dagiti magungundawayan

Sika kadi
Ket naupay
A nagpalawag kdgt tattao
A saan nakaawat
Ken agintutuleng iti uni ti rebolusyon?

Saan!
Gapu ta
Galad mo ti naanus a kadwa!

Sika kadi
Ket nagsardeng a limmaban?

Saan!
Gapu ta nakasagana kanl
A mangidaton ti biag mo
Para iti nalawa nga umili

Itatta...
Adda kan nga agin-inana
Awan kan iti denna mi
Saan mi pulos a malipatan

Amin a sakripisyom
Para iti umili

Biag mo a kakaisuna
Indaton mo para iti rebolusyon
A mangbaliw iti sistema
Nga agparparigat ti gimong

Nu pay adu a kas kenka ti pimmanawen
Ti biag yo ket naindaklan
Adda kami
Ken adu pay ti sumaruno
A mangituloy
Mangituloy ti dangadang
Tapno balligi ket magun-od

Iyabante ti armado a pannakidangadang!

Agbiag ti lagip dagiti martir ti rebolusyon!

AMIN
Agbiag!

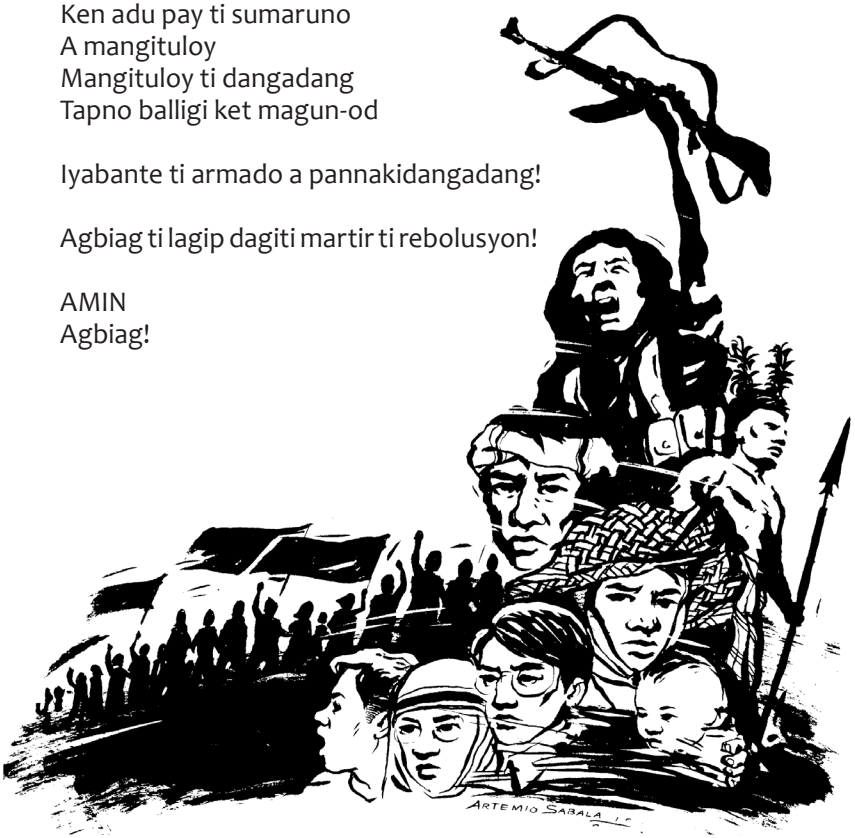

MGA BAYANING WALANG PUNTOD

May mga bayaning wala sa sementeryo
Ngunit sila'y buhay sa ating mga puso
Alaala'y nagsisilbing buhay na apoy
Wala man silang lapida't
Di sementado ang puntod

May mga bayaning nabubuwal sa digmaan
Nagsisilbing inspirasyon sa sinuman
Di man naiukit sa bato ang kanilang ngalan
Ngunit katangi-tangi ang pagsisilbi sa sambayanan

Rebolusyonaryong kabayanihan
Ating panghawakan
Diwa ay pag-alabin
Itaguyod ang kanilang kadakilaan

Alay kay Leonardo (Ka Nardo) Pacsi

Ka Buena

Bakasyong semestral noong October 1972
Madalian kaming nag-impake, at sumakay na pauwi
Pauwi sa bulubunduking probinsya namin
Upang madalaw ang pamilya, at kumuha ng baon, bigas at pera
Para sa susunod na semestre sa katapusan ng linggo ng Oktobre.

Ika 19 ng Oktobre 1972, maaga
Pabalik na sa syudad, para bumalik sa eskwela ng pangalawang semestre
Maraming dala-dala, bigas, gulay, prutas at iba pa
At siempre may kasamang pera na pabaon ng mga kapamilya
Para makapag-aral ng maayos, mga anak nila
At balang araw ay hindi na sila mga magsasakang katulad nila.

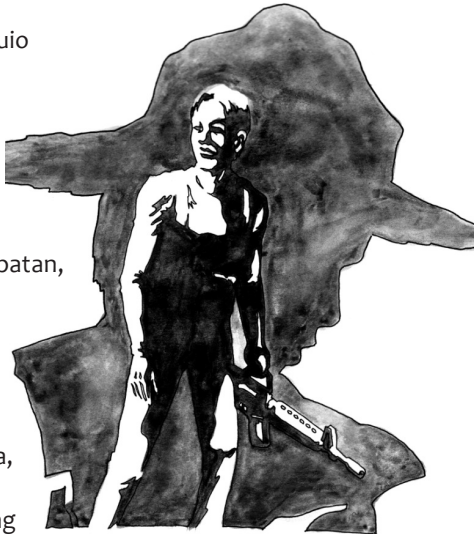

Pagsakay namin sa iisang bus paluwas ng Baguio
Malulungkot na mukha ng paalaman,
Habiling walang katapusan ang sa magulang
Habang atat na atat ang mga anak na umandar ang bus.

Ilang minuto pa lang lumakad ang sasakyan
Sa tapat mismo ng bagong munisipyo sa Abatan, Bauko
Mga sandatahang PC, na animo'y mga nasa giyera, bus ay pinara
Pinalabas lahat kaming pasahero, andun pa si Col Acmor
Na sya daw ang boss ng mga PC sa probinsya, noo'y nakataas pa
At galak na galak, na parang nakahukay ng ilang banga ng kayamanan!
Isa-isa kaming bumaba, at kami ay pinatayo sa ground ng munisipyo
Nakita ko isang luray-luray na bangkay, hubot hubad
Putikan at parang isang karumaldumal na nilalang
Na kailangang gutaygutayin ng bala at baka may anting-anting at mabuhay pa!

"Mga kababayan, ito si Ka Nardo," sabi ni Col Acmor
"Sya ang pusakal at mailap na kumander ng mga NPA, ng Huk
Na nagnanakaw at nanakot sa mga umili

Ito si Kumander Nardo, dapat kamuhian at hindi tularan!"
Hinila-hila nila yong bangkay sa harap ng munisipyo
Saka ihinandusay sa may gitna ng kinaroroonan ng plagpol
Isang kadiri-diri ang labas ng kanyang pagkatao
Pinagtatawan pa, patay na nga tinusoktusok pa ng baril.
At nilait pa na siya si kumander Nardong Putik!

Takot na takot man ako sa patay noon,
Nilapitan ko at tinignan ng madiin ang kanyang mukha
Maamo naman , at di namang mukhang demonyo
Na sa pagtrato ng PC at mga pulis
Ay hindi na tao kundi kampon ng kadiliman
Na dapat lang lipulin ang lahi, ng di magkalat at magparami!

Ika 19 ng Oktubre 1972, araw na sa aking alaala ay naitabi
Hindi ko man siya kilala, puso ko ay naantig sa awa
Hindi tao ang pagturing sa kanya
Laking kahihiyan at pagyurak sa ugaling kinagisnan
Na ang patay ay iginagalang, kahit pa kriminal na pusakal.

Kay tagal kong nakatindig na sa bangkay ay nakatitig
Sino ka ba Ka Nardo, bakit mo sinapit ang ganito
Ano ba ang ginawa mo, ano ang naging kasalanan mo?

Sa paligid nagkukubli, tameme at larawan ng sindak
Mga kamag-anak daw niya na wala nang magawa
Mga ulo nila'y nakayuko, bibig ay tikom,
Sa puso ko dinig ko ang hiyaw nilang nakakatuliro
Galit nilang nagpupuyos ay naramdaman ko
Kabunyang katastaasan! ang pagyurak sa isang patay
Sa ugali ito ang tinatawag na "Inayan si Ik-ikkan"
Mga salitang puno ng kahulugan at kinakatakutan
Mga salitang nagbabadya ng karma sa mga gumawa nito.

Sumakay ako sa bus, di ko mapigilang luha ay umagos
Gustong hugasan sa aking kaisipan ang aking nasaksihan
Pero sa aking gunita ay di naalis, at naging palaisipan
Ka Nardo sino ka nga ba? Kung totoong NPA ka
Isa kang dakila, kayo lang ang tutuong lumalaban sa diktadura
Dahil sa takot ni Macoy sa inyo, martial law ay ipinataw nya

Kinabukasan narinig ko sa mga kababayan namin
Sa hapong din iyon ay pinayagan na kunin ng mga kamag-anak

Di na nila linamayan ang bangkay, kundi inilibing sa gilid ng daan
Sumusunod sa ugaling ang taong sinadyang patayin
Ay sa tabing daan lang inililibing, at di na ito nilalamayan.

Ang kwento ni Ka Nardo ay sadyang ibinaon nila sa limot
Pati lahat ng kanyang larawan ay sinunog
Pero sa kasuloksulukan ng kanilang ala-ala
Si Ka Nardo ay di nila nalilimutan, kundi buong paggalang
Paghanga at sa usap-usapan nila, si Ka Nardo ay isang Bayani.

Maraming taon ang lumipas, ako ay namulat sa kilusan
Umuwi ako sa probinsyang aking kinagisnan
At sa gulat ko, ang BHB sa probinsya ng montanosa
Ay ipinangalang Leonardo Pacsi Komand,
Pagpupugay at paggunita sa alaala ni Ka Nardo

Muling bumalik sa aking ala-ala si Ka Nardo
Na abang-aba na putikang nakahandusay sa may plagpol
Ka Nardo sa wakas, natuklasan kita…luha ng paghanga ay dumaloy
Ka Nardo , kababayan ko, unang dakilang martir na Igorot!

Ka Nardo hubot-hubad ka man at nilait-lait pa
Sa aming pagsali sa kilusan, katawan mong putikan at tadtad ng bala
Aming paliliguan ng malapabangong tubig ng mga batis
Katawan mong hubot hubad ay aming dadamitan ng lumalagablab na pula
Hinabing Kumot na pinagpagan aming ibabalot sa yong katawan
Ihahanay ka namin sa mga ninuno nating matatapang na lumaban.

Ka Nardo, isang araw, ang libingan mo'y aming babalikan
Maging isang sagradong lugar, bandilang pula aming ilalagay
Isa kang inspirasyon , isa kang dapat tularan
Ka Nardo, ala-ala mo ay aming bubuhayin
Sa iyong puntod, isang bantayog ng bayani aming ititindig
Ito ang aming huhugutan ng lakas, hingahan ng pagod
Maging bukal ng inspirasyon sa mga masang inyong pinanilbihan
Ang Iyong inumpisahan..aming itutuloy,
Aming payayabungin, aming bubuhayin
Lalagablab ang apoy ng diwang iyong sinindihan!

LUHA NG PAKIKIBAKA

(para sa alaala ni Ka Upod)
Wigan, April 2014

Gusto kong lumuha
sa iyong biglaang pagkawala
sa hapdi ng aming pagka-ulila.
Ngunit walang pumatak na luha
Dahil galit ang umaapaw laban sa pasista
Dahil dakila ang buhay mong iniambag para sa masa

Pero patuloy pang umaagos ang mga luha
Ng masang inaapi at sinasamantala
Ng inang bayang nakagapos sa tanikala

Dumadaluyong, umaalimpuyo ang natitipong mga luha
Na ibinibigwas ng mga pulang mandirigma
Na inihahambalos ng mamamayang nagkakaisa

Sa lakas nitoy hindi mapipigilan ang pagluha din nila
Ang pagbagsak ng mga naghaharing gahaman
Ang pagtupok sa imperialistang kapangyarihan

Sa araw na iyon ako naman ang luluha
Sa pagsikat ng bagong umaga
At pagbukadkad ng ating paglaya.

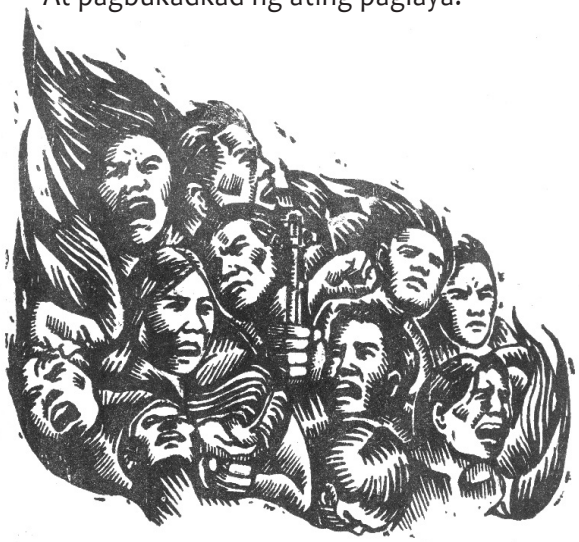

TUMUTUBO ANG WALING-WALING SA KORDILYERA

(sulat para iti aldaw a naiyanakan ni
Kadua Recca Noelle 'Tet' Monte)
Mula sa Kalinga

Ibinubulong pa rin ng hangin ang iyong
pangalan
Sa bawat tinig sa saliw ng mga awitin at aralin

Ang masiglang agos sa magiting na daloy ng ating mga pangarap
Ng mainit at mahigpit na yakap, sa mga kasama at sa masa
Naiukit ang mukha mo sa kalawakan
Sa mukha ng bawat api, babae, anak, mamamayan
Ang tala na gabay sa kaydilim na daan
ng kalayaan sa tanaw ng hating kalangitan
Natabunang bakas sa mga kapaligiran, sa kagubatan
Sa mga liko't pasikot-sikot na landas ng sakripisyo't kahirapan
Ang ginhawang kay aliwalas, pumapawi sa kaguluhan
Ng paghantong ng mapagmahal na ina sa mga tribu at bayan
Yumabong ka sa bato at gulod ng Kordilyera
Sa kasukalan, lipos ng ganda, ng gara
Ang ubod ng Panay, namukadkad sa pagsisilbi sa masa
Ng proletaryong pagmamahal, kahit na ang sarili'y di na magtamasa
Kalaban man ay unos na susugod, 'di sa'yo mag-iiwan ng bakas
Sa dahas, ng takot, ngunit galit at paglaban ang lalabas
Ang ngitngit ay kailangan ng kayraming api
ng hangga't pagsasamantala ay di pa nagagapi
May mga talulot ng maririkit na bulaklak na tutubo ng maramihan
Sa dahilang 'di ka kailanman malilimutan
Ang kasama, na nagdilig ng pawis at dugo
Nang sa kabundukan ay maaari at lagi't lagi
Ang mga waling-waling ay tutubo.

Kabayanihan sa panahon ng amihan

Ka George

..hinahaplos ng amihan
Ang bulubundukin at karagatang
Kanlungan ng pulang mandirigma..
Ang ambon na dala'y luha ng pakikiramay
Sa mga Kasamang kailan lang nag-alay ng buhay...
Ang bugso ng hangin tila dagundong
Nang nagngangalit na sigaw
Humihingi ng katarungan...
Sa kalangitan natatanaw
Ang maningning na tala nang hilaga
Nagsisilbing maalab na sulo at giya
Sa daang bihirang landasin
Ngunit sa mga tulad ninyong dakila
Ito ay panata nang paglaya...
Salamat mahal naming mga Kasama
Ka Goyo, Ka Aunor at Ka Ricky
Inyong kabayanihan ay pag-alab sa puso
Nang inyong pinaglingkurang
Manggagawa at magsasaka
Na ngayo'y naghuhudyat sa kanilang
Magbuo ng kapasyahang tahakin
Ang pinakamataas na porma ng pakikibaka.."

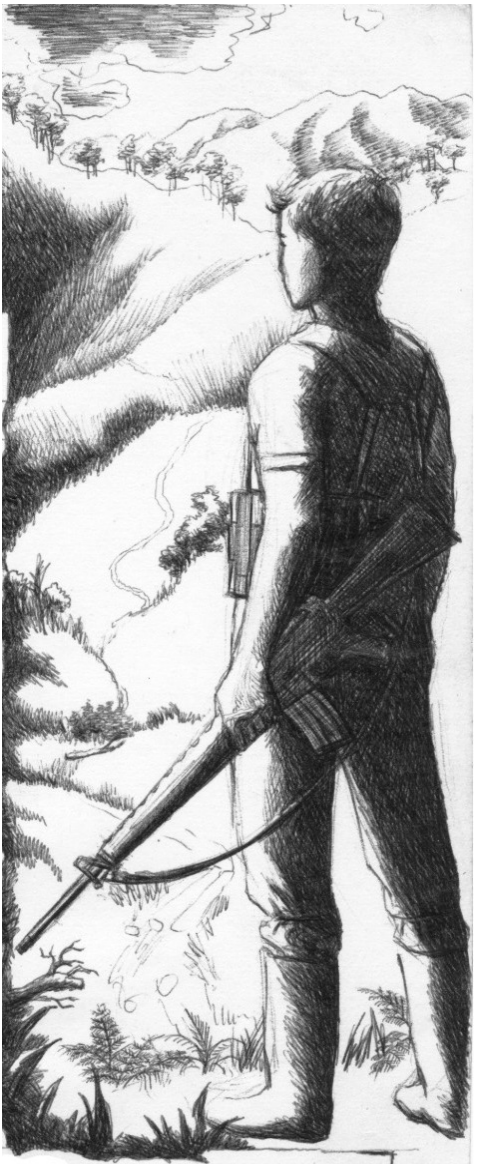

APAY NGATA A SAANAKON NGA AGLUA

Ka Hana

Apay ngata a saanakon nga aglua
Kadagiti maidasay agmartir a kadwa
Idinto a nadagdagsen ngem bantay a margaay
Awan kapada a liday iti amin ket umapay

Apay ngata a saankon a sangitan
Dagiti kakadua a matnag iti karwahe ti dangadang
Idinto a kaiyariganda ti balitok a maregreg
Malpay ti abaga iti marba a pangngeddeng

Nalabit natiananen ti ubbog dagiti luluak
Idi pinanawak ni inak iti Flores de Mayo a simmampaak
Iti naladaw a pannakadamag ko iti ipupusay ni amak
Idi bisperas ti kalalagip nga aldaw ti kallaysak

Nalabit natilmon kon amin a saem a sinagabak
Iti nasapa a panangipusot ko kadagiti maladagak
Ta ad-adda a sinappuyot ko ti panagserbi ti umili
Ti biag ken ti bagik ditoy a naikari

Diak koman kayat ti agubing-ubing
Nga agsaning-i iti gatas a maibelleng
Ta manglibeg ti kinasin-aw ti adu a samsamuyeng
Iti baybay ti kontradiksyon nga innak daldaliasaten

Saanakon nga agkir-i iti kanabsiit dagiti pasista
Kadagiti awanan-gaway ngem lumablaban a masa
Nabibinegen ti barukong ko iti tunggal panangmanso
Dagiti babaknang iti marigrigat a patayen da ti maminribo

Diak kayaten nga ibuyat ti agluplupyas a leddaang
Ta ti kabusor ket sidadaan naragsak a makaimatang
Tunggal asug ko ket sam-iten na a saniata
Tunggal ikkis ko ket sumarangsang ti garakgak na

Wen, nagnadnaden dagiti anug-og ko
Ti maudi a sasainnek ket ritmo a makidueto
Makikumpas iti agsasaruno a kalbit iti gatilyo
Umaweng dagiti pungtot nga ipugso ti paltog ko

Agtudo ti bala kas panagarubos dagiti lulua
Agbayakabak iti law-ang iti tunggal opensiba
Madarepespes ti kabusor malmes ti garakgak na
Dung-awan dagiti abuyot a mangitulod iti tanem na

Ket ti musika iti pusok balbaliw nga agtokar
Sumilap dagiti matak tumrem manen dagiti luak
Ngem linnaaw dan ton nga agtedted iti bigbigat
A mangpalasbang iti kabakiran a patuloy ko a pagnaan

NOTA

Maawis ti amin a kakabagian ken kapamilya dagiti martir nga ipatulod ti nagan ken ladawan dagiti kapamilya da a martir para iti mairuar a maikadua nga edisyon. Ipatulod dagitoy iti kaasitgan a yunit ti BHB nga adda iti lugar yo. Dawaten ti pannakaawat dagiti kapamilya ken kabagian dagiti martir tayo a saan a nainaganan ken awan ti ladawan da.

Itandudo ti lagip dagiti bannuar ti rebolusyon!

KA LIBRE